

Lagrådsremiss

Inkorporering av FN:s konvention om barnets rättigheter

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 6 juli 2017

Åsa Regnér

Lars Hedengran
(Socialdepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

I lagrådsremissen föreslår regeringen en lag om inkorporering av FN:s konvention om barnets rättigheter. En inkorporering innebär främst ett tydligare krav på att rättstillämparna i mål och ärenden ska tolka svenska bestämmelser i förhållande till barnkonventionen och förväntas bidra till att barnet i högre grad hamnar i fokus i de situationer som gäller barnet.

För att barnets rättigheter ska få önskat genomslag krävs vid sidan av en inkorporering även fortsatt transformering av barnkonventionens bestämmelser i nationell rätt. Därutöver krävs en kombination av olika åtgärder såsom vägledning, utbildning och samordning mellan olika aktörer på olika nivåer i samhället. Regeringen redogör i lagrådsremissen därför även för behovet av ett fortsatt och systematiskt transformeringsarbete för att barnkonventionen i ökad grad ska synliggöras i förarbeten till lagstiftning där konventionen kan vara relevant. Här ingår att barnets bästa som ett tillvägagångssätt i beslutsprocesser ska förtydligas så att det får ökat genomslag. Detsamma gäller barnets rätt att uttrycka sina åsikter och få dem beaktade utifrån ålder och mognad. Genom en inkorporering av barnkonventionen och fortsatt transformering skapas goda förutsättningar för att tillgodose barnets rättigheter i Sverige.

Regeringen redovisar i lagrådsremissen också de åtgärder som vidtagits för att öka kunskapen om barnkonventionen bland barn och unga, i kommuner, landsting och statliga myndigheter. Regeringen aviserar i lagrådsremissen att en utredning kommer att ges i uppdrag att genomföra en bred kartläggning av hur barnkonventionen behandlas i svensk lagstiftning och i rättstillämpningen och att konventionsbestämmelsernas innebörd systematiskt ska analyseras utifrån svenska förhållanden. Vi-

dare aviserar regeringen att en vägledning för hur barnkonventionen kan tolkas och tillämpas utifrån folkrättsliga tolkningsregler ska utformas samt att en nyöversättning av barnkonventionen på svenska bör publiceras i samband med inkorporeringen.

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2020.

Innehållsförteckning

1	Beslut	5
2	Förslag till lag om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter	6
3	Ärendet och dess beredning	52
4	Allmänna utgångspunkter och överväganden	52
4.1	Inledning.....	52
4.2	Internationella konventioner i svensk rätt.....	53
4.3	Åtgärder för att genomföra konventionen	54
4.3.1	Barnrättspolitiken	54
4.3.2	Barnombudsmannen	55
4.3.3	Lagstiftningsåtgärder	56
4.3.4	Övriga åtgärder.....	58
4.4	Tidigare utredningsarbete	59
4.5	Barnrättighetsutredningen	60
4.5.1	Inledning.....	60
4.5.2	Barnrättighetsutredningens generella iakttagelser om bristerna i rättstillämpningen	61
5	Ett tydliggörande av barnkonventionens starka ställning.....	63
5.1	Inkorporering och fortsatt transformering	63
5.2	Lag om inkorporering av barnkonventionen	72
6	Tolkning och tillämpning av barnkonventionen	75
6.1	Principer för tolkning av internationella konventioner	75
6.2	Inget behov av att särskilt reglera barnkonventionens ställning i förhållande till annan lag	79
6.3	Konventionsbestämmelsers direkta tillämplighet.....	82
6.4	En vägledning vid tolkning av barnkonventionen	83
7	Ytterligare åtgärder för ett ökat genomslag för barnkonventionen.....	85
7.1	En fortsatt transformering.....	85
7.1.1	Fortsatt och systematisk transformering.....	85
7.1.2	Ytterligare kartläggning och analys av barnkonventionens bestämmelser	88
7.2	Kunskapslyft för barnets rättigheter	89
7.2.1	Öka barns kunskaper om sina rättigheter.....	89
7.2.2	Ett kunskapslyft om barnets rättigheter inom kommuner och landsting	91
7.2.3	Kunskapslyft om barnets rättigheter inom statliga myndigheter	94
7.3	Ökad dialog och samverkan med civilsamhällets organisationer	97
8	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	98

9	Konsekvenser av förslaget	99
9.1	Samhällsekonomiska konsekvenser	99
9.2	Kostnader eller intäkter för staten, kommuner, landsting, företag eller andra enskilda.....	100
9.3	Konsekvenser för den kommunala självstyrelsen.....	102
9.4	Konsekvenser för barn.....	103
9.5	Konsekvenser för jämställdhet och integration	103
10	Författningskommentar	104
Bilaga 1	Sammanfattning av betänkandet Barnkonventionen blir svensk lag (SOU 2016:19).....	105
Bilaga 2	Författningsförslag i betänkandet Barnkonventionen blir svensk lag (SOU 2016:19).....	113
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna (SOU 2016:19).....	114

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter.

2 Förslag till lag om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Artiklarna 1–43.1 och artikel 44.6 i Förenta nationernas konvention den 20 november 1989 om barnets rättigheter ska i originaltexternas lydelse gälla som svensk lag.

Konventionens engelska och franska originaltexter finns tillsammans med en svensk översättning intagna som en bilaga till denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2020.

FN:s konvention om barnets rättigheter

(Översättning)¹

Convention on the Rights of the Child

Preamble

The States Parties to the present Convention,

Considering that, in accordance with the principles proclaimed in the Charter of the United Nations, recognition of the inherent dignity and of the equal and inalienable rights of all members of the human family is the foundation of freedom, justice and peace in the world,

Bearing in mind that the peoples of the United Nations have, in the Charter, reaffirmed their faith in fundamental human rights and in the dignity and worth of the human person, and have determined to promote social progress and better standards of life in larger freedom,

Recognizing that the United Nations has, in the Universal Declaration of Human Rights and in the International Covenants on Human Rights, proclaimed and agreed that everyone is entitled to all the rights and freedoms set forth therein, without distinction of any kind, such as race, colour, sex, language, religion, political or other opinion, national or social origin, property, birth or other status,

Convention relative aux droits de l'enfant

Préambule

Les Etats parties à la présente Convention,

Considérant que, conformément aux principes proclamés dans la Charte des Nations Unies, la reconnaissance de la dignité inhérente à tous les membres de la famille humaine ainsi que l'égalité et le caractère inaliénable de leurs droits sont le fondement de la liberté, de la justice et de la paix dans le monde,

Ayant à l'esprit le fait que les peuples des Nations Unies ont, dans la Charte, proclamé à nouveau leur foi dans les droits fondamentaux de l'homme et dans la dignité et la valeur de la personne humaine, et qu'ils ont résolu de favoriser le progrès social et d'instaurer de meilleures conditions de vie dans une liberté plus grande,

Reconnaissant que les Nations Unies, dans la Déclaration universelle des droits de l'homme et dans les pactes internationaux relatifs aux droits de l'homme, ont proclamé et sont convenues que chacun peut se prévaloir de tous les droits et de toutes les libertés qui y sont énoncés, sans distinction aucune, notamment de race, de couleur, de sexe, de langue, de religion, d'opinion politique ou

Konvention om barnets rättigheter

Inledning

Konventionsstaterna,

som anser att, i enlighet med de principer som proklamerats i Förenta nationernas stadga, erkännandet av den inneboende värdigheten hos alla medlemmar av mänskosläktet och av deras lika och oförytterliga rättigheter utgör grundvalen för frihet, rättvisa och fred i världen,

som beaktar att Förenta nationernas folk i stadgan på nytt bekräftat sin tro på de grundläggande mänskliga rättigheterna och på den enskilda människans värdighet och värde och beslutat främja sociala framsteg och bättre levnadsvillkor under större frihet,

som erkänner att Förenta nationerna i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna och i de internationella konventionerna om mänskliga rättigheter proklamerat och kommit överens om att envar är berättigad till alla de fri- och rättigheter som däri anges, utan åtskillnad av något slag, såsom ras, hudfärg, kön, språk, religion, politisk eller annan uppfattning, nationellt eller socialt ursprung,

¹ Översättning i enlighet med den i prop. 1989/90:107 intagna texten. Det har dock skett en ändring av artikel 43.2, varigenom antalet medlemmar i kommittén utökas från tio till arton, se fotnot 2 samt SÖ 1996:31.

Recalling that, in the Universal Declaration of Human Rights, the United Nations has proclaimed that childhood is entitled to special care and assistance,

Convinced that the family, as the fundamental group of society and the natural environment for the growth and well-being of all its members and particularly children, should be afforded the necessary protection and assistance so that it can fully assume its responsibilities within the community,

Recognizing that the child, for the full and harmonious development of his or her personality, should grow up in a family environment, in an atmosphere of happiness, love and understanding,

Considering that the child should be fully prepared to live an individual life in society, and brought up in the spirit of the ideals proclaimed in the Charter of the United Nations, and in particular in the spirit of peace, dignity, tolerance, freedom, equality and solidarity,

Bearing in mind that the need to extend particular care to the child has been stated in the Geneva Declaration of the Rights of the Child of 1924 and in the Declaration of the Rights of the Child adopted

de toute autre opinion, d'origine nationale ou sociale, de fortune, de naissance ou de toute autre situation,

Rappelant que, dans la Déclaration universelle des droits de l'homme, les Nations Unies ont proclamé que l'enfance a droit à une aide et à une assistance spéciales,

Convaincus que la famille, unité fondamentale de la société et milieu naturel pour la croissance et le bien-être de tous ses membres et en particulier des enfants, doit recevoir la protection et l'assistance dont elle a besoin pour pouvoir jouer pleinement son rôle dans la communauté,

Reconnaissant que l'enfant, pour l'épanouissement harmonieux de sa personnalité, doit grandir dans le milieu familial, dans un climat de bonheur, d'amour et de compréhension,

Considérant qu'il importe de préparer pleinement l'enfant à avoir une vie individuelle dans la société, et de l'élever dans l'esprit des idéaux proclamés dans la Charte des Nations Unies, et en particulier dans un esprit de paix, de dignité, de tolérance, de liberté, d'égalité et de solidarité,

Ayant à l'esprit que la nécessité d'accorder une protection spéciale à l'enfant a été énoncée dans la Déclaration de Genève de 1924 sur les droits de l'enfant et dans la Déclaration des droits de l'en-

gendom, börd eller ställning i övrigt,

som erinrar om att Förenta nationerna i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna proklamerat att barn har rätt till särskild omvårdnad och hjälp,

som är övertygade om att familjen, såsom den grundläggande enheten i samhället och den naturliga miljön för alla dess medlemmars och särskilt för barnens utveckling och välfärd, bör ges nödvändig skydd och bistånd så att den till fullo kan ta på sig sitt ansvar i samhället,

som erkänner att barnet, för att kunna uppnå en fullständig och harmonisk utveckling av sin personlighet, bör växa upp i en familjemiljö, i en omgivning av lycka, kärlek och förståelse,

som anser att barnet till fullo bör förberedas för ett självständigt liv i samhället och uppfostras enligt de ideal som proklamerats i Förenta nationernas stadga, och särskilt i en anda av fred, värdighet, tolerans, frihet, jämlikhet och solidaritet,

som beaktar att behovet att ge barnet särskild omvårdnad fastslagits i 1924 års Genève-deklaration om barnets rättigheter och i deklarationen om barnets rättigheter, vilken antogs av generalför-

by the General Assembly on 20 November 1959 and recognized in the Universal Declaration of Human Rights, in the International Covenant on Civil and Political Rights (in particular in articles 23 and 24), in the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (in particular in article 10) and in the statutes and relevant instruments of specialized agencies and international organizations concerned with the welfare of children,

Bearing in mind that, as indicated in the Declaration of the Rights of the Child, "the child, by reason of his physical and mental immaturity, needs special safeguards and care, including appropriate legal protection, before as well as after birth",

Recalling the provisions of the Declaration on Social and Legal Principles relating to the Protection and Welfare of Children, with Special Reference to Foster Placement and Adoption Nationally and Internationally; the United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (The Beijing Rules); and the Declaration on the Protection of Women and Children in Emergency and Armed Conflict,

fant adoptée par l'Assemblée générale le 20 novembre 1959, et qu'elle a été reconnue dans la Déclaration universelle des droits de l'homme, dans le Pacte international relatif aux droits civils et politiques (en particulier aux articles 23 et 24), dans le Pacte international relatif aux droits économiques, sociaux et culturels (en particulier à l'article 10) et dans les statuts et instruments pertinents des institutions spécialisées et des organisations internationales qui se préoccupent du bien-être de l'enfant,

Ayant à l'esprit que, comme indiqué dans la Déclaration des droits de l'enfant, «l'enfant, en raison de son manque de maturité physique et intellectuelle, a besoin d'une protection spéciale et de soins spéciaux, notamment d'une protection juridique appropriée, avant comme après la naissance»,

Rappelant les dispositions de la Déclaration sur les principes sociaux et juridiques applicables à la protection et au bien-être des enfants, envisagés surtout sous l'angle des pratiques en matière d'adoption et de placement familial sur les plans national et international, de l'Ensemble de règles minima des Nations Unies concernant l'administration de la justice pour mineurs (Règles de Beijing), et de la Déclaration sur la protection des femmes et des en-

samlingen den 20 november 1959, och erkänts i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna, den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (särskilt artiklarna 23 och 24), den internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (särskilt artikel 10) samt i stadgar och tillämpliga instrument för fackorgan och internationella organisationer som ägnar sig åt barnens välfärd,

som beaktar att, såsom anges i deklARATIONEN om barnets rättigheter, "barnet på grund av sin fysiska och psykiska omognad behöver särskilt skydd och särskild omvårdnad, innefattande lämpligt rättsligt skydd, såväl före som efter födelsen",

som erinrar om bestämmelserna i deklARATIONEN om sociala och rättsliga principer rörande skydd av och omsorg om barn, särskilt med hänsyn till nationell och internationell placering i fosterhem och adoption; Förenta nationernas minimistandardregler för rättskipning rörande ungdomsbrottslighet (Pekingreglerna) samt deklARATIONEN om skydd av kvinnor och barn i nödsituationer och vid väpnad konflikt,

Recognizing that, in all countries in the world, there are children living in exceptionally difficult conditions, and that such children need special consideration,

Taking due account of the importance of the traditions and cultural values of each people for the protection and harmonious development of the child,

Recognizing the importance of international co-operation for improving the living conditions of children in every country, in particular in the developing countries,

Have agreed as follows:

Part I

Article 1

For the purposes of the present Convention, a child means every human being below the age of eighteen years unless, under the law applicable to the child, majority is attained earlier.

Article 2

1. States Parties shall respect and ensure the rights set forth in the present Convention to each child within their jurisdiction without discrimination of any kind, irrespective of the child's or his or her

fants en période d'urgence et de conflit armé,

Reconnaissant qu'il y a dans tous les pays du monde des enfants qui vivent dans des conditions particulièrement difficiles, et qu'il est nécessaire d'accorder à ces enfants une attention particulière,

Tenant dûment compte de l'importance des traditions et valeurs culturelles de chaque peuple dans la protection et le développement harmonieux de l'enfant,

Reconnaissant l'importance de la coopération internationale pour l'amélioration des conditions de vie des enfants dans tous les pays, et en particulier dans les pays en développement,

Sont convenus de ce qui suit:

Première partie

Article premier

Au sens de la présente Convention, un enfant s'entend de tout être humain âgé de moins de dix-huit ans, sauf si la majorité est atteinte plus tôt en vertu de la législation qui lui est applicable.

Article 2

1. Les Etats parties s'engagent à respecter les droits qui sont énoncés dans la présente Convention et à les garantir à tout enfant relevant de leur juridiction, sans distinction aucune, indépendam-

som erkänner att det i alla länder i världen finns barn som lever under exceptionellt svåra förhållanden och att sådana barn kräver särskild uppmärksamhet,

som tar vederbörlig hänsyn till vikten av varje folks traditioner och kulturella värden när det gäller barnets skydd och harmoniska utveckling.

som erkänner betydelsen av internationellt samarbete för att förbättra barns levnadsvillkor i varje land, särskilt i utvecklingsländerna,

har kommit överens om följande:

Del I

Artikel 1

I denna konvention avses med barn varje människa under 18 år, om inte barnet blir myndigt tidigare enligt den lag som gäller för barnet.

Artikel 2

1. Konventionsstaterna skall respektera och tillförsäkra varje barn inom deras jurisdiktion de rättigheter som anges i denna konvention utan åtskillnad av något slag, oavsett barnets eller dess föräld-

parent's or legal guardian's race, colour, sex, language, religion, political or other opinion, national, ethnic or social origin, property, disability, birth or other status.

2. States Parties shall take all appropriate measures to ensure that the child is protected against all forms of discrimination or punishment on the basis of the status, activities, expressed opinions, or beliefs of the child's parents, legal guardians, or family members.

Article 3

1. In all actions concerning children, whether undertaken by public or private social welfare institutions, courts of law, administrative authorities or legislative bodies, the best interests of the child shall be a primary consideration.

2. States Parties undertake to ensure the child such protection and care as is necessary for his or her well-being, taking into account the rights and duties of his or her parents, legal guardians, or other individuals legally responsible for him or her, and, to this

ment de toute considération de race, de couleur, de sexe, de langue, de religion, d'opinion politique ou autre de l'enfant ou de ses parents ou représentants légaux, de leur origine nationale, ethnique ou sociale, de leur situation de fortune, de leur incapacité, de leur naissance ou de toute autre situation.

2. Les Etats parties prennent toutes les mesures appropriées pour que l'enfant soit effectivement protégé contre toutes formes de discrimination ou de sanction motivées par la situation juridique, les activités, les opinions déclarées ou les convictions de ses parents, de ses représentants légaux ou des membres de sa famille.

Article 3

1. Dans toutes les décisions qui concernent les enfants, qu'elles soient le fait des institutions publiques ou privées de protection sociale, des tribunaux, des autorités administratives ou des organes législatifs, l'intérêt supérieur de l'enfant doit être une considération primordiale.

2. Les Etats parties s'engagent à assurer à l'enfant la protection et les soins nécessaires à son bien-être, compte tenu des droits et des devoirs de ses parents, de ses tuteurs ou des autres personnes légalement responsables de lui, et ils prennent à cette fin toutes

ers eller vårdnadshavares ras, hudfärg, kön, språk, religion, politiska eller annan åskådning, nationella, etniska eller sociala ursprung, egendom, handikapp, börd eller ställning i övrigt.

2. Konventionsstaterna skall vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att barnet skyddas mot alla former av diskriminering eller bestraffning på grund av föräldrars, vårdnadshavares eller familjemedlemmars ställning, verksamhet, uttryckta åsikter eller tro.

Artikel 3

1. Vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ, skall barnets bästa komma i främsta rummet.

2. Konventionsstaterna åtar sig att tillförsäkra barnet sådant skydd och sådan omvårdnad som behövs för dess välfärd, med hänsyn tagen till de rättigheter och skyldigheter som tillkommer dess föräldrar, vårdnadshavare eller andra personer som har lagligt

Bilaga

end, shall take all appropriate legislative and administrative measures.

3. States Parties shall ensure that the institutions, services and facilities responsible for the care or protection of children shall conform with the standards established by competent authorities, particularly in the areas of safety, health, in the number and suitability of their staff, as well as competent supervision.

Article 4

States Parties shall undertake all appropriate legislative, administrative, and other measures for the implementation of the rights recognized in the present Convention. With regard to economic, social and cultural rights, States Parties shall undertake such measures to the maximum extent of their available resources and, where needed, within the framework of international co-operation.

Article 5

States Parties shall respect the responsibilities, rights and duties of parents or, where applicable, the members of the extended family or community as provided for by local custom, legal guardians or other persons legally responsible for the child, to provide,

les mesures législatives et administratives appropriées.

3. Les Etats parties veillent à ce que le fonctionnement des institutions, services et établissements qui ont la charge des enfants et assurent leur protection soit conforme aux normes fixées par les autorités compétentes, particulièrement dans le domaine de la sécurité et de la santé et en ce qui concerne le nombre et la compétence de leur personnel ainsi que l'existence d'un contrôle approprié.

Article 4

Les Etats parties s'engagent à prendre toutes les mesures législatives, administratives et autres qui sont nécessaires pour mettre en oeuvre les droits reconnus dans la présente Convention. Dans le cas des droits économiques, sociaux et culturels, ils prennent ces mesures dans toutes les limites des ressources dont ils disposent et, s'il y a lieu, dans le cadre de la coopération internationale.

Article 5

Les Etats parties respectent la responsabilité, le droit et le devoir qu'ont les parents ou, le cas échéant, les membres de la famille élargie ou de la communauté, comme prévu par la coutume locale, les tuteurs ou autres personnes légalement responsables de

ansvar för barnet, och skall för detta ändamål vidta alla lämpliga lagstiftnings- och administrativa åtgärder.

3. Konventionsstaterna skall säkerställa att institutioner, tjänster och inrättningar som ansvarar för vård eller skydd av barn uppfyller av behöriga myndigheter fastställda normer, särskilt vad gäller säkerhet, hälsa, personalens antal och lämplighet samt behörig tillsyn.

Artikel 4

Konventionsstaterna skall vidta alla lämpliga lagstiftnings-, administrativa och andra åtgärder för att genomföra de rättigheter som erkänns i denna konvention. I fråga om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter skall konventionsstaterna vidta sådana åtgärder med utnyttjande till det yttersta av sina tillgängliga resurser och, där så behövs, inom ramen för internationellt samarbete.

Artikel 5

Konventionsstaterna skall respektera det ansvar och de rättigheter och skyldigheter som tillkommer föräldrar eller, där så är tillämpligt, medlemmar av den utvidgade familjen eller gemenskapen enligt lokal sedvänja, vårdnadshavare eller andra personer

in a manner consistent with the evolving capacities of the child, appropriate direction and guidance in the exercise by the child of the rights recognized in the present Convention.

Article 6

1. States Parties recognize that every child has the inherent right to life.

2. States Parties shall ensure to the maximum extent possible the survival and development of the child.

Article 7

1. The child shall be registered immediately after birth and shall have the right from birth to a name, the right to acquire a nationality and, as far as possible, the right to know and be cared for by his or her parents.

2. States Parties shall ensure the implementation of these rights in accordance with their national law and their obligations under the relevant international instruments in this field, in particular where the child would otherwise be stateless.

Article 8

1. States Parties undertake to respect the right of the child to preserve his or her identity, including nationality, name and family relations as recog-

l'enfant, de donner à celui-ci, d'une manière qui corresponde au développement de ses capacités, l'orientation et les conseils appropriés à l'exercice des droits que lui reconnaît la présente Convention.

Article 6

1. Les Etats parties reconnaissent que tout enfant a un droit inhérent à la vie.

2. Les Etats parties assurent dans toute la mesure possible la survie et le développement de l'enfant.

Article 7

1. L'enfant est enregistré aussitôt sa naissance et a dès celle-ci le droit à un nom, le droit d'acquérir une nationalité et, dans la mesure du possible, le droit de connaître ses parents et d'être élevé par eux.

2. Les Etats parties veillent à mettre ces droits en oeuvre conformément à leur législation nationale et aux obligations que leur imposent les instruments internationaux applicables en la matière, en particulier dans les cas où faute de cela l'enfant se trouverait apatride.

Article 8

1. Les Etats parties s'engagent à respecter le droit de l'enfant de préserver son identité, y compris sa nationalité, son nom et ses relations fami-

som har lagligt ansvar för barnet, att på ett sätt som står i överensstämmelse med den fortlöpande utvecklingen av barnets förmåga ge lämplig ledning och råd då barnet utövar de rättigheter som erkänns i denna konvention.

Artikel 6

1. Konventionsstaterna erkänner att varje barn har en inneboende rätt till livet.

2. Konventionsstaterna skall till det yttersta av sin förmåga säkerställa barnets överlevnad och utveckling.

Artikel 7

1. Barnet skall registreras omedelbart efter födelsen och skall ha rätt från födelsen till ett namn, rätt att förvärva ett medborgarskap och, så långt det är möjligt, rätt att få vetskaper om sina föräldrar och bli omvårdad av dem.

2. Konventionsstaterna skall säkerställa genomförandet av dessa rättigheter i enlighet med sin nationella lagstiftning och sina åtaganden enligt tillämpliga internationella instrument på detta område, särskilt i de fall då barnet annars skulle vara statslös.

Artikel 8

1. Konventionsstaterna åtar sig att respektera barnets rätt att behålla sin identitet, innefattande medborgarskap, namn och släktförhållanden såsom

nized by law without unlawful interference.

2. Where a child is illegally deprived of some or all of the elements of his or her identity, States Parties shall provide appropriate assistance and protection, with a view to speedily re-establishing his or her identity.

Article 9

1. States Parties shall ensure that a child shall not be separated from his or her parents against their will, except when competent authorities subject to judicial review determine, in accordance with applicable law and procedures, that such separation is necessary for the best interests of the child. Such determination may be necessary in a particular case such as one involving abuse or neglect of the child by the parents, or one where the parents are living separately and a decision must be made as to the child's place of residence.

2. In any proceedings pursuant to paragraph 1 of the present article, all interested parties shall be given an opportunity to participate in the proceedings and make their views known.

3. States Parties shall respect the right of the child who is separated from one or both parents to maintain per-

liales, tels qu'ils sont reconnus par la loi, sans ingérence illégale.

2. Si un enfant est illégalement privé des éléments constitutifs de son identité ou de certains d'entre eux, les Etats parties doivent lui accorder une assistance et une protection appropriées, pour que son identité soit rétablie aussi rapidement que possible.

Article 9

1. Les Etats parties veillent à ce que l'enfant ne soit pas séparé de ses parents contre leur gré, à moins que les autorités compétentes ne décident, sous réserve de révision judiciaire et conformément aux lois et procédures applicables, que cette séparation est nécessaire dans l'intérêt supérieur de l'enfant. Une décision en ce sens peut être nécessaire dans certains cas particuliers, par exemple lorsque les parents maltraitent ou négligent l'enfant, ou lorsqu'ils vivent séparément et qu'une décision doit être prise au sujet du lieu de résidence de l'enfant.

2. Dans tous les cas prévus au paragraphe 1 du présent article, toutes les parties intéressées doivent avoir la possibilité de participer aux délibérations et de faire connaître leurs vues.

3. Les Etats parties respectent le droit de l'enfant séparé de ses deux parents ou de l'un d'eux d'entretenir régu-

dessa erkänns i lag, utan olagligt ingripande.

2. Om ett barn olagligt berövas en del av eller hela sin identitet, skall konventionsstaterna ge lämpligt bistånd och skydd i syfte att snabbt återupprätta barnets identitet.

Artikel 9

1. Konventionsstaterna skall säkerställa att ett barn inte skiljs från sina föräldrar mot deras vilja utom i de fall då behöriga myndigheter, som är underställda rättslig överprövning, i enlighet med tillämplig lag och tillämpliga förfaranden, finner att ett sådant åtskiljande är nödvändigt för barnets bästa. Ett sådant beslut kan vara nödvändigt i ett särskilt fall, t.ex. vid övergrepp mot eller vanvård av barnet från föräldrarnas sida eller då föräldrarna lever åtskilda och ett beslut måste fattas angående barnets vistelseort.

2. Vid förfaranden enligt punkt 1 i denna artikel skall alla berörda parter beredas möjlighet att delta i förfarandet och att lägga fram sina synpunkter.

3. Konventionsstaterna skall respektera rätten för det barn som är skilt från den ena av eller båda föräldrarna att re-

sonal relations and direct contact with both parents on a regular basis, except if it is contrary to the child's best interests.

4. Where such separation results from any action initiated by a State Party, such as the detention, imprisonment, exile, deportation or death (including death arising from any cause while the person is in the custody of the State) of one or both parents or of the child, that State Party shall, upon request, provide the parents, the child or, if appropriate, another member of the family with the essential information concerning the whereabouts of the absent member(s) of the family unless the provision of the information would be detrimental to the well-being of the child. States Parties shall further ensure that the submission of such a request shall of itself entail no adverse consequences for the person(s) concerned.

Article 10

1. In accordance with the obligation of States Parties under article 9, paragraph 1, applications by a child or his or her parents to enter or leave a State Party for the purpose of family reunification shall be dealt with by States Parties in a positive, humane and expeditious manner. States Parties shall further ensure that the submission of such a re-

lièrement des relations personnelles et des contacts directs avec ses deux parents, sauf si cela est contraire à l'intérêt supérieur de l'enfant.

4. Lorsque la séparation résulte de mesures prises par un Etat partie, telles que la détention, l'emprisonnement, l'exil, l'expulsion ou la mort (y compris la mort, quelle qu'en soit la cause, survenue en cours de détention) des deux parents ou de l'un d'eux, ou de l'enfant, l'Etat partie donne sur demande aux parents, à l'enfant ou, s'il y a lieu, à un autre membre de la famille les renseignements essentiels sur le lieu où se trouvent le membre ou les membres de la famille, à moins que la divulgation de ces renseignements ne soit préjudiciable au bien-être de l'enfant. Les Etats parties veillent en outre à ce que la présentation d'une telle demande n'entraîne pas en elle-même de conséquences fâcheuses pour la personne ou les personnes intéressées.

Article 10

1. Conformément à l'obligation incombant aux Etats parties en vertu du paragraphe 1 de l'article 9, toute demande faite par un enfant ou ses parents en vue d'entrer dans un Etat partie ou de le quitter aux fins de réunification familiale est considérée par les Etats parties dans un esprit positif, avec humanité et diligence. Les Etats parties veillent en

gelbundet upprätthålla ett personligt förhållande till och direkt kontakt med båda föräldrarna, utom då detta strider mot barnets bästa.

4. Då ett sådant åtskiljande är följden av åtgärder som en konventionsstat tagit initiativet till, t.ex. frihetsberövande, fängslande, utvisning, förvisning eller dödsfall (innefattande dödsfall oavsett orsak medan personen är frihetsberövad) gentemot den ena av eller båda föräldrarna eller barnet, skall den konventionsstaten på begäran ge föräldrarna, barnet eller, om så är lämpligt, någon annan medlem av familjen de väsentliga upplysningarna om den/de frånvarande familjemedlemmarnas vistelseort, såvida inte lämnandet av upplysningarna skulle vara till skada för barnet. Konventionsstaterna skall vidare säkerställa att framställandet av en sådan begäran inte i sig medför negativa följder för den/de personer som berörs.

Artikel 10

1. I enlighet med konventionsstaternas förpliktelse under artikel 9, punkt 1, skall ansökningar från ett barn eller dess föräldrar om att resa in i eller lämna en konventionsstat för familjeåterförening behandlas på ett positivt, humant och snabbt sätt av konventionsstaterna. Konventionsstaterna skall vidare säkerställa att framställandet av en sådan

quest shall entail no adverse consequences for the applicants and for the members of their family.

2. A child whose parents reside in different States shall have the right to maintain on a regular basis, save in exceptional circumstances personal relations and direct contacts with both parents. Towards that end and in accordance with the obligation of States Parties under article 9, paragraph 1, States Parties shall respect the right of the child and his or her parents to leave any country, including their own, and to enter their own country. The right to leave any country shall be subject only to such restrictions as are prescribed by law and which are necessary to protect the national security, public order (*ordre public*), public health or morals or the rights and freedoms of others and are consistent with the other rights recognized in the present Convention.

Article 11

1. States Parties shall take measures to combat the illicit transfer and non-return of children abroad.

2. To this end, States Parties shall promote the conclusion of bilateral or multilateral

outré à ce que la présentation d'une telle demande n'entraîne pas de conséquences fâcheuses pour les auteurs de la demande et les membres de leur famille.

2. Un enfant dont les parents résident dans des Etats différents a le droit d'entretenir, sauf circonstances exceptionnelles, des relations personnelles et des contacts directs réguliers avec ses deux parents. A cette fin, et conformément à l'obligation incombant aux Etats parties en vertu du paragraphe 1 de l'article 9, les Etats parties respectent le droit qu'ont l'enfant et ses parents de quitter tout pays, y compris le leur, et de revenir dans leur propre pays. Le droit de quitter tout pays ne peut faire l'objet que des restrictions prescrites par la loi qui sont nécessaires pour protéger la sécurité nationale, l'ordre public, la santé ou la moralité publiques, ou les droits et libertés d'autrui, et qui sont compatibles avec les autres droits reconnus dans la présente Convention.

Article 11

1. Les Etats parties prennent des mesures pour lutter contre les déplacements et les non-retours illicites d'enfants à l'étranger.

2. A cette fin, les Etats parties favorisent la conclusion d'accords bilatéraux ou multi-

begäran inte medför negativa följder för de sökande och medlemmar av deras familj.

2. Ett barn vars föräldrar är bosatta i olika stater skall ha rätt, utom i undantagsfall, att regelbundet upprätthålla ett personligt förhållande till och direkt kontakt med båda föräldrarna. Konventionsstaterna skall för detta ändamål och i enlighet med sin förpliktelse under artikel 9, punkt 1, respektera barnets och dess föräldrars rätt att lämna vilket land som helst, innefattande sitt eget, och att resa in i sitt eget land. Rätten att lämna ett land skall vara underkastad endast sådana inskränkningar som är föreskrivna i lag och som är nödvändiga för att skydda den nationella säkerheten, den allmänna ordningen (*ordre public*), folkhälsan eller den allmänna sedligheten eller andra personers fri- och rättigheter samt är förenliga med övriga i denna konvention erkända rättigheter.

Artikel 11

1. Konventionsstaterna skall vidta åtgärder för att bekämpa olovligt bortförande och kvarhållande av barn i utlandet.

2. För detta ändamål skall konventionsstaterna främja ingåendet av bilaterala eller multilaterala överenskommel-

agreements or accession to existing agreements.

Article 12

1. States Parties shall assure to the child who is capable of forming his or her own views the right to express those views freely in all matters affecting the child, the views of the child being given due weight in accordance with the age and maturity of the child.

2. For this purpose, the child shall in particular be provided the opportunity to be heard in any judicial and administrative proceedings affecting the child, either directly, or through a representative or an appropriate body, in a manner consistent with the procedural rules of national law.

Article 13

1. The child shall have the right to freedom of expression; this right shall include freedom to seek, receive and impart information and ideas of all kinds, regardless of frontiers, either orally, in writing or in print, in the form of art, or through any other media of the child's choice.

2. The exercise of this right may be subject to certain restrictions, but these shall only be such as are provided by law and are necessary:

latéraux ou l'adhésion aux accords existants.

Article 12

1. Les Etats parties garantiront à l'enfant qui est capable de discernement le droit d'exprimer librement son opinion sur toute question l'intéressant, les opinions de l'enfant étant dûment prises en considération eu égard à son âge et à son degré de maturité.

2. A cette fin, on donnera notamment à l'enfant la possibilité d'être entendu dans toute procédure judiciaire ou administrative l'intéressant, soit directement, soit par l'intermédiaire d'un représentant ou d'une organisation appropriée, de façon compatible avec les règles de procédure de la législation nationale.

Article 13

1. L'enfant a droit à la liberté d'expression. Ce droit comprend la liberté de rechercher, de recevoir et de répandre des informations et des idées de toute espèce, sans considération de frontières, sous une forme orale, écrite, imprimée ou artistique, ou par tout autre moyen du choix de l'enfant.

2. L'exercice de ce droit ne peut faire l'objet que des seules restrictions qui sont prescrites par la loi et qui sont nécessaires:

ser eller anslutning till befintliga överenskommelser.

Artikel 12

1. Konventionsstaterna skall tillförsäkra det barn som är i stånd att bilda egna åsikter rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet, varvid barnets åsikter skall tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.

2. För detta ändamål skall barnet särskilt beredas möjlighet att höras, antingen direkt eller genom företrädare eller ett lämpligt organ och på ett sätt som är förenligt med den nationella lagstiftningens procedurregler, i alla domstols- och administrativa förfaranden som rör barnet.

Artikel 13

1. Barnet skall ha rätt till yttrandefrihet. Denna rätt innefattar frihet att oberoende av territoriella gränser söka, motta och sprida information och tankar av alla slag, i tal, skrift eller tryck, i konstnärlig form eller genom annat uttrycksmedel som barnet väljer.

2. Utövandet av denna rätt får underkastas vissa inskränkningar men endast sådana som är föreskrivna i lag och som är nödvändiga

Bilaga

(a) For respect of the rights or reputations of others; or

(b) For the protection of national security or of public order (*ordre public*), or of public health or morals.

Article 14

1. States Parties shall respect the right of the child to freedom of thought, conscience and religion.

2. States Parties shall respect the rights and duties of the parents and, when applicable, legal guardians, to provide direction to the child in the exercise of his or her right in a manner consistent with the evolving capacities of the child.

3. Freedom to manifest one's religion or beliefs may be subject only to such limitations as are prescribed by law and are necessary to protect public safety, order, health or morals, or the fundamental rights and freedoms of others.

Article 15

1. States Parties recognize the rights of the child to freedom of association and to freedom of peaceful assembly.

2. No restrictions may be placed on the exercise of these rights other than those imposed in conformity with the law and which are necessary

a) Au respect des droits ou de la réputation d'autrui; ou

b) A la sauvegarde de la sécurité nationale, de l'ordre public, de la santé ou de la moralité publiques.

Article 14

1. Les Etats parties respectent le droit de l'enfant à la liberté de pensée, de conscience et de religion.

2. Les Etats parties respectent le droit et le devoir des parents ou, le cas échéant, des représentants légaux de l'enfant, de guider celui-ci dans l'exercice du droit susmentionné d'une manière qui corresponde au développement de ses capacités.

3. La liberté de manifester sa religion ou ses convictions ne peut être soumise qu'aux seules restrictions qui sont prescrites par la loi et qui sont nécessaires pour préserver la sûreté publique, l'ordre public, la santé et la moralité publiques, ou les libertés et droits fondamentaux d'autrui.

Article 15

1. Les Etats parties reconnaissent les droits de l'enfant à la liberté d'association et à la liberté de réunion pacifique.

2. L'exercice de ces droits ne peut faire l'objet que des seules restrictions qui sont prescrites par la loi et qui sont nécessaires dans une société

(a) för att respektera andra personers rättigheter eller anseende; eller

(b) för att skydda den nationella säkerheten, den allmänna ordningen (*ordre public*) eller folkhälsan eller den allmänna sedligheten.

Artikel 14

1. Konventionsstaterna skall respektera barnets rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet.

2. Konventionsstaterna skall respektera föräldrarnas och, i förekommande fall, vårdnadshavares rättigheter och skyldigheter att på ett sätt som är förenligt med barnets fortloppande utveckling ge barnet ledning då det utövar sin rätt.

3. Friheten att utöva sin religion eller tro får underkastas endast sådana inskränkningar som är föreskrivna i lag och som är nödvändiga för att skydda den allmänna säkerheten, ordningen, folkhälsan eller den allmänna sedligheten eller andra personers grundläggande fri- och rättigheter.

Artikel 15

1. Konventionsstaterna erkänner barnets rätt till föreningsfrihet och till fredliga sammankomster.

2. Utövandet av dessa rättigheter får inte underkastas andra inskränkningar än sådana som är föreskrivna i lag och som är nödvändiga i ett

in a democratic society in the interests of national security or public safety, public order (*ordre public*), the protection of public health or morals or the protection of the rights and freedoms of others.

Article 16

1. No child shall be subjected to arbitrary or unlawful interference with his or her privacy, family, home or correspondence, nor to unlawful attacks on his or her honour and reputation.

2. The child has the right to the protection of the law against such interference or attacks.

Article 17

States Parties recognize the important function performed by the mass media and shall ensure that the child has access to information and material from a diversity of national and international sources, especially those aimed at the promotion of his or her social, spiritual and moral well-being and physical and mental health. To this end, States Parties shall:

(a) Encourage the mass media to disseminate information and material of social and cultural benefit to the child and in accordance with the spirit of article 29;

démocratique, dans l'intérêt de la sécurité nationale, de la sûreté publique ou de l'ordre public, ou pour protéger la santé ou la moralité publiques, ou les droits et libertés d'autrui.

Article 16

1. Nul enfant ne fera l'objet d'immixtions arbitraires ou illégales dans sa vie privée, sa famille, son domicile ou sa correspondance, ni d'atteintes illégales à son honneur et à sa réputation.

2. L'enfant a droit à la protection de la loi contre de telles immixtions ou de telles atteintes.

Article 17

Les Etats parties reconnaissent l'importance de la fonction remplie par les médias et veillent à ce que l'enfant ait accès à une information et à des matériels provenant de sources nationales et internationales diverses, notamment ceux qui visent à promouvoir son bien-être social, spirituel et moral ainsi que sa santé physique et mentale. A cette fin, les Etats parties:

a) Encouragent les médias à diffuser une information et des matériels qui présentent une utilité sociale et culturelle pour l'enfant et répondent à l'esprit de l'article 29;

demokratiskt samhälle med hänsyn till den nationella säkerheten eller den allmänna säkerheten, den allmänna ordningen (*ordre public*), för skyddandet av folkhälsan eller den allmänna sedligheten eller av andra personers fri- och rättigheter.

Artikel 16

1. Inget barn får utsättas för godtyckliga eller olagliga ingripanden i sitt privat- och familjeliv, sitt hem eller sin korrespondens och inte heller för olagliga angrepp på sin heder och sitt anseende.

2. Barnet har rätt till lagens skydd mot sådana ingripanden eller angrepp.

Artikel 17

Konventionsstaterna erkänner den viktiga uppgift som massmedier utför och skall säkerställa att barnet har tillgång till information och material från olika nationella och internationella källor, särskilt sådant som syftar till att främja dess sociala, andliga och moraliska välfärd och fysiska och psykiska hälsa. Konventionsstaterna skall för detta ändamål

(a) uppmuntra massmedier att sprida information och material av socialt och kulturellt värde för barnet och i enlighet med andan i artikel 29;

Bilaga

(b) Encourage international co-operation in the production, exchange and dissemination of such information and material from a diversity of cultural, national and international sources;

(c) Encourage the production and dissemination of children's books;

(d) Encourage the mass media to have particular regard to the linguistic needs of the child who belongs to a minority group or who is indigenous;

(e) Encourage the development of appropriate guidelines for the protection of the child from information and material injurious to his or her well-being, bearing in mind the provisions of articles 13 and 18.

Article 18

1. States Parties shall use their best efforts to ensure recognition of the principle that both parents have common responsibilities for the upbringing and development of the child. Parents or, as the case may be, legal guardians, have the primary responsibility for the upbringing and development of the child. The best interests of the child will be their basic concern.

2. For the purpose of guaranteeing and promoting the

b) Encouragent la coopération internationale en vue de produire, d'échanger et de diffuser une information et des matériels de ce type provenant de différentes sources culturelles, nationales et internationales;

c) Encouragent la production et la diffusion de livres pour enfants;

d) Encouragent les médias à tenir particulièrement compte des besoins linguistiques des enfants autochtones ou appartenant à un groupe minoritaire;

e) Favorisent l'élaboration de principes directeurs appropriés destinés à protéger l'enfant contre l'information et les matériels qui nuisent à son bien-être, compte tenu des dispositions des articles 13 et 18.

Article 18

1. Les Etats parties s'emploient de leur mieux à assurer la reconnaissance du principe selon lequel les deux parents ont une responsabilité commune pour ce qui est d'élever l'enfant et d'assurer son développement. La responsabilité d'élever l'enfant et d'assurer son développement incombe au premier chef aux parents ou, le cas échéant, à ses représentants légaux. Ceux-ci doivent être guidés avant tout par l'intérêt supérieur de l'enfant.

2. Pour garantir et promouvoir les droits énoncés dans la

(b) uppmantra internationellt samarbete vad gäller produktion, utbyte och spridning av sådan information och sådant material från olika kulturer och nationella och internationella källor;

(c) uppmantra produktion och spridning av barnböcker;

(d) uppmantra massmedier att ta särskild hänsyn till de språkliga behoven hos ett barn som tillhör en minoritetsgrupp eller en urbefolkning;

(e) uppmantra utvecklingen av lämpliga riktlinjer för att skydda barnet mot information och material som är till skada för barnets välfärd, med beaktande av bestämmelserna i artiklarna 13 och 18.

Artikel 18

1. Konventionsstaterna skall göra sitt bästa för att säkerställa erkännandet av principen att båda föräldrarna har gemensamt ansvar för barnets uppfostran och utveckling. Föräldrar eller, i förekommande fall, vårdnadshavare har huvudansvaret för barnets uppfostran och utveckling. Barnets bästa skall för dem komma i främsta rummet.

2. För att garantera och främja de rättigheter som an-

rights set forth in the present Convention, States Parties shall render appropriate assistance to parents and legal guardians in the performance of their child-rearing responsibilities and shall ensure the development of institutions, facilities and services for the care of children.

3. States Parties shall take all appropriate measures to ensure that children of working parents have the right to benefit from child-care services and facilities for which they are eligible.

Article 19

1. States Parties shall take all appropriate legislative, administrative, social and educational measures to protect the child from all forms of physical or mental violence, injury or abuse, neglect or negligent treatment, maltreatment or exploitation, including sexual abuse, while in the care of parent(s), legal guardian(s) or any other person who has the care of the child.

2. Such protective measures should, as appropriate, include effective procedures for the establishment of social programmes to provide necessary support for the child and

présente Convention, les Etats parties accordent l'aide appropriée aux parents et aux représentants légaux de l'enfant dans l'exercice de la responsabilité qui leur incombe d'élever l'enfant et assurent la mise en place d'institutions, d'établissements et de services chargés de veiller au bien-être des enfants.

3. Les Etats parties prennent toutes les mesures appropriées pour assurer aux enfants dont les parents travaillent le droit de bénéficier des services et établissements de garde d'enfants pour lesquels ils remplissent les conditions requises.

Article 19

1. Les Etats parties prennent toutes les mesures législatives, administratives, sociales et éducatives appropriées pour protéger l'enfant contre toute forme de violence, d'atteinte ou de brutalités physiques ou mentales, d'abandon ou de négligence, de mauvais traitements ou d'exploitation, y compris la violence sexuelle, pendant qu'il est sous la garde de ses parents ou de l'un d'eux, de son ou ses représentants légaux ou de toute autre personne à qui il est confié.

2. Ces mesures de protection doivent comprendre, selon qu'il conviendra, des procédures efficaces pour l'établissement de programmes sociaux visant à fournir l'appui

ges i denna konvention skall konventionsstaterna ge lämpligt bistånd till föräldrar och vårdnadshavare då de fullgör sitt ansvar för barnets uppföstran och skall säkerställa utvecklingen av institutioner, inrättningar och tjänster för vård av barn.

3. Konventionsstaterna skall vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att barn till förvärvsarbetande föräldrar har rätt att åtnjuta den barnomsorg som de är berättigade till.

Artikel 19

1. Konventionsstaterna skall vidta alla lämpliga lagstiftnings-, administrativa och sociala åtgärder samt åtgärder i utbildningssyfte för att skydda barnet mot alla former av fysiskt eller psykiskt våld, skada eller övergrepp, vanvård eller försumlig behandling, misshandel eller utnyttjande, innefattande sexuella övergrepp, medan barnet är i föräldrarnas eller den ena förälderns, vårdnadshavares eller annan persons vård.

2. Sådana skyddsåtgärder bör, på det sätt som kan vara lämpligt, innefatta effektiva förfaranden såväl för upprättandet av sociala program som syftar till att ge barnet och

for those who have the care of the child, as well as for other forms of prevention and for identification, reporting, referral, investigation, treatment and follow-up of instances of child maltreatment described heretofore, and, as appropriate, for judicial involvement.

Article 20

1. A child temporarily or permanently deprived of his or her family environment, or in whose own best interests cannot be allowed to remain in that environment, shall be entitled to special protection and assistance provided by the State.

2. States Parties shall in accordance with their national laws ensure alternative care for such a child.

3. Such care could include, *inter alia*, foster placement, *kafalah* of Islamic law, adoption or if necessary placement in suitable institutions for the care of children. When considering solutions, due regard shall be paid to the desirability of continuity in a child's upbringing and to the child's ethnic, religious, cultural and linguistic background.

nécessaire à l'enfant et à ceux à qui il est confié, ainsi que pour d'autres formes de prévention, et aux fins d'identification, de rapport, de renvoi, d'enquête, de traitement et de suivi pour les cas de mauvais traitements de l'enfant décrits ci-dessus, et comprendre également, selon qu'il conviendra, des procédures d'intervention judiciaire.

Article 20

1. Tout enfant qui est temporairement ou définitivement privé de son milieu familial, ou qui dans son propre intérêt ne peut être laissé dans ce milieu, a droit à une protection et une aide spéciales de l'Etat.

2. Les Etats parties prévoient pour cet enfant une protection de remplacement conforme à leur législation nationale.

3. Cette protection de remplacement peut notamment avoir la forme du placement dans une famille, de la *kafalah* de droit islamique, de l'adoption ou, en cas de nécessité, du placement dans un établissement pour enfants approprié. Dans le choix entre ces solutions, il est dûment tenu compte de la nécessité d'une certaine continuité dans l'éducation de l'enfant, ainsi que de son origine ethnique, religieuse, culturelle et linguistique.

dem som har hand om barnet nödvändigt stöd, som för andra former av förebyggande och för identifiering, rapportering, remittering, undersökning, behandling och uppföljning av fall av ovan beskrivna sätt att behandla barn illa samt, om så är lämpligt, förfaranden för rättsligt ingripande.

Artikel 20

1. Ett barn som tillfälligt eller varaktigt berövats sin familjemiljö eller som för sitt eget bästa inte kan tillåtas stanna kvar i denna miljö skall ha rätt till särskilt skydd och bistånd från statens sida.

2. Konventionsstaterna skall i enlighet med sin nationella lagstiftning säkerställa alternativt omvårdnad för ett sådant barn.

3. Sådant omvårdnad kan bl.a. innefatta placering i fosterhem, *kafalah* i islamsk rätt, adoption eller, om nödvändigt, placering i lämpliga institutioner för omvårdnad om barn. Då lösningar övervägs skall vederbörlig hänsyn tas till önskvärdheten av kontinuitet i ett barns uppfostran och till barnets etniska, religiösa, kulturella och språkliga bakgrund.

Article 21

States Parties that recognize and/or permit the system of adoption shall ensure that the best interests of the child shall be the paramount consideration and they shall:

(a) Ensure that the adoption of a child is authorized only by competent authorities who determine, in accordance with applicable law and procedures and on the basis of all pertinent and reliable information, that the adoption is permissible in view of the child's status concerning parents, relatives and legal guardians and that, if required, the persons concerned have given their informed consent to the adoption on the basis of such counselling as may be necessary;

(b) Recognize that inter-country adoption may be considered as an alternative means of child's care, if the child cannot be placed in a foster or an adoptive family or cannot in any suitable manner be cared for in the child's country of origin;

(c) Ensure that the child concerned by inter-country adoption enjoys safeguards and standards equivalent to those existing in the case of national adoption;

(d) Take all appropriate measures to ensure that, in inter-country adoption, the placement does not result in

Article 21

Les Etats parties qui admettent et/ou autorisent l'adoption s'assurent que l'intérêt supérieur de l'enfant est la considération primordiale en la matière, et :

a) Veillent à ce que l'adoption d'un enfant ne soit autorisée que par les autorités compétentes, qui vérifient, conformément à la loi et aux procédures applicables et sur la base de tous les renseignements fiables relatifs au cas considéré, que l'adoption peut avoir lieu eu égard à la situation de l'enfant par rapport à ses père et mère, parents et représentants légaux et que, le cas échéant, les personnes intéressées ont donné leur consentement à l'adoption en connaissance de cause, après s'être entourées des avis nécessaires;

b) Reconnassent que l'adoption à l'étranger peut être envisagée comme un autre moyen d'assurer les soins nécessaires à l'enfant, si celui-ci ne peut, dans son pays d'origine, être placé dans une famille nourricière ou adoptive ou être convenablement élevé;

c) Veillent, en cas d'adoption à l'étranger, à ce que l'enfant ait le bénéfice de garanties et de normes équivalentes à celles existant en cas d'adoption nationale;

d) Prennent toutes les mesures appropriées pour veiller à ce que, en cas d'adoption à l'étranger, le placement de

Artikel 21

Konventionsstater som erkänner och/eller tillåter adoption skall säkerställa att barnets bästa främst beaktas och skall

(a) säkerställa att adoption av ett barn godkänns endast av behöriga myndigheter, som i enlighet med tillämplig lag och tillämpliga förfaranden och på grundval av all relevant och tillförlitlig information beslutar att adoptionen kan tillåtas med hänsyn till barnets ställning i förhållande till föräldrar, släktingar och vårdnadshavare och att, om så krävs, de personer som berörs har givit sitt fulla samtycke till adoptionen på grundval av sådan rådgivning som kan behövas;

(b) erkänna att internationell adoption kan övervägas som en alternativ form av omvårdnad om barnet, om barnet inte kan placeras i en fosterfamilj eller adoptivfamilj eller inte kan tas om hand på lämpligt sätt i sitt hemland;

(c) säkerställa att det barn som berörs av internationell adoption åtnjuter garantier och normer som motsvarar dem som gäller vid nationell adoption;

(d) vidta alla lämpliga åtgärder för att vid internationell adoption säkerställa att placeringen inte leder till otill-

improper financial gain for those involved in it;

(e) Promote, where appropriate, the objectives of the present article by concluding bilateral or multilateral arrangements or agreements, and endeavour, within this framework, to ensure that the placement of the child in another country is carried out by competent authorities or organs.

Article 22

1. States Parties shall take appropriate measures to ensure that a child who is seeking refugee status or who is considered a refugee in accordance with applicable international or domestic law and procedures shall, whether unaccompanied or accompanied by his or her parents or by any other person, receive appropriate protection and humanitarian assistance in the enjoyment of applicable rights set forth in the present Convention and in other international human rights or humanitarian instruments to which the said States are Parties.

2. For this purpose, States Parties shall provide, as they consider appropriate, co-operation in any efforts by the United Nations and other competent intergovernmental organizations or non-govern-

l'enfant ne se traduise pas par un profit matériel indu pour les personnes qui en sont responsables;

e) Poursuivent les objectifs du présent article en concluant des arrangements ou des accords bilatéraux ou multilatéraux, selon les cas, et s'efforcent dans ce cadre de veiller à ce que les placements d'enfants à l'étranger soient effectués par des autorités ou des organes compétents.

Article 22

1. Les Etats parties prennent les mesures appropriées pour qu'un enfant qui cherche à obtenir le statut de réfugié ou qui est considéré comme réfugié en vertu des règles et procédures du droit international ou national applicable, qu'il soit seul ou accompagné de ses père et mère ou de toute autre personne, bénéficie de la protection et de l'assistance humanitaire voulues pour lui permettre de jouir des droits que lui reconnaissent la présente Convention et les autres instruments internationaux relatifs aux droits de l'homme ou de caractère humanitaire auxquels lesdits Etats sont parties.

2. A cette fin, les Etats parties collaborent, selon qu'ils le jugent nécessaire, à tous les efforts faits par l'Organisation des Nations Unies et les autres organisations intergouvernementales ou non gouverne-

börlig ekonomisk vinst för de personer som medverkar i denna;

(e) främja, där så är lämpligt, målen i denna artikel genom att ingå bilaterala eller multilaterala arrangemang eller överenskommelser och inom denna ram sträva efter att säkerställa att placeringen av barnet i ett annat land sker genom behöriga myndigheter eller organ.

Artikel 22

1. Konventionsstaterna skall vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att ett barn som söker flyktingstatus eller anses som flykting i enlighet med tillämplig internationell eller nationell rätt och tillämpliga förfaranden, och oberoende av om det kommer ensamt eller är åtföljt av sina föräldrar eller någon annan person, erhåller lämpligt skydd och humanitär bistånd vid åtnjutandet av de tillämpliga rättigheter som anges i denna konvention och i andra internationella instrument rörande mänskliga rättigheter eller humanitär rätt, som nämnda stater tillträtt.

2. För detta ändamål skall konventionsstaterna, på sätt de finner lämpligt, samarbeta i varje ansträngning som görs av Förenta nationerna och andra behöriga mellanstatliga organisationer eller icke-stat-

mental organizations co-operating with the United Nations to protect and assist such a child and to trace the parents or other members of the family of any refugee child in order to obtain information necessary for reunification with his or her family. In cases where no parents or other members of the family can be found, the child shall be accorded the same protection as any other child permanently or temporarily deprived of his or her family environment for any reason, as set forth in the present Convention.

Article 23

1. States Parties recognize that a mentally or physically disabled child should enjoy a full and decent life, in conditions which ensure dignity, promote self-reliance and facilitate the child's active participation in the community.

2. States Parties recognize the right of the disabled child to special care and shall encourage and ensure the extension, subject to available resources, to the eligible child and those responsible for his or her care, of assistance for which application is made and which is appropriate to the child's condition and to the

mentales compétentes collaborant avec l'Organisation des Nations Unies pour protéger et aider les enfants qui se trouvent en pareille situation et pour rechercher les père et mère ou autres membres de la famille de tout enfant réfugié en vue d'obtenir les renseignements nécessaires pour le réunir à sa famille. Lorsque ni le père, ni la mère, ni aucun autre membre de la famille ne peut être retrouvé, l'enfant se voit accorder, selon les principes énoncés dans la présente Convention, la même protection que tout autre enfant définitivement ou temporairement privé de son milieu familial pour quelque raison que ce soit.

Article 23

1. Les Etats parties reconnaissent que les enfants mentalement ou physiquement handicapés doivent mener une vie pleine et décente, dans des conditions qui garantissent leur dignité, favorisent leur autonomie et facilitent leur participation active à la vie de la collectivité.

2. Les Etats parties reconnaissent le droit à des enfants handicapés de bénéficier de soins spéciaux et encouragent et assurent, dans la mesure des ressources disponibles, l'octroi, sur demande, aux enfants handicapés remplissant les conditions requises et à ceux qui en ont la charge, d'une aide adaptée à l'état de l'en-

liga organisationer, som samarbetar med Förenta nationerna, för att skydda och bistå ett sådant barn och för att spåra föräldrarna eller andra familjemedlemmar till ett flyktingbarn i syfte att erhålla den information som är nödvändig för att barnet skall kunna återförenas med sin familj. I fall då föräldrar eller andra familjemedlemmar inte kan påträffas, skall barnet ges samma skydd som varje annat barn som varaktigt eller tillfälligt berövats sin familjemiljö av något skäl, i enlighet med denna konvention.

Artikel 23

1. Konventionsstaterna erkänner att ett barn med fysiskt eller psykiskt handikapp bör åtnjuta ett fullvärdigt och anständigt liv under förhållanden som säkerställer värdighet, främjar självförtroende och möjliggör barnets aktiva deltagande i samhället.

2. Konventionsstaterna erkänner det handikappade barnets rätt till särskild omvårdnad och skall, inom ramen för tillgängliga resurser, uppmuntra och säkerställa att det berättigade barnet och de som ansvarar för dess omvårdnad får ansökt bistånd som är lämpligt med hänsyn till barnets tillstånd och föräldrarnas

circumstances of the parents or others caring for the child.

3. Recognizing the special needs of a disabled child, assistance extended in accordance with paragraph 2 of the present article shall be provided free of charge, whenever possible, taking into account the financial resources of the parents or others caring for the child, and shall be designed to ensure that the disabled child has effective access to and receives education, training, health care services, rehabilitation services, preparation for employment and recreation opportunities in a manner conducive to the child's achieving the fullest possible social integration and individual development, including his or her cultural and spiritual development.

4. States Parties shall promote, in the spirit of international co-operation, the exchange of appropriate information in the field of preventive health care and of medical, psychological and functional treatment of disabled children, including dissemination of and access to information concerning methods of rehabilitation, education and vocational services, with the aim of enabling States Parties to improve their capabilities and skills and to widen their experience in these areas. In this regard, particular account shall be

fant et à la situation de ses parents ou de ceux à qui il est confié.

3. Eu égard aux besoins particuliers des enfants handicapés, l'aide fournie conformément au paragraphe 2 du présent article est gratuite chaque fois qu'il est possible, compte tenu des ressources financières de leurs parents ou de ceux à qui l'enfant est confié, et elle est conçue de telle sorte que les enfants handicapés aient effectivement accès à l'éducation, à la formation, aux soins de santé, à la rééducation, à la préparation à l'emploi et aux activités récréatives, et bénéficient de ces services de façon propre à assurer une intégration sociale aussi complète que possible et leur épanouissement personnel, y compris dans le domaine culturel et spirituel.

4. Dans un esprit de coopération internationale, les Etats parties favorisent l'échange d'informations pertinentes dans le domaine des soins de santé préventifs et du traitement médical, psychologique et fonctionnel des enfants handicapés, y compris par la diffusion d'informations concernant les méthodes de rééducation et les services de formation professionnelle, ainsi que l'accès à ces données, en vue de permettre aux Etats parties d'améliorer leurs capacités et leurs compétences et d'élargir leur expérience dans ces domaines. A

förhållanden eller förhållandena hos andra som tar hand om barnet.

3. Med hänsyn till att ett handikappat barn har särskilda behov skall det bistånd som lämnas enligt punkt 2 i denna artikel vara kostnadsfritt, då så är möjligt, med beaktande av föräldrarnas ekonomiska tillgångar eller de ekonomiska tillgångarna hos andra som tar hand om barnet och skall syfta till att säkerställa att det handikappade barnet har effektiv tillgång till och erhåller undervisning och utbildning, hälso- och sjukvård, habilitering, förberedelse för arbetslivet och möjligheter till rekreation på ett sätt som bidrar till barnets största möjliga integrering i samhället och individuella utveckling, innefattande dess kulturella och andliga utveckling.

4. Konventionsstaterna skall i en anda av internationellt samarbete främja utbyte av lämplig information på området för förebyggande hälsovård och medicinsk, psykologisk och funktionell behandling av handikappade barn, innefattande spridning av och tillgång till information om habiliteringsmetoder, skol- och yrkesutbildning, i syfte att göra det möjligt för konventionsstater att förbättra sina möjligheter och kunskaper och vidga sin erfarenhet på dessa områden. Särskild hänsyn skall härvid tas till utvecklingsländernas behov.

taken of the needs of developing countries.

Article 24

1. States Parties recognize the right of the child to the enjoyment of the highest attainable standard of health and to facilities for the treatment of illness and rehabilitation of health. States Parties shall strive to ensure that no child is deprived of his or her right of access to such health care services.

2. States Parties shall pursue full implementation of this right and, in particular, shall take appropriate measures:

(a) To diminish infant and child mortality;

(b) To ensure the provision of necessary medical assistance and health care to all children with emphasis on the development of primary health care;

(c) To combat disease and malnutrition, including within the framework of primary health care, through, *inter alia*, the application of readily available technology and through the provision of adequate nutritious foods and clean drinking-water, taking into consideration the dangers and risks of environmental pollution;

cet égard, il est tenu particulièrement compte des besoins des pays en développement.

Article 24

1. Les Etats parties reconnaissent le droit de l'enfant de jouir du meilleur état de santé possible et de bénéficier de services médicaux et de rééducation. Ils s'efforcent de garantir qu'aucun enfant ne soit privé du droit d'avoir accès à ces services.

2. Les Etats parties s'efforcent d'assurer la réalisation intégrale du droit susmentionné et, en particulier, prennent les mesures appropriées pour :

a) Réduire la mortalité parmi les nourrissons et les enfants;

b) Assurer à tous les enfants l'assistance médicale et les soins de santé nécessaires, l'accent étant mis sur le développement des soins de santé primaires;

c) Lutter contre la maladie et la malnutrition, y compris dans le cadre de soins de santé primaires, grâce notamment à l'utilisation de techniques aisément disponibles et à la fourniture d'aliments nutritifs et d'eau potable, compte tenu des dangers et des risques de pollution du milieu naturel;

Artikel 24

1. Konventionsstaterna erkänner barnets rätt att åtnjuta bästa uppnåeliga hälsa och rätt till sjukvård och rehabilitering. Konventionsstaterna skall sträva efter att säkerställa att inget barn är berövat sin rätt att ha tillgång till sådan hälso- och sjukvård.

2. Konventionsstaterna skall sträva efter att till fullo förverkliga denna rätt och skall särskilt vidta lämpliga åtgärder för att

(a) minska spädbarns- och barnadödligheten;

(b) säkerställa att alla barn tillhandahålls nödvändig sjukvård och hälsovård med tonvikt på utveckling av primärhälsovården;

(c) bekämpa sjukdom och undernäring, däri inbegripet åtgärder inom ramen för primärhälsovården, genom bl.a. utnyttjande av lätt tillgänglig teknik och genom att tillhandahålla näringsrika livsmedel i tillräcklig omfattning och rent dricksvatten, med beaktande av de faror och risker som miljöförstöring innebär;

(d) To ensure appropriate pre-natal and post-natal health care for mothers;

(e) To ensure that all segments of society, in particular parents and children, are informed, have access to education and are supported in the use of basic knowledge of child health and nutrition, the advantages of breast-feeding, hygiene and environmental sanitation and the prevention of accidents;

(f) To develop preventive health care, guidance for parents and family planning education and services.

3. States Parties shall take all effective and appropriate measures with a view to abolishing traditional practices prejudicial to the health of children.

4. States Parties undertake to promote and encourage international co-operation with a view to achieving progressively the full realization of the right recognized in the present article. In this regard, particular account shall be taken of the needs of developing countries.

Article 25

States Parties recognize the right of a child who has been placed by the competent authorities for the purposes of care, protection or treatment of his or her physical or men-

d) Assurer aux mères des soins prénatals et postnatals appropriés;

e) Faire en sorte que tous les groupes de la société, en particulier les parents et les enfants, reçoivent une information sur la santé et la nutrition de l'enfant, les avantages de l'allaitement au sein, l'hygiène et la salubrité de l'environnement et la prévention des accidents, et bénéficient d'une aide leur permettant de mettre à profit cette information;

f) Développer les soins de santé préventifs, les conseils aux parents et l'éducation et les services en matière de planification familiale.

3. Les Etats parties prennent toutes les mesures efficaces appropriées en vue d'abolir les pratiques traditionnelles préjudiciables à la santé des enfants.

4. Les Etats parties s'engagent à favoriser et à encourager la coopération internationale en vue d'assurer progressivement la pleine réalisation du droit reconnu dans le présent article. A cet égard, il est tenu particulièrement compte des besoins des pays en développement.

Article 25

Les Etats parties reconnaissent à l'enfant qui a été placé par les autorités compétentes pour recevoir des soins, une protection ou un traitement physique ou mental, le

(d) säkerställa tillfredsställande hälsovård för mödrar före och efter förlossningen;

(e) säkerställa att alla grupper i samhället, särskilt föräldrar och barn, får information om och har tillgång till undervisning om barnhälsovård och näringslära, fördelarna med amning, hygien och ren miljö och förebyggande av olycksfall samt får stöd vid användning av sådana grundläggande kunskaper;

(f) utveckla förebyggande hälsovård, föräldrarådgivning samt undervisning om och hjälp i familjeplaneringsfrågor.

3. Konventionsstaterna skall vidta alla effektiva och lämpliga åtgärder i syfte att avskaffa traditionella sedvänjor som är skadliga för barns hälsa.

4. Konventionsstaterna åtar sig att främja och uppmuntra internationellt samarbete i syfte att gradvis uppnå det fulla förverkligandet av den rätt som erkänns i denna artikel. Särskild hänsyn skall härvid tas till utvecklingsländernas behov.

Artikel 25

Konventionsstaterna erkänner rätten för ett barn som har omhändertagits av behöriga myndigheter för omvårdnad, skydd eller behandling av sin fysiska eller psykiska hälsa

tal health, to a periodic review of the treatment provided to the child and all other circumstances relevant to his or her placement.

Article 26

1. States Parties shall recognize for every child the right to benefit from social security, including social insurance, and shall take the necessary measures to achieve the full realization of this right in accordance with their national law.

2. The benefits should, where appropriate, be granted, taking into account the resources and the circumstances of the child and persons having responsibility for the maintenance of the child, as well as any other consideration relevant to an application for benefits made by or on behalf of the child.

Article 27

1. States Parties recognize the right of every child to a standard of living adequate for the child's physical, mental, spiritual, moral and social development.

2. The parent(s) or others responsible for the child have the primary responsibility to secure, within their abilities and financial capacities, the conditions of living necessary for the child's development.

droit à un examen périodique dudit traitement et de toute autre circonstance relative à son placement.

Article 26

1. Les Etats parties reconnaissent à tout enfant le droit de bénéficier de la sécurité sociale, y compris les assurances sociales, et prennent les mesures nécessaires pour assurer la pleine réalisation de ce droit en conformité avec leur législation nationale.

2. Les prestations doivent, lorsqu'il y a lieu, être accordées compte tenu des ressources et de la situation de l'enfant et des personnes responsables de son entretien, ainsi que de toute autre considération applicable à la demande de prestation faite par l'enfant ou en son nom.

Article 27

1. Les Etats parties reconnaissent le droit de tout enfant à un niveau de vie suffisant pour permettre son développement physique, mental, spirituel, moral et social.

2. C'est aux parents ou autres personnes ayant la charge de l'enfant qu'incombe au premier chef la responsabilité d'assurer, dans les limites de leurs possibilités et de leurs moyens financiers, les conditions de vie néces-

till regelbunden översyn av den behandling som barnet får och alla andra omständigheter rörande barnets omhändertagande.

Artikel 26

1. Konventionsstaterna skall erkänna rätten för varje barn att åtnjuta social trygghet, innefattande socialförsäkring, och skall vidta nödvändiga åtgärder för att till fullo förverkliga denna rätt i enlighet med sin nationella lagstiftning.

2. Förmånerna skall, där så är lämpligt, beviljas med hänsyn till de resurser som barnet och de personer som ansvarar för dess underhåll har och deras omständigheter i övrigt samt med hänsyn till varje annat förhållande som är av betydelse i samband med en ansökan om en sådan förmån från barnet eller för dess räkning.

Artikel 27

1. Konventionsstaterna erkänner rätten för varje barn till den levnadsstandard som krävs för barnets fysiska, psykiska, andliga, moraliska och sociala utveckling.

2. Föräldrar eller andra som är ansvariga för barnet har, inom ramen för sin förmåga och sina ekonomiska resurser, huvudansvaret för att säkerställa de levnadsvillkor som är nödvändiga för barnets utveckling.

3. States Parties, in accordance with national conditions and within their means, shall take appropriate measures to assist parents and others responsible for the child to implement this right and shall in case of need provide material assistance and support programmes, particularly with regard to nutrition, clothing and housing.

4. States Parties shall take all appropriate measures to secure the recovery of maintenance for the child from the parents or other persons having financial responsibility for the child, both within the State Party and from abroad. In particular, where the person having financial responsibility for the child lives in a State different from that of the child, States Parties shall promote the accession to international agreements or the conclusion of such agreements, as well as the making of other appropriate arrangements.

Article 28

1. States Parties recognize the right of the child to education, and with a view to achieving this right progressively and on the basis of

saïres au développement de l'enfant.

3. Les Etats parties adoptent les mesures appropriées, compte tenu des conditions nationales et dans la mesure de leurs moyens, pour aider les parents et autres personnes ayant la charge de l'enfant à mettre en oeuvre ce droit et offrent, en cas de besoin, une assistance matérielle et des programmes d'appui, notamment en ce qui concerne l'alimentation, le vêtement et le logement.

4. Les Etats parties prennent toutes les mesures appropriées en vue d'assurer le recouvrement de la pension alimentaire de l'enfant auprès de ses parents ou des autres personnes ayant une responsabilité financière à son égard, que ce soit sur leur territoire ou à l'étranger. En particulier, pour tenir compte des cas où la personne qui a une responsabilité financière à l'égard de l'enfant vit dans un Etat autre que celui de l'enfant, les Etats parties favorisent l'adhésion à des accords internationaux ou la conclusion de tels accords ainsi que l'adoption de tous autres arrangements appropriés.

Article 28

1. Les Etats parties reconnaissent le droit de l'enfant à l'éducation, et en particulier, en vue d'assurer l'exercice de ce droit progressivement et

3. Konventionsstaterna skall i enlighet med nationella förhållanden och inom ramen för sina resurser vidta lämpliga åtgärder för att bistå föräldrar och andra som är ansvariga för barnet att genomföra denna rätt och skall vid behov tillhandahålla materiellt bistånd och utarbeta stödprogram, särskilt i fråga om mat, kläder och bostäder.

4. Konventionsstaterna skall vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa indrivning av underhåll för barnet från föräldrar eller andra som har ekonomiskt ansvar för barnet, både inom konventionsstaten och från utlandet. Särskilt i de fall då den person som har det ekonomiska ansvaret för barnet bor i en annan stat än barnet skall konventionsstaterna främja såväl anslutning till internationella överenskommelser eller ingående av sådana överenskommelser som upprättande av andra lämpliga arrangemang.

Artikel 28

1. Konventionsstaterna erkänner barnets rätt till utbildning och i syfte att gradvis förverkliga denna rätt och på grundval av lika möjligheter skall de särskilt

equal opportunity, they shall, in particular:

(a) Make primary education compulsory and available free to all;

(b) Encourage the development of different forms of secondary education, including general and vocational education, make them available and accessible to every child, and take appropriate measures such as the introduction of free education and offering financial assistance in case of need;

(c) Make higher education accessible to all on the basis of capacity by every appropriate means;

(d) Make educational and vocational information and guidance available and accessible to all children;

(e) Take measures to encourage regular attendance at schools and the reduction of drop-out rates.

2. States Parties shall take all appropriate measures to ensure that school discipline is administered in a manner consistent with the child's human dignity and in conformity with the present Convention.

3. States Parties shall promote and encourage international co-operation in matters relating to education, in particular with a view to contributing to the elimination of ig-

sur la base de l'égalité des chances:

a) Ils rendent l'enseignement primaire obligatoire et gratuit pour tous;

b) Ils encouragent l'organisation de différentes formes d'enseignement secondaire, tant général que professionnel, les rendent ouvertes et accessibles à tout enfant, et prennent des mesures appropriées, telles que l'instauration de la gratuité de l'enseignement et l'offre d'une aide financière en cas de besoin;

c) Ils assurent à tous l'accès à l'enseignement supérieur, en fonction des capacités de chacun, par tous les moyens appropriés;

d) Ils rendent ouvertes et accessibles à tout enfant l'information et l'orientation scolaires et professionnelles;

e) Ils prennent des mesures pour encourager la régularité de la fréquentation scolaire et la réduction des taux d'abandon scolaire.

2. Les Etats parties prennent toutes les mesures appropriées pour veiller à ce que la discipline scolaire soit appliquée d'une manière compatible avec la dignité de l'enfant en tant qu'être humain et conformément à la présente Convention.

3. Les Etats parties favorisent et encouragent la coopération internationale dans le domaine de l'éducation, en vue notamment de contribuer à éliminer l'ignorance et

(a) göra grundutbildning obligatorisk och kostnadsfritt tillgänglig för alla;

(b) uppmuntra utvecklingen av olika former av undervisning som följer efter grundutbildningen, innefattande såväl allmän utbildning som yrkesutbildning, göra dessa tillgängliga och åtkomliga för varje barn samt vidta lämpliga åtgärder såsom införande av kostnadsfri utbildning och ekonomiskt stöd vid behov;

(c) göra högre utbildning tillgänglig för alla på grundval av förmåga genom varje lämpligt medel;

(d) göra studierådgivning och yrkesorientering tillgänglig och åtkomlig för alla barn;

(e) vidta åtgärder för att uppmuntra regelbunden närvaro i skolan och minska antalet studieavbrott.

2. Konventionsstaterna skall vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att disciplinen i skolan upprätthålls på ett sätt som är förenligt med barnets mänskliga värdighet och i överensstämmelse med denna konvention.

3. Konventionsstaterna skall främja och uppmuntra internationellt samarbete i utbildningsfrågor, särskilt i syfte att bidra till att avskaffa okunnighet och analfabetism i hela

norance and illiteracy throughout the world and facilitating access to scientific and technical knowledge and modern teaching methods. In this regard, particular account shall be taken of the needs of developing countries.

Article 29

1. States Parties agree that the education of the child shall be directed to:

(a) The development of the child's personality, talents and mental and physical abilities to their fullest potential;

(b) The development of respect for human rights and fundamental freedoms, and for the principles enshrined in the Charter of the United Nations;

(c) The development of respect for the child's parents, his or her own cultural identity, language and values, for the national values of the country in which the child is living, the country from which he or she may originate, and for civilizations different from his or her own;

(d) The preparation of the child for responsible life in a free society, in the spirit of understanding, peace, tolerance, equality of sexes, and friendship among all peoples, ethnic, national and religious

l'analphabétisme dans le monde et de faciliter l'accès aux connaissances scientifiques et techniques et aux méthodes d'enseignement modernes. A cet égard, il est tenu particulièrement compte des besoins des pays en développement.

Article 29

1. Les Etats parties conviennent que l'éducation de l'enfant doit viser à:

a) Favoriser l'épanouissement de la personnalité de l'enfant et le développement de ses dons et de ses aptitudes mentales et physiques, dans toute la mesure de leurs potentialités;

b) Inculquer à l'enfant le respect des droits de l'homme et des libertés fondamentales, et des principes consacrés dans la Charte des Nations Unies;

c) Inculquer à l'enfant le respect de ses parents, de son identité, de sa langue et de ses valeurs culturelles, ainsi que le respect des valeurs nationales du pays dans lequel il vit, du pays duquel il peut être originaire et des civilisations différentes de la sienne;

d) Préparer l'enfant à assumer les responsabilités de la vie dans une société libre, dans un esprit de compréhension, de paix, de tolérance, d'égalité entre les sexes et d'amitié entre tous les peuples et groupes ethniques, natio-

världen och för att underlätta tillgång till vetenskaplig och teknisk kunskap och moderna undervisningsmetoder. Särskild hänsyn skall härvid tas till utvecklingsländernas behov.

Artikel 29

1. Konventionsstaterna är överens om att barnets utbildning skall syfta till att

(a) utveckla barnets fulla möjligheter i fråga om personlighet, anlag och fysisk och psykisk förmåga;

(b) utveckla respekt för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna samt för de principer som uppställts i Förenta nationernas stadga;

(c) utveckla respekt för barnets föräldrar, för barnets egen kulturella identitet, eget språk och egna värden, för vistelselandets och för ursprungslandets nationella värden och för kulturer som skiljer sig från barnets egen;

(d) förbereda barnet för ett ansvarsfullt liv i ett fritt samhälle i en anda av förståelse, fred, tolerans, jämställdhet mellan könen och vänskap mellan alla folk, etniska, nationella och religiösa grupper

groups and persons of indigenous origin;

(e) The development of respect for the natural environment.

2. No part of the present article or article 28 shall be construed so as to interfere with the liberty of individuals and bodies to establish and direct educational institutions, subject always to the observance of the principles set forth in paragraph 1 of the present article and to the requirements that the education given in such institutions shall conform to such minimum standards as may be laid down by the State.

Article 30

In those States in which ethnic, religious or linguistic minorities or persons of indigenous origin exist, a child belonging to such a minority or who is indigenous shall not be denied the right, in community with other members of his or her group, to enjoy his or her own culture, to profess and practise his or her own religion, or to use his or her own language.

Article 31

1. States Parties recognize the right of the child to rest and leisure, to engage in play and recreational activities appropriate to the age of the

naux et religieux, et avec les personnes d'origine autochtone;

e) Inculquer à l'enfant le respect du milieu naturel.

2. Aucune disposition du présent article ou de l'article 28 ne sera interprétée d'une manière qui porte atteinte à la liberté des personnes physiques ou morales de créer et de diriger des établissements d'enseignement, à condition que les principes énoncés au paragraphe 1 du présent article soient respectés et que l'éducation dispensée dans ces établissements soit conforme aux normes minimales que l'Etat aura prescrites.

Article 30

Dans les Etats où il existe des minorités ethniques, religieuses ou linguistiques ou des personnes d'origine autochtone, un enfant autochtone ou appartenant à une de ces minorités ne peut être privé du droit d'avoir sa propre vie culturelle, de professer et de pratiquer sa propre religion ou d'employer sa propre langue en commun avec les autres membres de son groupe.

Article 31

1. Les Etats parties reconnaissent à l'enfant le droit au repos et aux loisirs, de se livrer au jeu et à des activités récréatives propres à son âge,

och personer som tillhör urbefolkningar;

(e) utveckla respekt för naturmiljön.

2. Ingenting i denna artikel eller i artikel 28 får tolkas så att det medför inskränkning i den enskildes och organisationers rätt att inrätta och driva utbildningsanstalter, dock alltid under förutsättning att de i punkt 1 i denna artikel uppställda principerna iakttas och att kraven uppfylls på att undervisningen vid dessa anstalter skall stå i överensstämmelse med vad som från statens sida angivits som minimistandard.

Artikel 30

I de stater där det finns etniska, religiösa eller språkliga minoriteter eller personer som tillhör en urbefolkning skall ett barn som tillhör en sådan minoritet eller urbefolkning inte förvägras rätten att tillsammans med andra medlemmar av sin grupp ha sitt eget kulturliv, att bekänna sig till och utöva sin egen religion eller att använda sitt eget språk.

Artikel 31

1. Konventionsstaterna erkänner barnets rätt till vila och fritid, till lek och rekreation anpassad till barnets ålder samt rätt att fritt delta i det

child and to participate freely in cultural life and the arts.

2. States Parties shall respect and promote the right of the child to participate fully in cultural and artistic life and shall encourage the provision of appropriate and equal opportunities for cultural, artistic, recreational and leisure activity.

Article 32

1. States Parties recognize the right of the child to be protected from economic exploitation and from performing any work that is likely to be hazardous or to interfere with the child's education, or to be harmful to the child's health or physical, mental, spiritual, moral or social development.

2. States Parties shall take legislative, administrative, social and educational measures to ensure the implementation of the present article. To this end, and having regard to the relevant provisions of other international instruments, States Parties shall in particular:

(a) Provide for a minimum age or minimum ages for admission to employment;

(b) Provide for appropriate regulation of the hours and conditions of employment;

et de participer librement à la vie culturelle et artistique.

2. Les Etats parties respectent et favorisent le droit de l'enfant de participer pleinement à la vie culturelle et artistique et encouragent l'organisation à son intention de moyens appropriés de loisirs et d'activités récréatives, artistiques et culturelles, dans des conditions d'égalité.

Article 32

1. Les Etats parties reconnaissent le droit de l'enfant d'être protégé contre l'exploitation économique et de n'être astreint à aucun travail comportant des risques ou susceptible de compromettre son éducation ou de nuire à sa santé ou à son développement physique, mental, spirituel, moral ou social.

2. Les Etats parties prennent des mesures législatives, administratives, sociales et éducatives pour assurer l'application du présent article. A cette fin, et compte tenu des dispositions pertinentes des autres instruments internationaux, les Etats parties, en particulier:

a) Fixent un âge minimum ou des âges minimums d'admission à l'emploi;

b) Prévoient une réglementation appropriée des horaires de travail et des conditions d'emploi;

kulturella och konstnärliga livet.

2. Konventionsstaterna skall respektera och främja barnets rätt att till fullo delta i det kulturella och konstnärliga livet och skall uppmuntra tillhållandet av lämpliga och lika möjligheter för kulturell och konstnärlig verksamhet samt för rekreations- och fritidsverksamhet.

Artikel 32

1. Konventionsstaterna erkänner barnets rätt till skydd mot ekonomiskt utnyttjande och mot att utföra arbete som kan vara skadligt eller hindra barnets utbildning eller äventyra barnets hälsa eller fysiska, psykiska, andliga, moraliska eller sociala utveckling.

2. Konventionsstaterna skall vidta lagstiftnings-, administrativa och sociala åtgärder samt åtgärder i upplysnings- syfte för att säkerställa genomförandet av denna artikel. För detta ändamål och med beaktande av tillämpliga bestämmelser i andra internationella instrument skall konventionsstaterna särskilt

(a) fastställa en minimiålder eller minimiåldrar som minderåriga skall ha uppnått för tillträde till arbete;

(b) föreskriva en lämplig reglering av arbetstid och arbetsvillkor;

(c) Provide for appropriate penalties or other sanctions to ensure the effective enforcement of the present article.

Article 33

States Parties shall take all appropriate measures, including legislative, administrative, social and educational measures, to protect children from the illicit use of narcotic drugs and psychotropic substances as defined in the relevant international treaties, and to prevent the use of children in the illicit production and traffick- ing of such substances.

Article 34

States Parties undertake to protect the child from all forms of sexual exploitation and sexual abuse. For these purposes, States Parties shall in particular take all appropriate national, bilateral and mul- tilateral measures to prevent:

(a) The inducement or coercion of a child to engage in any unlawful sexual activity;

(b) The exploitative use of children in prostitution or other unlawful sexual prac- tices;

(c) The exploitative use of children in pornographic per- formances and materials.

c) Prévoient des peines ou autres sanctions appropriées pour assurer l'application ef- fective du présent article.

Article 33

Les Etats parties prennent toutes les mesures appro- priées, y compris des mesures législatives, administratives, sociales et éducatives, pour protéger les enfants contre l'usage illicite de stupéfiants et de substances psychotropes, tels que les définissent les conventions internationales pertinentes, et pour empêcher que des enfants ne soient utili- sés pour la production et le trafic illicites de ces subs- tances.

Article 34

Les Etats parties s'engagent à protéger l'enfant contre toutes les formes d'exploita- tion sexuelle et de violence sexuelle. A cette fin, les Etats prennent en particulier toutes les mesures appropriées sur les plans national, bilatéral et multilatéral pour empêcher:

a) Que des enfants ne soient incités ou contraints à se livrer à une activité sexuelle illégale;

b) Que des enfants ne soient exploités à des fins de prostitution ou autres pra- tiques sexuelles illégales;

c) Que des enfants ne soient exploités aux fins de la production de spectacles ou de matériel de caractère por- nographique.

(c) föreskriva lämpliga straff eller andra påföljder i syfte att säkerställa ett effektivt ge- nomförande av denna artikel.

Artikel 33

Konventionsstaterna skall vidta alla lämpliga åtgärder, innefattande lagstiftningsåtgärder, administrativa och so- ciala åtgärder samt åtgärder i upplysningssyfte, för att skydda barn från olaglig användning av narkotika och psykotropa ämnen såsom dessa definieras i tillämpliga internationella fördrag och för att förhindra att barn utnyttjas i den olagliga framställningen av och handeln med sådana ämnen.

Artikel 34

Konventionsstaterna åtar sig att skydda barnet mot alla former av sexuellt utnytt- jande och sexuella övergrepp. För detta ändamål skall kon- ventionensstaterna särskilt vidta alla lämpliga nationella, bila- terala och multilaterala åtgär- der för att förhindra

(a) att ett barn förmås eller tvingas att delta i en olaglig sexuell handling;

(b) att barn utnyttjas för prostitution eller annan olag- lig sexuell verksamhet;

(c) att barn utnyttjas i por- nografiska föreställningar och i pornografiskt material.

Article 35

States Parties shall take all appropriate national, bilateral and multilateral measures to prevent the abduction of, the sale of or traffic in children for any purpose or in any form.

Article 36

States Parties shall protect the child against all other forms of exploitation prejudicial to any aspects of the child's welfare.

Article 37

States Parties shall ensure that:

(a) No child shall be subjected to torture or other cruel, inhuman or degrading treatment or punishment. Neither capital punishment nor life imprisonment without possibility of release shall be imposed for offences committed by persons below eighteen years of age;

(b) No child shall be deprived of his or her liberty unlawfully or arbitrarily. The arrest, detention or imprisonment of a child shall be in conformity with the law and shall be used only as a measure of last resort and for the shortest appropriate period of time;

(c) Every child deprived of liberty shall be treated with humanity and respect for the inherent dignity of the human

Article 35

Les Etats parties prennent toutes les mesures appropriées sur les plans national, bilatéral et multilatéral pour empêcher l'enlèvement, la vente ou la traite d'enfants à quelque fin que ce soit et sous quelque forme que ce soit.

Article 36

Les Etats parties protègent l'enfant contre toutes autres formes d'exploitation préjudiciables à tout aspect de son bien-être.

Article 37

Les Etats parties veillent à ce que:

a) Nul enfant ne soit soumis à la torture ni à des peines ou traitements cruels, inhumains ou dégradants. Ni la peine capitale ni l'emprisonnement à vie sans possibilité de libération ne doivent être prononcés pour les infractions commises par des personnes âgées de moins de dix-huit ans;

b) Nul enfant ne soit privé de liberté de façon illégale ou arbitraire. L'arrestation, la détention ou l'emprisonnement d'un enfant doit être en conformité avec la loi, n'être qu'une mesure de dernier ressort, et être d'une durée aussi brève que possible;

c) Tout enfant privé de liberté soit traité avec humanité et avec le respect dû à la dignité de la personne humaine,

Artikel 35

Konventionsstaterna skall vidta alla lämpliga nationella, bilaterala och multilaterala åtgärder för att förhindra bortförande och försäljning av eller handel med barn för varje ändamål och i varje form.

Artikel 36

Konventionsstaterna skall skydda barnet mot alla andra former av utnyttjande som kan skada barnet i något avseende.

Artikel 37

Konventionsstaterna skall säkerställa att

(a) inget barn får utsättas för tortyr eller annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. Varken dödsstraff eller livstids fängelse utan möjlighet till frigivning får ådömas för brott som begåtts av personer under 18 års ålder;

(b) inget barn får olagligt eller godtyckligt berövas sin frihet. Gripande, anhållande, häktning, fängslande eller andra former av frihetsberövande av ett barn skall ske i enlighet med lag och får endast användas som en sista utväg och för kortast lämpliga tid;

(c) varje frihetsberövat barn skall behandlas humant och med respekt för människans inneboende värdighet och på

person, and in a manner which takes into account the needs of persons of his or her age. In particular, every child deprived of liberty shall be separated from adults unless it is considered in the child's best interest not to do so and shall have the right to maintain contact with his or her family through correspondence and visits, save in exceptional circumstances;

(d) Every child deprived of his or her liberty shall have the right to prompt access to legal and other appropriate assistance, as well as the right to challenge the legality of the deprivation of his or her liberty before a court or other competent, independent and impartial authority, and to a prompt decision on any such action.

Article 38

1. States Parties undertake to respect and to ensure respect for rules of international humanitarian law applicable to them in armed conflicts which are relevant to the child.

2. States Parties shall take all feasible measures to ensure that persons who have not attained the age of fifteen years do not take a direct part in hostilities.

3. States Parties shall refrain from recruiting any person who has not attained the

et d'une manière tenant compte des besoins des personnes de son âge. En particulier, tout enfant privé de liberté sera séparé des adultes, à moins que l'on estime préférable de ne pas le faire dans l'intérêt supérieur de l'enfant, et il a le droit de rester en contact avec sa famille par la correspondance et par les visites, sauf circonstances exceptionnelles;

d) Les enfants privés de liberté aient le droit d'avoir rapidement accès à l'assistance juridique ou à toute autre assistance appropriée, ainsi que le droit de contester la légalité de leur privation de liberté devant un tribunal ou une autre autorité compétente, indépendante et impartiale, et à ce qu'une décision rapide soit prise en la matière.

Article 38

1. Les Etats parties s'engagent à respecter et à faire respecter les règles du droit humanitaire international qui leur sont applicables en cas de conflit armé et dont la protection s'étend aux enfants.

2. Les Etats parties prennent toutes les mesures possibles dans la pratique pour veiller à ce que les personnes n'ayant pas atteint l'âge de quinze ans ne participent pas directement aux hostilités.

3. Les Etats parties s'abstiennent d'enrôler dans leurs forces armées toute personne

ett sätt som beaktar behoven hos personer i dess ålder. Särskilt skall varje frihetsberövat barn hållas åtskilt från vuxna, om det inte anses vara till barnets bästa att inte göra detta, och skall, utom i undantagsfall, ha rätt att hålla kontakt med sin familj genom brevväxling och besök;

(d) varje frihetsberövat barn skall ha rätt att snarast få tillgång till såväl juridiskt biträde och annan lämplig hjälp som rätt att få lagligheten i sitt frihetsberövande prövad av en domstol eller annan behörig, oberoende och opartisk myndighet samt rätt till ett snabbt beslut i saken.

Artikel 38

1. Konventionsstaterna åtar sig att respektera och säkerställa respekt för regler i internationell humanitär rätt som är tillämpliga på dem i väpnade konflikter och som är relevanta för barnet.

2. Konventionsstaterna skall vidta alla tänkbara åtgärder för att säkerställa att personer som inte uppnått 15 års ålder inte deltar direkt i fientligheter.

3. Konventionsstaterna skall avstå från att rekrytera en person som inte har uppnått 15

age of fifteen years into their armed forces. In recruiting among those persons who have attained the age of fifteen years but who have not attained the age of eighteen years, States Parties shall endeavour to give priority to those who are oldest.

4. In accordance with their obligations under international humanitarian law to protect the civilian population in armed conflicts, States Parties shall take all feasible measures to ensure protection and care of children who are affected by an armed conflict.

Article 39

States Parties shall take all appropriate measures to promote physical and psychological recovery and social reintegration of a child victim of: any form of neglect, exploitation, or abuse; torture or any other form of cruel, inhuman or degrading treatment or punishment; or armed conflicts. Such recovery and reintegration shall take place in an environment which fosters the health, self-respect and dignity of the child.

Article 40

1. States Parties recognize the right of every child alleged as, accused of, or recog-

n'ayant pas atteint l'âge de quinze ans. Lorsqu'ils incorporent des personnes de plus de quinze ans mais de moins de dix-huit ans, les Etats parties s'efforcent d'enrôler en priorité les plus âgées.

4. Conformément à l'obligation qui leur incombe en vertu du droit humanitaire international de protéger la population civile en cas de conflit armé, les Etats parties prennent toutes les mesures possibles dans la pratique pour que les enfants qui sont touchés par un conflit armé bénéficient d'une protection et de soins.

Article 39

Les Etats parties prennent toutes les mesures appropriées pour faciliter la réadaptation physique et psychologique et la réinsertion sociale de tout enfant victime de toute forme de négligence, d'exploitation ou de sévices, de torture ou de toute autre forme de peines ou traitements cruels, inhumains ou dégradants, ou de conflit armé. Cette réadaptation et cette réinsertion se déroulent dans des conditions qui favorisent la santé, le respect de soi et la dignité de l'enfant.

Article 40

1. Les Etats parties reconnaissent à tout enfant suspecté, accusé ou convaincu

års ålder till sina väpnade styrkor. Då rekrytering sker bland personer som fyllt 15 men inte 18 år, skall konventionsstaterna sträva efter att i första hand rekrytera dem som är äldst.

4. Konventionsstaterna skall i enlighet med sina åtaganden enligt internationell humanitär rätt att skydda civilbefolkningen i väpnade konflikter vidta alla tänkbara åtgärder för att säkerställa skydd och vård av barn som berörs av en väpnad konflikt.

Artikel 39

Konventionsstaterna skall vidta alla lämpliga åtgärder för att främja fysisk och psykisk rehabilitering samt social återanpassning av ett barn som utsatts för någon form av vanvård, utnyttjande eller övergrepp; tortyr eller någon annan form av grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning; eller väpnade konflikter. Sådan rehabilitering och sådan återanpassning skall äga rum i en miljö som befrämjar barnets hälsa, självrespekt och värdighet.

Artikel 40

1. Konventionsstaterna erkänner rätten för varje barn som misstänks eller åtalas för

nized as having infringed the penal law to be treated in a manner consistent with the promotion of the child's sense of dignity and worth, which reinforces the child's respect for the human rights and fundamental freedoms of others and which takes into account the child's age and the desirability of promoting the child's reintegration and the child's assuming a constructive role in society.

2. To this end, and having regard to the relevant provisions of international instruments, States Parties shall, in particular, ensure that:

(a) No child shall be alleged as, be accused of, or recognized as having infringed the penal law by reason of acts or omissions that were not prohibited by national or international law at the time they were committed;

(b) Every child alleged as or accused of having infringed the penal law has at least the following guarantees:

(i) To be presumed innocent until proven guilty according to law;

(ii) To be informed promptly and directly of the charges against him or her, and, if appropriate, through his or her parents or legal guardians, and to have legal or other appropriate assistance in the preparation and presentation of his or her defence;

d'infraction à la loi pénale le droit à un traitement qui soit de nature à favoriser son sens de la dignité et de la valeur personnelle, qui renforce son respect pour les droits de l'homme et les libertés fondamentales d'autrui, et qui tient compte de son âge ainsi que de la nécessité de faciliter sa réintégration dans la société et de lui faire assumer un rôle constructif au sein de celle-ci.

2. A cette fin, et compte tenu des dispositions pertinentes des instruments internationaux, les Etats parties veillent en particulier:

a) A ce qu'aucun enfant ne soit suspecté, accusé ou convaincu d'infraction à la loi pénale en raison d'actions ou d'omissions qui n'étaient pas interdites par le droit national ou international au moment où elles ont été commises;

b) A ce que tout enfant suspecté ou accusé d'infraction à la loi pénale ait au moins le droit aux garanties suivantes :

i) Etre présumé innocent jusqu'à ce que sa culpabilité ait été légalement établie;

ii) Etre informé dans le plus court délai et directement des accusations portées contre lui, ou, le cas échéant, par l'intermédiaire de ses parents ou représentants légaux, et bénéficier d'une assistance juridique ou de toute autre assistance appropriée pour la préparation et la présentation de sa défense;

eller befunnits skyldigt att ha begått brott att behandlas på ett sätt som främjar barnets känsla för värdighet och värde, som stärker barnets respekt för andras mänskliga rättigheter och grundläggande friheter och som tar hänsyn till barnets ålder och önskvärheten att främja att barnet återanpassas och tar på sig en konstruktiv roll i samhället.

2. För detta ändamål och med beaktande av tillämpliga bestämmelser i internationella instrument skall konventionsstaterna särskilt säkerställa att

(a) inget barn skall misstänkas för eller åtalas för eller befinnas skyldigt att ha begått brott på grund av en handling eller underlåtenhet som inte var förbjuden enligt nationell eller internationell rätt vid den tidpunkt då den begicks;

(b) varje barn som misstänks eller åtalas för att ha begått brott skall ha åtminstone följande garantier:

(i) att betraktas som oskyldigt innan barnets skuld blivit lagligen fastställd;

(ii) att snarast och direkt underrättas om anklagelserna mot sig och, om lämpligt, genom sina föräldrar eller vårdnadshavare, och att få juridiskt biträde eller annan lämplig hjälp vid förberedelse och framläggande av sitt försvar;

(iii) To have the matter determined without delay by a competent, independent and impartial authority or judicial body in a fair hearing according to law, in the presence of legal or other appropriate assistance and, unless it is considered not to be in the best interest of the child, in particular, taking into account his or her age or situation, his or her parents or legal guardians;

(iv) Not to be compelled to give testimony or to confess guilt; to examine or have examined adverse witnesses and to obtain the participation and examination of witnesses on his or her behalf under conditions of equality;

(v) If considered to have infringed the penal law, to have this decision and any measures imposed in consequence thereof reviewed by a higher competent, independent and impartial authority or judicial body according to law;

(vi) To have the free assistance of an interpreter if the child cannot understand or speak the language used;

(vii) To have his or her privacy fully respected at all stages of the proceedings.

3. States Parties shall seek to promote the establishment of laws, procedures, authorities and institutions specifically applicable to children alleged as, accused of, or recognized as having infringed the penal law, and, in particular:

iii) Que sa cause soit entendue sans retard par une autorité ou une instance judiciaire compétentes, indépendantes et impartiales, selon une procédure équitable aux termes de la loi, en présence de son conseil juridique ou autre et, à moins que cela ne soit jugé contraire à l'intérêt supérieur de l'enfant en raison notamment de son âge ou de sa situation, en présence de ses parents ou représentants légaux;

iv) Ne pas être contraint de témoigner ou de s'avouer coupable; interroger ou faire interroger les témoins à charge, et obtenir la comparution et l'interrogatoire des témoins à décharge dans des conditions d'égalité;

v) S'il est reconnu avoir enfreint la loi pénale, faire appel de cette décision et de toute mesure arrêtée en conséquence devant une autorité ou une instance judiciaire supérieure compétentes, indépendantes et impartiales, conformément à la loi;

vi) Se faire assister gratuitement d'un interprète s'il ne comprend ou ne parle pas la langue utilisée;

vii) Que sa vie privée soit pleinement respectée à tous les stades de la procédure.

3. Les Etats parties s'efforcent de promouvoir l'adoption de lois, de procédures, la mise en place d'autorités et d'institutions spécialement conçues pour les enfants suspects, accusés ou convain-

(iii) att få saken avgjord utan dröjsmål av en behörig, oberoende och opartisk myndighet eller rättskipande organ i en opartisk förhandling enligt lag och i närvaro av juridiskt eller annat lämpligt biträde och, såvida det inte anses strida mot barnets bästa, särskilt med beaktande av barnets ålder eller situation, barnets föräldrar eller vårdnadshavare;

(iv) att inte tvingas att avge vittnesmål eller erkänna sig skyldigt; att förhöra eller låta förhöra vittnen som åberopas mot barnet samt att på lika villkor för egen räkning få vittnen inkallade och förhörda;

(v) att, om barnet anses ha begått brott, få detta beslut och beslut om åtgärder till följd därav ompröva av en högre behörig, oberoende och opartisk myndighet eller rättskipande organ enligt lag;

(vi) att utan kostnad få hjälp av tolk, om barnet inte kan förstå eller tala det språk som används;

(vii) att få sitt privatliv till fullo respekterat under alla stadier i förfarandet.

3. Konventionsstaterna skall söka främja införandet av lagar och förfaranden samt upprättandet av myndigheter och institutioner som är speciellt anpassade för barn som misstänks eller åtalas för eller be-

(a) The establishment of a minimum age below which children shall be presumed not to have the capacity to infringe the penal law;

(b) Whenever appropriate and desirable, measures for dealing with such children without resorting to judicial proceedings, providing that human rights and legal safeguards are fully respected.

4. A variety of dispositions, such as care, guidance and supervision orders; counselling; probation; foster care; education and vocational training programmes and other alternatives to institutional care shall be available to ensure that children are dealt with in a manner appropriate to their well-being and proportionate both to their circumstances and the offence.

Article 41

Nothing in the present Convention shall affect any provisions which are more conducive to the realization of the rights of the child and which may be contained in:

(a) The law of a State party; or

(b) International law in force for that State.

cus d'infraction à la loi pénale, et en particulier:

a) D'établir un âge minimum au-dessous duquel les enfants seront présumés n'avoir pas la capacité d'enfreindre la loi pénale;

b) De prendre des mesures, chaque fois que cela est possible et souhaitable, pour traiter ces enfants sans recourir à la procédure judiciaire, étant cependant entendu que les droits de l'homme et les garanties légales doivent être pleinement respectés.

4. Toute une gamme de dispositions, relatives notamment aux soins, à l'orientation et à la supervision, aux conseils, à la probation, au placement familial, aux programmes d'éducation générale et professionnelle et aux solutions autres qu'institutionnelles seront prévues en vue d'assurer aux enfants un traitement conforme à leur bien-être et proportionné à leur situation et à l'infraction.

Article 41

Aucune des dispositions de la présente Convention ne porte atteinte aux dispositions plus propices à la réalisation des droits de l'enfant qui peuvent figurer :

a) Dans la législation d'un Etat partie; ou

b) Dans le droit international en vigueur pour cet Etat.

finns skyldiga att ha begått brott och skall särskilt

(a) fastställa en lägsta straffbarhetsålder;

(b) vidta åtgärder, då så är lämpligt och önskvärt, för behandling av barn under denna ålder utan att använda domstolsförfarande, under förutsättning att mänskliga rättigheter och rättsligt skydd till fullo respekteras.

4. Olika åtgärder som t.ex. vård, ledning och föreskrifter om tillsyn, rådgivning, övervakning, vård i fosterhem, program för allmän utbildning och yrkesutbildning och andra alternativ till anstaltsvård skall finnas tillgängliga för att säkerställa att barn behandlas på ett sätt som är lämpligt för deras välfärd och är rimligt både med hänsyn till deras personliga förhållanden och till brottet.

Artikel 41

Ingenting i denna konvention skall inverka på bestämmelser som går längre vad gäller att förverkliga barnets rättigheter och som kan finnas i

(a) en konventionsstats lagstiftning; eller

(b) för den staten gällande internationell rätt.

Part II

Article 42

States Parties undertake to make the principles and provisions of the Convention widely known, by appropriate and active means, to adults and children alike.

Article 43

1. For the purpose of examining the progress made by States Parties in achieving the realization of the obligations undertaken in the present Convention, there shall be established a Committee on the Rights of the Child, which shall carry out the functions hereinafter provided.

2. The Committee shall consist of eighteen experts of high moral standing and recognized competence in the field covered by this Convention.² The members of the Committee shall be elected by States Parties from among their nationals and shall serve in their personal capacity, consideration being given to equitable geographical distribution, as well as to the principal legal systems.

² The General Assembly, in its resolution 50/155 of 21 December 1995, approved the amendment to article 43, paragraph 2, of the Convention on the Rights of the Child, replacing the word "ten" with the word "eighteen". The amendment entered into force on 18 November 2002 when it had been accepted by a two-thirds majority of the States parties (128 out of 191).

Deuxième partie

Article 42

Les Etats parties s'engagent à faire largement connaître les principes et les dispositions de la présente Convention, par des moyens actifs et appropriés, aux adultes comme aux enfants.

Article 43

1. Aux fins d'examiner les progrès accomplis par les Etats parties dans l'exécution des obligations contractées par eux en vertu de la présente Convention, il est institué un Comité des droits de l'enfant qui s'acquitte des fonctions définies ci-après.

2. Le Comité se compose de dix-huit experts de haute moralité et possédant une compétence reconnue dans le domaine visé par la présente Convention.² Ses membres sont élus par les Etats parties parmi leurs ressortissants et siègent à titre personnel, compte tenu de la nécessité d'assurer une répartition géographique équitable et eu égard aux principaux systèmes juridiques.

² L'Assemblée générale, dans sa résolution 50/155 du 21 décembre 1995, a approuvé l'amendement qui consiste à remplacer, au paragraphe 2 de l'article 43 de la Convention relative aux droits de l'enfant, le mot "dix" par le mot "dix-huit". L'amendement est entré en vigueur le 18 novembre 2002 après son acceptation par une majorité des deux tiers des Etats parties (128 sur 191).

Del II

Artikel 42

Konventionsstaterna åtar sig att genom lämpliga och aktiva åtgärder göra konventionens bestämmelser och principer allmänt kända bland såväl vuxna som barn.

Artikel 43

1. För att granska de framsteg som gjorts av konventionsstaterna i fråga om förverkligandet av skyldigheter enligt denna konvention skall en kommitté för barnets rättigheter upprättas, vilken skall utföra de uppgifter som föreskrivs i det följande.

2. Kommittén skall vara sammansatt av arton experter med högt moraliskt anseende och erkänd sakkunskap på det område som denna konvention omfattar.² Kommitténs medlemmar skall väljas av konventionsstaterna bland deras medborgare och skall tjänstgöra i sin personliga egenskap, varvid avseende skall fästas vid en rättvis geografisk fördelning och de viktigaste rättssystemen.

² I resolution 50/155 av den 21 december 1995 antog generalförsamlingen en ändring av artikel 43.2 i konventionen om barnets rättigheter, genom vilken ordet "tio" ersätts med "arton". Ändringen trädde i kraft den 18 november 2002 efter att den antagits med två tredjedels majoritet av de fördragsslutande parterna (128 av 191).

3. The members of the Committee shall be elected by secret ballot from a list of persons nominated by States Parties. Each State Party may nominate one person from among its own nationals.

4. The initial election to the Committee shall be held no later than six months after the date of the entry into force of the present Convention and thereafter every second year. At least four months before the date of each election, the Secretary-General of the United Nations shall address a letter to States Parties inviting them to submit their nominations within two months. The Secretary-General shall subsequently prepare a list in alphabetical order of all persons thus nominated, indicating States Parties which have nominated them, and shall submit it to the States Parties to the present Convention.

5. The elections shall be held at meetings of States Parties convened by the Secretary-General at United Nations Headquarters. At those meetings, for which two thirds of States Parties shall constitute a quorum, the persons elected to the Committee shall be those who obtain the largest number of votes and an absolute majority of the votes of the representatives of States Parties present and voting.

6. The members of the Committee shall be elected

3. Les membres du Comité sont élus au scrutin secret sur une liste de personnes désignées par les Etats parties. Chaque Etat partie peut désigner un candidat parmi ses ressortissants.

4. La première élection aura lieu dans les six mois suivant la date d'entrée en vigueur de la présente Convention. Les élections auront lieu ensuite tous les deux ans. Quatre mois au moins avant la date de chaque élection, le Secrétaire général de l'Organisation des Nations Unies invitera par écrit les Etats parties à proposer leurs candidats dans un délai de deux mois. Le Secrétaire général dressera ensuite la liste alphabétique des candidats ainsi désignés, en indiquant les Etats parties qui les ont désignés, et la communiquera aux Etats parties à la présente Convention.

5. Les élections ont lieu lors des réunions des Etats parties, convoquées par le Secrétaire général au Siège de l'Organisation des Nations Unies. A ces réunions, pour lesquelles le quorum est constitué par les deux tiers des Etats parties, les candidats élus au Comité sont ceux qui obtiennent le plus grand nombre de voix et la majorité absolue des voix des représentants des Etats parties présents et votants.

6. Les membres du Comité sont élus pour quatre ans. Ils

3. Kommitténs medlemmar skall väljas genom hemlig omröstning från en förteckning över personer som föreslagits av konventionsstaterna. Varje konventionsstat kan föreslå en kandidat bland sina egna medborgare.

4. Det första valet till kommittén skall hållas senast sex månader efter dagen för denna konventions ikraftträdande och därefter vart annat år. Senast fyra månader före dagen för varje val skall Förenta nationernas generalsekreterare skriftligen uppmana konventionsstaterna att inom två månader inkomma med sina förslag. Generalsekreteraren skall sedan upprätta och till konventionsstaterna överlämna en förteckning i alfabetisk ordning över samtliga föreslagna personer och ange vilka konventionsstater som föreslagit dem.

5. Val skall hållas vid möten med konventionsstaterna, som sammankallats av Förenta nationernas generalsekreterare, i Förenta nationernas högkvarter. Vid dessa möten, som är beslutsmässiga när två tredjedelar av konventionsstaterna är närvarande, skall de kandidater inväljas i kommittén som uppnår det högsta antalet röster och absolut majoritet av de närvarande och röstande konventionsstaternas röster.

6. Kommitténs medlemmar skall väljas för en tid av

for a term of four years. They shall be eligible for re-election if renominated. The term of five of the members elected at the first election shall expire at the end of two years; immediately after the first election, the names of these five members shall be chosen by lot by the Chairman of the meeting.

7. If a member of the Committee dies or resigns or declares that for any other cause he or she can no longer perform the duties of the Committee, the State Party which nominated the member shall appoint another expert from among its nationals to serve for the remainder of the term, subject to the approval of the Committee.

8. The Committee shall establish its own rules of procedure.

9. The Committee shall elect its officers for a period of two years.

10. The meetings of the Committee shall normally be held at United Nations Headquarters or at any other convenient place as determined by the Committee. The Committee shall normally meet annually. The duration of the meetings of the Committee shall be determined, and reviewed, if necessary, by a meeting of the States Parties to the present Convention, subject to the approval of the General Assembly.

sont rééligibles si leur candidature est présentée à nouveau. Le mandat de cinq des membres élus lors de la première élection prend fin au bout de deux ans. Les noms de ces cinq membres seront tirés au sort par le président de la réunion immédiatement après la première élection.

7. En cas de décès ou de démission d'un membre du Comité, ou si, pour toute autre raison, un membre déclare ne plus pouvoir exercer ses fonctions au sein du Comité, l'Etat partie qui avait présenté sa candidature nomme un autre expert parmi ses ressortissants pour pourvoir le poste ainsi vacant jusqu'à l'expiration du mandat correspondant, sous réserve de l'approbation du Comité.

8. Le Comité adopte son règlement intérieur.

9. Le Comité élit son bureau pour une période de deux ans.

10. Les réunions du Comité se tiennent normalement au Siège de l'Organisation des Nations Unies, ou en tout autre lieu approprié déterminé par le Comité. Le Comité se réunit normalement chaque année. La durée de ses sessions est déterminée et modifiée, si nécessaire, par une réunion des Etats parties à la présente Convention, sous réserve de l'approbation de l'Assemblée générale.

fyra år. De kan återväljas, om de föreslagits till återval. För fem av de medlemmar som utsetts vid det första valet skall mandattiden utlöpa efter två år. Omedelbart efter det första valet skall namnen på dessa fem medlemmar utses genom lottdragning av ordföranden vid mötet.

7. Om en kommittémedlem avlider eller avsäger sig sitt uppdrag eller förklarar att han eller hon av någon annan anledning inte längre kan fullgöra sitt uppdrag inom kommittén, skall den konventionsstat som föreslog medlemmen, med förbehåll för kommitténs godkännande, utse en annan expert bland sina medborgare, som skall inneha uppdraget under återstoden av mandattiden.

8. Kommittén skall själv fastställa sin arbetsordning.

9. Kommittén skall välja sitt presidium för en tvåårsperiod.

10. Kommitténs möten skall vanligtvis hållas i Förenta nationernas högkvarter eller på en annan lämplig plats, som kommittén bestämmer. Kommittén skall i regel sammanträda varje år. Kommittémötenas längd skall bestämmas och, om det är nödvändigt, omprövas vid möte med konventionsstaterna, med förbehåll för generalförsamlingens godkännande.

11. The Secretary-General of the United Nations shall provide the necessary staff and facilities for the effective performance of the functions of the Committee under the present Convention.

12. With the approval of the General Assembly, the members of the Committee established under the present Convention shall receive emoluments from United Nations resources on such terms and conditions as the Assembly may decide.

Article 44

1. States Parties undertake to submit to the Committee, through the Secretary-General of the United Nations, reports on the measures they have adopted which give effect to the rights recognized herein and on the progress made on the enjoyment of those rights:

(a) Within two years of the entry into force of the Convention for the State Party concerned;

(b) Thereafter every five years.

2. Reports made under the present article shall indicate factors and difficulties, if any, affecting the degree of fulfilment of the obligations under

11. Le Secrétaire général de l'Organisation des Nations Unies met à la disposition du Comité le personnel et les installations qui lui sont nécessaires pour s'acquitter efficacement des fonctions qui lui sont confiées en vertu de la présente Convention.

12. Les membres du Comité institué en vertu de la présente Convention reçoivent, avec l'approbation de l'Assemblée générale, des émoluments prélevés sur les ressources de l'Organisation des Nations Unies dans les conditions et selon les modalités fixées par l'Assemblée générale.

Article 44

1. Les Etats parties s'engagent à soumettre au Comité, par l'entremise du Secrétaire général de l'Organisation des Nations Unies, des rapports sur les mesures qu'ils auront adoptées pour donner effet aux droits reconnus dans la présente Convention et sur les progrès réalisés dans la jouissance de ces droits :

a) Dans les deux ans à compter de la date de l'entrée en vigueur de la présente Convention pour les Etats parties intéressés;

b) Par la suite, tous les cinq ans.

2. Les rapports établis en application du présent article doivent, le cas échéant, indiquer les facteurs et les difficultés empêchant les Etats

11. Förenta nationernas generalsekreterare skall tillhandahålla erforderlig personal och övriga resurser för att möjliggöra för kommittén att effektivt utföra sitt uppdrag enligt denna konvention.

12. Medlemmarna av den enligt denna konvention upprättade kommittén skall med godkännande av generalförsamlingen erhålla ersättning från Förenta nationerna på sådana villkor som generalförsamlingen beslutar.

Artikel 44

1. Konventionsstaterna åtar sig att genom Förenta nationernas generalsekreterare avge rapporter till kommittén om de åtgärder som de vidtagit för att genomföra de rättigheter som erkänns i denna konvention och om de framsteg som gjorts i fråga om åtnjutandet av dessa rättigheter:

(a) inom två år efter konventionens ikraftträdande för den berörda staten,

(b) därefter vart femte år.

2. Rapporter enligt denna artikel skall ange eventuella förhållanden och svårigheter som påverkar i vilken utsträckning åtagandena enligt

the present Convention. Reports shall also contain sufficient information to provide the Committee with a comprehensive understanding of the implementation of the Convention in the country concerned.

3. A State Party which has submitted a comprehensive initial report to the Committee need not, in its subsequent reports submitted in accordance with paragraph 1 (b) of the present article, repeat basic information previously provided.

4. The Committee may request from States Parties further information relevant to the implementation of the Convention.

5. The Committee shall submit to the General Assembly, through the Economic and Social Council, every two years, reports on its activities.

6. States Parties shall make their reports widely available to the public in their own countries.

Article 45

In order to foster the effective implementation of the Convention and to encourage international co-operation in the field covered by the Convention:

(a) The specialized agencies, the United Nations Children's Fund, and other United Nations organs shall be enti-

parties de s'acquitter pleinement des obligations prévues dans la présente Convention. Ils doivent également contenir des renseignements suffisants pour donner au Comité une idée précise de l'application de la Convention dans le pays considéré.

3. Les Etats parties ayant présenté au Comité un rapport initial complet n'ont pas, dans les rapports qu'ils lui présentent ensuite conformément à l'alinéa b du paragraphe 1 du présent article, à répéter les renseignements de base antérieurement communiqués.

4. Le Comité peut demander aux Etats parties tous renseignements complémentaires relatifs à l'application de la Convention.

5. Le Comité soumet tous les deux ans à l'Assemblée générale, par l'entremise du Conseil économique et social, un rapport sur ses activités.

6. Les Etats parties assurent à leurs rapports une large diffusion dans leur propre pays.

Article 45

Pour promouvoir l'application effective de la Convention et encourager la coopération internationale dans le domaine visé par la Convention:

a) Les institutions spécialisées, le Fonds des Nations Unies pour l'enfance et d'autres organes des Nations

denna konvention har uppfyllts. Rapporterna skall även innehålla tillräcklig information för att ge kommittén en god uppfattning om genomförandet av konventionens bestämmelser i det berörda landet.

3. En konventionsstat som har tillställt kommittén en utförlig första rapport behöver inte i sina följande rapporter, som avges enligt punkt 1 (b) i denna konvention, upprepa tidigare lämnad grundläggande information.

4. Kommittén kan begära ytterligare information från konventionsstaterna om genomförandet av konventionens bestämmelser.

5. Kommittén skall vartannat år genom ekonomiska och sociala rådet tillställa generalförsamlingen rapporter om sin verksamhet.

6. Konventionsstaterna skall göra sina rapporter allmänt tillgängliga för allmänheten i sina respektive länder.

Artikel 45

För att främja ett effektivt genomförande av konventionens bestämmelser och internationellt samarbete på det område som konventionen avser gäller följande:

(a) Fackorganen, FN:s barnfond och andra FN-organ skall ha rätt att vara representerade vid granskningen av

tled to be represented at the consideration of the implementation of such provisions of the present Convention as fall within the scope of their mandate. The Committee may invite the specialized agencies, the United Nations Children's Fund and other competent bodies as it may consider appropriate to provide expert advice on the implementation of the Convention in areas falling within the scope of their respective mandates. The Committee may invite the specialized agencies, the United Nations Children's Fund, and other United Nations organs to submit reports on the implementation of the Convention in areas falling within the scope of their activities;

(b) The Committee shall transmit, as it may consider appropriate, to the specialized agencies, the United Nations Children's Fund and other competent bodies, any reports from States Parties that contain a request, or indicate a need, for technical advice or assistance, along with the Committee's observations and suggestions, if any, on these requests or indications;

(c) The Committee may recommend to the General Assembly to request the Secretary-General to undertake on its behalf studies on specific issues relating to the rights of the child;

Unies ont le droit de se faire représenter lors de l'examen de l'application des dispositions de la présente Convention qui relèvent de leur mandat. Le Comité peut inviter les institutions spécialisées, le Fonds des Nations Unies pour l'enfance et tous autres organismes qu'il jugera appropriés à donner des avis spécialisés sur l'application de la Convention dans les domaines qui relèvent de leurs mandats respectifs. Il peut inviter les institutions spécialisées, le Fonds des Nations Unies pour l'enfance et d'autres organes des Nations Unies à lui présenter des rapports sur l'application de la Convention dans les secteurs qui relèvent de leur domaine d'activité;

b) Le Comité transmet, s'il le juge nécessaire, aux institutions spécialisées, au Fonds des Nations Unies pour l'enfance et aux autres organismes compétents tout rapport des Etats parties contenant une demande ou indiquant un besoin de conseils ou d'assistance techniques, accompagné, le cas échéant, des observations et suggestions du Comité touchant ladite demande ou indication;

c) Le Comité peut recommander à l'Assemblée générale de prier le Secrétaire général de procéder pour le Comité à des études sur des questions spécifiques touchant les droits de l'enfant;

genomförandet av sådana bestämmelser i denna konvention som faller inom ramen för deras mandat. Kommittén kan inbjuda kompetenta organ och organisationer, som den finner lämpligt, att komma med expertråd angående genomförandet av konventionen på områden som faller inom ramen för deras respektive verksamhetsområden. Kommittén kan inbjuda fackorganen, FN:s barnfond och andra FN-organ att inlämna rapporter om konventionens tillämpning inom områden som faller inom ramen för deras verksamhet;

(b) Kommittén skall, såsom den finner lämpligt, till fackorganen, FN:s barnfond och andra kompetenta organ och organisationer överlämna rapporter från konventionsstaterna som innehåller en begäran om eller anger behov av teknisk rådgivning eller tekniskt bistånd jämte kommitténs synpunkter och eventuella förslag beträffande sådan begäran eller sådant behov;

(c) Kommittén kan rekommendera generalförsamlingen att framställa en begäran till generalsekreteraren om att för kommitténs räkning företa studier angående särskilda frågor som rör barnets rättigheter;

(d) The Committee may make suggestions and general recommendations based on information received pursuant to articles 44 and 45 of the present Convention. Such suggestions and general recommendations shall be transmitted to any State Party concerned and reported to the General Assembly, together with comments, if any, from States Parties.

Part III

Article 46

The present Convention shall be open for signature by all States.

Article 47

The present Convention is subject to ratification. Instruments of ratification shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

Article 48

The present Convention shall remain open for accession by any State. The instruments of accession shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

Article 49

1. The present Convention shall enter into force on the thirtieth day following the date of deposit with the Secre-

d) Le Comité peut faire des suggestions et des recommandations d'ordre général fondées sur les renseignements reçus en application des articles 44 et 45 de la présente Convention. Ces suggestions et recommandations d'ordre général sont transmises à tout Etat partie intéressé et portées à l'attention de l'Assemblée générale, accompagnées, le cas échéant, des observations des Etats parties.

Troisième partie

Article 46

La présente Convention est ouverte à la signature de tous les Etats.

Article 47

La présente Convention est sujette à ratification. Les instruments de ratification seront déposés auprès du Secrétaire général de l'Organisation des Nations Unies.

Article 48

La présente Convention restera ouverte à l'adhésion de tout Etat. Les instruments d'adhésion seront déposés auprès du Secrétaire général de l'Organisation des Nations Unies.

Article 49

1. La présente Convention entrera en vigueur le trentième jour qui suivra la date du dépôt auprès du Secrétaire

(d) Kommittén kan avge förslag och allmänna rekommendationer på grundval av den information som erhållits enligt artiklarna 44 och 45 i denna konvention. Sådana förslag och allmänna rekommendationer skall tillställas varje konventionsstat som berörs samt rapporteras till generalförsamlingen tillsammans med eventuella kommentarer från konventionsstaterna.

Del III

Artikel 46

Denna konvention skall vara öppen för undertecknande av alla stater.

Artikel 47

Denna konvention skall ratificeras.

Ratifikationsinstrumenten skall deponeras hos Förenta nationernas generalsekretärare.

Artikel 48

Denna konvention skall förbli öppen för anslutning av vilken stat som helst. Anslutningsinstrumenten skall deponeras hos Förenta nationernas generalsekretärare.

Artikel 49

1. Denna konvention träder i kraft den trettionde dagen efter dagen för deponeringen av det tjugonde ratifikations-

tary-General of the United Nations of the twentieth instrument of ratification or accession.

2. For each State ratifying or acceding to the Convention after the deposit of the twentieth instrument of ratification or accession, the Convention shall enter into force on the thirtieth day after the deposit by such State of its instrument of ratification or accession.

Article 50

1. Any State Party may propose an amendment and file it with the Secretary-General of the United Nations. The Secretary-General shall thereupon communicate the proposed amendment to States Parties, with a request that they indicate whether they favour a conference of States Parties for the purpose of considering and voting upon the proposals. In the event that, within four months from the date of such communication, at least one third of the States Parties favour such a conference, the Secretary-General shall convene the conference under the auspices of the United Nations. Any amendment adopted by a majority of States Parties present and voting at the conference shall be submitted to the General Assembly for approval.

général de l'Organisation des Nations Unies du vingtième instrument de ratification ou d'adhésion.

2. Pour chacun des Etats qui ratifieront la présente Convention ou y adhéreront après le dépôt du vingtième instrument de ratification ou d'adhésion, la Convention entrera en vigueur le trentième jour qui suivra le dépôt par cet Etat de son instrument de ratification ou d'adhésion.

Article 50

1. Tout Etat partie peut proposer un amendement et en déposer le texte auprès du Secrétaire général de l'Organisation des Nations Unies. Le Secrétaire général communique alors la proposition d'amendement aux Etats parties, en leur demandant de lui faire savoir s'ils sont favorables à la convocation d'une conférence des Etats parties en vue de l'examen de la proposition et de sa mise aux voix. Si, dans les quatre mois qui suivent la date de cette communication, un tiers au moins des Etats parties se prononcent en faveur de la convocation d'une telle conférence, le Secrétaire général convoque la conférence sous les auspices de l'Organisation des Nations Unies. Tout amendement adopté par la majorité des Etats parties présents et votants à la conférence est soumis pour appro-

eller anslutningsinstrumentet hos Förenta nationernas generalsekreterare.

2. I förhållande till varje stat som ratificerar eller ansluter sig till konventionen efter deponeringen av det tjugonde ratifikations- eller anslutningsinstrumentet träder konventionen i kraft den trettiande dagen efter det att en sådan stat deponerat sitt ratifikations- eller anslutningsinstrument.

Artikel 50

1. En konventionsstat kan föreslå en ändring av konventionen och överlämna förslaget till Förenta nationernas generalsekreterare. Generalsekreteraren skall sedan överlämna ändringsförslaget till konventionsstaterna med en begäran om att dessa anger om de tillstyrker att en konferens med konventionsstaterna sammankallas för att behandla och rösta om förslagen. Om minst en tredjedel av staterna inom fyra månader efter förslagets översändande tillstyrker en sådan konferens, skall generalsekreteraren sammankalla konferensen i Förenta nationernas regi. Ändringsförslag som antagits av en majoritet av de vid konferensen närvarande och röstande konventionsstaterna skall underställas generalförsamlingen för godkännande.

2. An amendment adopted in accordance with paragraph 1 of the present article shall enter into force when it has been approved by the General Assembly of the United Nations and accepted by a two-thirds majority of States Parties.

3. When an amendment enters into force, it shall be binding on those States Parties which have accepted it, other States Parties still being bound by the provisions of the present Convention and any earlier amendments which they have accepted.

Article 51

1. The Secretary-General of the United Nations shall receive and circulate to all States the text of reservations made by States at the time of ratification or accession.

2. A reservation incompatible with the object and purpose of the present Convention shall not be permitted.

3. Reservations may be withdrawn at any time by notification to that effect addressed to the Secretary-General of the United Nations, who shall then inform all States. Such notification shall take effect on the date on which it is received by the Secretary-General.

bation à l'Assemblée générale de l'Organisation des Nations Unies.

2. Tout amendement adopté conformément aux dispositions du paragraphe 1 du présent article entre en vigueur lorsqu'il a été approuvé par l'Assemblée générale des Nations Unies et accepté par une majorité des deux tiers des Etats parties.

3. Lorsqu'un amendement entre en vigueur, il a force obligatoire pour les Etats parties qui l'ont accepté, les autres Etats parties demeurant liés par les dispositions de la présente Convention et par tous amendements antérieurs acceptés par eux.

Article 51

1. Le Secrétaire général de l'Organisation des Nations Unies recevra et communiquera à tous les Etats le texte des réserves qui auront été faites par les Etats au moment de la ratification ou de l'adhésion.

2. Aucune réserve incompatible avec l'objet et le but de la présente Convention n'est autorisée.

3. Les réserves peuvent être retirées à tout moment par notification adressée au Secrétaire général de l'Organisation des Nations Unies, lequel en informe tous les Etats parties à la Convention. La notification prend effet à la date à laquelle elle est reçue par le Secrétaire général.

2. En ändring som antagits enligt punkt 1 i denna artikel träder i kraft när den har godkänts av Förenta nationernas generalförsamling och antagits av konventionsstaterna med två tredjedels majoritet.

3. När en ändring träder i kraft skall den vara bindande för de konventionsstater som har antagit den, medan övriga konventionsstater fortfarande är bundna av bestämmelserna i denna konvention och eventuella tidigare ändringar, som de antagit.

Artikel 51

1. Förenta nationernas generalsekreterare skall motta och till alla stater sända texten till reservationer som staterna gjort vid ratifikationen eller anslutningen.

2. En reservation som strider mot denna konventions ändamål och syfte skall inte tillåtas.

3. Reservationer kan återtas vid vilken tidpunkt som helst genom notifikation till Förenta nationernas generalsekreterare, som därefter skall underrätta alla stater. Notifikationen skall gälla från den dag då den mottogs av generalsekreteraren.

Article 52

A State Party may denounce the present Convention by written notification to the Secretary-General of the United Nations. Denunciation becomes effective one year after the date of receipt of the notification by the Secretary-General.

Article 53

The Secretary-General of the United Nations is designated as the depositary of the present Convention.

Article 54

The original of the present Convention, of which the Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic, shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

In witness thereof the undersigned plenipotentiaries, being duly authorized thereto by their respective Governments, have signed the present Convention.

Article 52

Tout Etat partie peut dénoncer la présente Convention par notification écrite adressée au Secrétaire général de l'Organisation des Nations Unies. La dénonciation prend effet un an après la date à laquelle la notification a été reçue par le Secrétaire général.

Article 53

Le Secrétaire général de l'Organisation des Nations Unies est désigné comme dépositaire de la présente Convention.

Article 54

L'original de la présente Convention, dont les textes anglais, arabe, chinois, espagnol, français et russe font également foi, sera déposé auprès du Secrétaire général de l'Organisation des Nations Unies.

En foi de quoi les plénipotentiaires soussignés, dûment habilités par leurs gouvernements respectifs, ont signé la présente Convention.

Artikel 52

En konventionsstat kan säga upp denna konvention genom skriftlig notifikation till Förenta nationernas generalsekreterare. Uppsägningen träder i kraft ett år efter den dag då notifikationen mottogs av generalsekreteraren.

Artikel 53

Förenta nationernas generalsekreterare utses till deponarie för denna konvention.

Artikel 54

Originalen till denna konvention, vars arabiska, engelska, franska, kinesiska, ryska och spanska texter har lika giltighet, skall deponeras hos Förenta nationernas generalsekreterare.

Till bekräftelse härav har undertecknade ombud, därtill vederbörligen befullmäktigade av sina respektive regeringar, undertecknat denna konvention.

3 Ärendet och dess beredning

Genom beslut den 27 mars 2013 bemyndigade regeringen dåvarande statsrådet Maria Larsson att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att inom särskilt angelägna områden kartlägga hur tillämpningen av lagar och andra föreskrifter stämmer överens med barnets rättigheter enligt FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) och de två fakultativa protokoll som Sverige har tillträtt (dir. 2013:35). Utredaren skulle också analysera och redovisa vilka för- och nackdelar en inkorporering i svensk rätt av konventionen och de två fakultativa protokollen skulle kunna medföra. Utifrån analysen skulle utredaren ta ställning till på vilket sätt barnets rättigheter kan stärkas mest effektivt. Uppdraget skulle redovisas senast den 4 mars 2015.

Till särskild utredare förordnades samma dag dåvarande direktören, numera vikarierande Barnombudsman, Anita Wickström.

Genom tilläggsdirektiv den 12 juni 2014 förlängdes utredningstiden till den 30 juni 2015 (dir. 2014:86).

Den 15 februari 2015 beslutade regeringen att utvidga utredarens uppdrag till att också omfatta att lämna förslag till en lag om inkorporering av barnkonventionen (dir. 2015:17). Utredaren skulle vidare belysa vissa rättsliga och praktiska frågor som kan aktualiseras vid en inkorporering. Utredningstiden förlängdes till den 28 februari 2016.

Den 11 mars 2016 överlämnade utredningen till regeringen betänkandet (SOU 2016:19) Barnkonventionen blir svensk lag. En sammanfattning av betänkandet i relevanta delar finns i *bilaga 1*. Utredningens lagförslag återfinns i relevanta delar i *bilaga 2*.

Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Konventionstexten återfinns som *bilagan* till författningstexten.

I denna lagrådsremiss behandlas de av betänkandets förslag som rör frågan om inkorporering av barnkonventionen. Utöver det redogörs för regeringens bedömningar i fråga om ett fortsatt och systematiskt reformeringsarbete och ett kunskapslyft kring barnets rättigheter.

4 Allmänna utgångspunkter och överväganden

4.1 Inledning

De rättigheter som barn har enligt barnkonventionen är en del av de mänskliga rättigheter som under lång tid fastställts och kodifierats genom olika internationella överenskommelser. FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna från 1948 samt FN:s konventioner om medborgerliga och politiska rättigheter respektive ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter från 1966 utgör det som brukar benämnas som det grundläggande ramverket för de mänskliga rättigheterna (The Inter-

national Bill of Human Rights). De mänskliga rättigheterna har fastställts bl.a. i ytterligare sju centrala FN-konventioner, varav barnkonventionen från 1989 är en.

Barnkonventionen antogs av FN:s generalförsamling den 20 november 1989. Sverige hade en framträdande roll i arbetet med att ta fram konventionen och var ett av de första länderna att ratificera den. Konventionen trädde för Sveriges del i kraft den 2 september 1990.

För att förstärka och fördjupa åtagandena i barnkonventionen finns det numera tre fakultativa protokoll till konventionen. De två första protokollen, fakultativt protokoll om indragning av barn i väpnade konflikter och fakultativt protokoll om försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi, antogs av FN:s generalförsamling den 25 maj 2000. I Sverige trädde dessa protokoll i kraft den 20 mars 2003 respektive den 19 februari 2007. Det tredje protokollet, fakultativt protokoll till konventionen om barnets rättigheter om ett klagomålsförfarande, antogs av FN:s generalförsamling den 19 december 2011 men har inte ratificerats av Sverige.

4.2 Internationella konventioner i svensk rätt

En konvention är ett juridiskt bindande avtal mellan stater som tillträtt densamma. Genom ratificering av en konvention blir en stat folkrättsligt bunden av den och Sverige är därför, liksom övriga konventionsstater, skyldigt att fullgöra förpliktelser enligt de konventioner landet har tillträtt. Av Wienkonventionen om traktaträtten (Wienkonventionen) framgår att en stat inte kan åsidosätta konventionsförpliktelser till förmån för regleringar i den interna rättsordningen (artikel 27). En stat kan alltså inte hänvisa till bestämmelser i sin interna rättsordning som skäl för att inte uppfylla en konventionsförpliktelse. Sveriges konventionsåtagande och folkrättsliga bundenhet innebär en skyldighet att förverkliga barnets rättigheter enligt barnkonventionen genom lagstiftning, administrativa och andra åtgärder, vilket följer direkt av konventionen (artikel 4).

I vissa stater blir ingångna internationella konventioner automatiskt en del av den nationella rätten. Dessa stater kallas monistiska. Exempel på sådana stater är Frankrike och Spanien. I andra stater krävs, för att en internationell överenskommelse ska bli internrättsligt gällande, att den införlivas med nationell rätt. Dessa stater kallas dualistiska. Sverige brukar, i likhet med t.ex. Danmark och Norge, betecknas som en dualistisk stat. Det är dock inte ovanligt att stater bär drag av båda dessa system.

Under förutsättning att en internationell konvention har trätt i kraft blir den i monistiska stater en del av den interna rätten så snart konventionen ratificeras och därmed direkt tillämplig för domstolar och andra myndigheter, på samma sätt som nationellt stiftad lag. Det finns i sådana länder inte något egentligt behov av att omsätta en konvention i intern lagstiftning.

I dualistiska stater, däremot, ses folkrätten och inomstatlig rätt som två skilda rättssystem som existerar parallellt och separerade från varandra. Även om Sverige, i likhet med andra dualistiska stater, redan genom ratificeringen är folkrättsligt bundet att följa en konvention blir konven-

tionen alltså inte en del av den nationella rätten om den inte införlivas med denna. Detta kan ske genom transformering eller inkorporering.

Det står varje land fritt att välja metod för införlivandet. I Sverige är båda metoderna godtagbara från konstitutionell synpunkt. Bland de nordiska länderna har Norge, Finland och Island inkorporerat barnkonventionen.

Det vanligast förekommande sättet att införliva konventionsåtaganden i svensk rätt är genom transformering. Transformering innebär att, i den utsträckning det anses behövt, införa eller ändra svenska bestämmelser så att de överensstämmer med konventionens bestämmelser. Nära kopplat till införlivande genom transformering är konstaterande av normharmonisk, dvs. att innehållet i svensk rätt redan överensstämmer med konventionen vilket innebär att några lagändringar inte behövs. Inkorporering innebär att en lag stiftas som föreskriver att en viss konvention, eller vissa delar av en konvention, ska gälla som lag i Sverige.

Som ovan nämnts innebär den dualistiska principen att tillträdna internationella konventioner visserligen binder Sverige som stat i förhållande till andra konventionsstater men att domstolar och andra myndigheter inte direkt kan tillämpa konventionsbestämmelserna såvida dessa inte tagits in i en svensk författning. Det innebär emellertid inte att konventionsbestämmelserna är utan betydelse.

Den omständigheten att Sverige som stat har ratificerat en konvention och gentemot andra stater och internationella organisationer har åtagit sig att följa denna, medför att den svenska lagstiftaren har en skyldighet att se till att den interna rätten stämmer överens med de internationella åtagandena. Konventioner som Sverige har ratificerat har också betydelse vid tolkningen av svensk rätt, och därigenom för rättstillämpningen, eftersom domstolar och andra myndigheter är skyldiga att så långt det är möjligt tolka interna rättsregler i enlighet med internationella åtaganden, dvs. i fördragsvänlig anda, s.k. fördragskonform tolkning. Om det inte är möjligt att tolka den interna regeln fördragskonformt ska bestämmelsen dock ges den innebörd som följer av en tillämpning av övriga gällande lagtolkningsprinciper. Principen om fördragskonform tolkning gäller vid all rättstillämpning, både för domstolar och statliga och kommunala myndigheter. Genom fördragskonform tolkning bör således rättigheter i en konvention som Sverige tillträtt få rättslig betydelse, även om Sverige inte har införlivat den i svensk rätt genom transformering eller inkorporering.

4.3 Åtgärder för att genomföra konventionen

4.3.1 Barnrättspolitik

Sedan barnkonventionen ratificerades har det tagits initiativ för att främja och stärka barnets rättigheter i olika delar av samhället. Det finns sedan flera år tillbaka ett särskilt politikområde för att genomföra konventionens rättigheter. Barnrättspolitik är ett sektorsövergripande politikområde och omfattar åtgärder inom de områden och verksamheter som barn är berörda av, bl.a. hälso- och sjukvårdspolitik, utbildningspolitiken, socialtjänstpolitiken, familjepolitiken, kulturpolitiken, idrottspoli-

tiken, folkhälsopolitiken, klimatpolitiken och migrationspolitiken. Barnrättspolitiken syftar till att främja och skydda barnets rättigheter och intressen i samhället. Målet för barnrättspolitiken är att barn och unga ska respekteras och ges möjlighet till utveckling och trygghet samt delaktighet och inflytande.

Som grund för arbetet med barnets rättigheter i Sverige har riksdagen antagit två strategier för att förverkliga barnets rättigheter sedan Sverige ratificerade barnkonventionen. Den första, Strategi för att förverkliga FN:s konvention om barnets rättigheter i Sverige, gällde åren 1999–2010 (prop.1996/97:111). Riksdagen antog 2010 en ny strategi för barnrättsarbetsarbetet, Strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige (prop. 2009/10:232) som är en gemensam utgångspunkt för alla offentliga aktörer på samtliga nivåer i samhället i deras arbete med att främja och skydda barnets rättigheter.

En annan grund för regeringens strategiska arbete är slutsatser och rekommendationer från FN:s kommitté för barnets rättigheter angående barnkonventionens genomförande i Sverige. Kommittén har vid upprepade tillfällen uppmanat Sverige att vidta alla nödvändiga åtgärder för att nationell lagstiftning fullt ut ska överensstämma med konventionen (CRC/C/SWE/CO/5).

Hösten 2016 beslutade regeringen om en strategi för det nationella arbetet med mänskliga rättigheter (skr. 2016/17:29). Strategin tar sin utgångspunkt i det nya målet för politiken för mänskliga rättigheter som riksdagen har antagit, nämligen att säkerställa full respekt för Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter. För att uppnå detta behöver en sammanhållen struktur för att främja och skydda de mänskliga rättigheterna etableras. En sådan struktur bör bestå av

- ett starkt rättsligt och institutionellt skydd av de mänskliga rättigheterna,
- ett samordnat och systematiskt arbete med mänskliga rättigheter inom offentlig verksamhet, och
- ett starkt stöd för arbete med mänskliga rättigheter inom det civila samhället.

Med avstamp i det befintliga arbetet och den pågående utvecklingen innebär regeringens strategi för det nationella arbetet med mänskliga rättigheter att det inom ett flertal områden tas fortsatta steg mot en sådan sammanhållen struktur. I Strategin för det nationella arbetet med mänskliga rättigheter (skr. 2016/17:29) angavs att regeringen har aviserat att barnkonventionen ska inorporeras och att beredning av frågan pågår. Vidare angavs att effekterna av en inorporering och fortsatt transformering av barnkonventionen bör följas upp och utvärderas.

I regeringsförklaringen i oktober 2014 uttalade regeringen att Sverige ska vara ett av de allra bästa länderna att växa upp i och att regeringen avsåg att påbörja arbetet med att göra barnkonventionen till svensk lag.

4.3.2 Barnombudsmannen

I genomförandet av barnkonventionen i Sverige har Barnombudsmannen en central roll. Samma år som Sverige ratificerade barnkonventionen beslutade regeringen att utreda förutsättningarna för att inrätta en barn-

ombudsman. Ungefär två år senare, den 1 juli 1993, inrättades den statliga myndigheten Barnombudsmannen och en barnombudsman utsågs som chef för myndigheten.

Efter det att Barnombudsmannen inrättades har åtgärder vidtagits för att förstärka Barnombudsmannens roll och renodla ombudsmannarollen. I förhållande till många andra statliga myndigheter har Barnombudsmannen en särskild ställning när det gäller att ta tillvara barnets rättigheter. Myndighetens roll och uppgifter är reglerade i lagen (1993:335) om Barnombudsman. Barnombudsmannen gavs 2002 en ökad självständighet i förhållande till regeringen. En viktig del i myndighetens arbete är att skapa möjligheter för barn och unga att själva komma till tals, få framföra sina åsikter direkt till aktuella beslutsfattare och att få sina åsikter respekterade. Detta gäller särskilt barn som av olika skäl har en svår livssituation. Barnombudsmannen ska på ett generellt plan företräda barns och ungas rättigheter och intressen, utifrån barnkonventionen (1 § lagen om Barnombudsman). I ombudsmannens företrädarroll ingår däremot inte att företräda enskilda barn och unga eller att handlägga ärenden som gäller enskilda fall. Vidare ska myndigheten driva på genomförandet och bevaka efterlevnaden av barnkonventionen och särskilt uppmärksamma att lagar och andra författningar samt deras tillämpning stämmer överens med barnkonventionen (2 §).

Av 1 § förordningen (2007:1021) med instruktion för Barnombudsmannen framgår att vid fullgörande av sina uppgifter enligt 2 § lagen om Barnombudsman ska Barnombudsmannen systematiskt och återkommande följa upp och utvärdera tillämpningen av barnkonventionen i berörda verksamheter hos förvaltningsmyndigheter, kommuner och landsting. Barnombudsmannen ska förmedla och föra en dialog om slutsatser och iakttagelser med de myndigheter och huvudmän som är berörda. Utifrån sådana uppföljningar och utvärderingar ska Barnombudsmannen också genomföra insatser som bidrar till att utveckla och sprida kunskap om tillämpningen av barnkonventionen. Genom sitt mandat har Barnombudsmannen en viktig roll i att uppmärksamma brister i överensstämmelsen mellan svensk rätt och praxis och barnkonventionen. Det gör myndigheten på olika sätt, bl.a. genom att vara remissinstans när lagförslag bereds men också genom att genomföra egna granskningar inom specifika områden och därmed uppmärksamma regering och riksdag på brister i lagstiftning och rättstillämpning.

Sedan myndigheten bildades har man genomfört åtgärder som syftar till att öka kunskapen om barnkonventionen och hur barnets rättigheter ska tillämpas i olika verksamheter på statlig och kommunal nivå.

4.3.3 Lagstiftningsåtgärder

Genom Sveriges ratificering av barnkonventionen har riksdag och regering förbundit sig att se till att den nationella lagstiftningen stämmer överens med de åtaganden som följer av konventionen. En av principerna i den strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige som riksdagen antog 2010 är att all lagstiftning som rör barn ska utformas i överensstämmelse med barnkonventionen.

Barnkonventionen har i vissa delar införlivats i svensk rätt genom transformering. I andra delar har gjorts bedömningen att någon transformering inte behövs eftersom det ansetts råda normharmonin. För att kunna konstatera normharmonin krävs en grundlig genomgång av relevanta delar av det inhemska regelverket. Transformering som metod för att anpassa svensk rätt till barnkonventionen kräver successiv och kontinuerlig anpassning av nationell lagstiftning allteftersom konventionen behöver tolkas i ljuset av ändrade samhällsförhållanden. Transformering har skett genom översyner av befintlig lagstiftning och i samband med att ny lagstiftning har tagits fram.

Som exempel på lagstiftning som har omarbetats utifrån konventionens bestämmelser kan nämnas socialtjänstlagen (2001:453) där bl.a. barnets rätt att komma till tals har stärkts och det även förtydligats att barnets bästa ska vara avgörande vid beslut som rör vård- eller behandlingsinsatser, här tydliggörs också att barnets bästa ska ses som ett tillvägagångssätt. Även socialtjänstens möjligheter att genomföra samtal med barn utan vårdnadshavarens samtycke har stärkts. Vidare har i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) förts in bestämmelser om barnets bästa och barnets rätt att uttrycka sina åsikter. Även barnets rätt att uttrycka sina åsikter när föräldrarna inte samtycker till det har förtydligats i LSS. I utlänningslagen (2005:716) finns sedan 1997 en portalparagraf om barnets bästa samt bestämmelser om bl.a. ett barns rätt att komma till tals, motivering av beslut m.m. (se prop. 1996/97:25 s. 246–269). Härefter har regeringen uttalat sig om barnkonventionen och utlänningsrätten i flera sammanhang (se t.ex. prop. 2004/05:170, prop. 2013/14:216 och prop. 2015/16:174). Bestämmelser om barnets bästa finns också i bl.a. skollagen (2010:800), utlänningslagen (2005:716), föräldrabalken, såväl den äldre namnlagen (1982:670) som den nya lagen (2016:1013) om personnamn, häkteslagen (2010:611), fängelselagen (2010:610), lagen (1999:997) om särskild företrädare för barn, lagen (1997:192) om internationell adoptionsförmedling, hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) och tandvårdslagen (1985:125). I vissa av de ovan angivna lagarna har barnets bästa lyfts fram som en faktor av betydelse redan innan Sverige tillträdde barnkonventionen och i senare förarbeten resoneras det kring konventionen och den aktuella lagstiftningen (se t.ex. angående föräldrabalken prop. 1981/82:168 s. 34 f., prop. 1997/98:7 s. 34 f. och 46 f. och prop. 2005/06:99 s. 38 f. respektive angående namnlagstiftningen prop. 1981/82:156 s. 54 och prop. 2015/16:180 s. 34 och 72 f.). Vid införandet av den nya häktes- och fängelselagstiftningen framhöll regeringen vikten av att ett barnperspektiv, utifrån barnkonventionen, ska genomsyra alla åtgärder som rör barn. Det innebär att det i dessa lagar ställs särskilda krav på Kriminalvården, bl.a. när det gäller placering och verkställighetsinnehåll, för unga som avtjänar fängelse i anstalt (se prop. 2009/10:135 En ny fängelse- och häkteslagstiftning s. 67 f.). Som exempel kan nämnas att det i båda lagarna infördes en bestämmelse om att en intagen som är under arton år inte får placeras så att han eller hon vistas tillsammans med intagna över arton år, om det inte kan anses vara till hans eller hennes bästa (2 kap. 3 § häkteslagen och 2 kap. 3 § fängelselagen). Det skydd som följer av bestämmelsen svarar mot artikel 37 c i

barnkonventionen och överensstämmen med vad som tidigare gällt enligt 1 kap. 8 § första stycket lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt.

Inom Regeringskansliet bereds även lagförslag av relevans för barnets rättigheter. I februari 2017 överlämnade t.ex. 2014 års vårdnadsutredning sitt betänkande *Se barnet!* (SOU 2017:6). Utredningen hade bl.a. i uppdrag att ta ställning till om föräldrabalkens (och angränsande) regelverk behöver ändras för att stärka barnrättsperspektivet. Utredningen föreslår bl.a. ett förtydligande av bestämmelsen i föräldrabalken om att barnets bästa alltid ska vara avgörande för alla beslut om vårdnad, boende och umgänge. Vidare kan i detta sammanhang nämnas en översyn av bestämmelserna i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga i syfte att stärka skyddet av barnets rätt och rättssäkerheten i samband med tvångsvård för barn och unga.

4.3.4 Övriga åtgärder

Vid sidan av lagstiftningsåtgärder har regeringen sedan barnkonventionen ratificerades genomfört åtgärder riktade till kommuner, landsting och statliga myndigheter i syfte att säkerställa barnets rättigheter inom olika samhällsområden. Arbetet har haft sin grund i de nationella strategierna för att genomföra barnkonventionen nationellt, regionalt och kommunalt och sker i enlighet med bestämmelserna i konventionen.

Strategin för att stärka barnets rättigheter i Sverige från 2010 omfattar ett antal principer som uttrycker grundläggande förutsättningar för att främja och skydda barnets rättigheter. Den utgår från de mänskliga rättigheter som varje barn upp till 18 år ska tillförsäkras enligt internationella överenskommelser, särskilt de åtaganden som följer av barnkonventionen. Strategin ska vara en gemensam utgångspunkt för alla offentliga aktörer, dvs. riksdag, regering, statliga myndigheter, landsting, regionala samverkansorgan och kommuner, i deras arbete med barnets rättigheter och en grund för regeringens barnrättspolitik.

Regeringen har utifrån strategin genomfört strategiska åtgärder för att öka kunskapen om barnkonventionen och barns levnadsvillkor samt för att öka genomslaget för rättigheterna i verksamheter på nationell, regional och kommunal nivå.

Under de senaste åren har flera satsningar genomförts. Regeringen gav 2012 Barnombudsmannen i uppdrag att genomföra insatser för att sprida och kommunicera strategin för att stärka barnets rättigheter i Sverige och därigenom ytterligare driva på arbetet med barnets rättigheter i kommuner, landsting och statliga myndigheter. Syftet med uppdraget var att kommuner, landsting och statliga myndigheter ska känna till och förstå hur strategins nio principer kan användas som ett verktyg för att säkerställa barnets rättigheter inom den egna verksamheten. Uppdraget, som fick namnet *Pejling och dialog*, genomfördes 2012–2014 i dialog med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) samt berörda myndigheter. Två överenskommelser har sedan 2010 ingåtts med SKL för att intensifiera arbetet med barnkonventionen. Arbetet inom ramen för dessa överenskommelser är nu avslutat.

För att följa upp barns levnadsförhållanden och möjliggöra jämförelser mellan län och kommuner har Barnombudsmannen på uppdrag av rege-

ringen utvecklat uppföljningssystemet Max 18. Uppföljningssystemet består av indikatorer som kan mäta barns levnadsvillkor inom ett antal områden som är centrala ur ett barnrättsperspektiv.

Barnombudsmannen har sedan 2014 i uppdrag att tillsammans med Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor stärka och sprida kunskap bland beslutsfattare och yrkesverksamma på kommun- och landstingsnivå om vad ett barnrätts- och ungdomsperspektiv innebär och hur man på ett meningsfullt sätt kan föra dialog med flickor och pojkar, unga kvinnor och unga män. Uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 1 mars 2018.

Barnets rätt att komma till tals och bli lyssnade på har de senaste åren varit en central del i det strategiska arbetet kring barnets rättigheter. Förutom lagändringar har det skett ett systematiskt arbete med att inhämta barns åsikter inom olika områden. Särskilt fokus har varit på barn i utsatta situationer. Barnombudsmannen har utifrån en norsk förlaga utvecklat metoden Unga direkt. Metoden har använts för att lyssna på barn med erfarenheter bl.a. av den sociala barn- och ungdomsvården, barn som upplevt trakasserier och kränkande behandling och barn som lever med skyddade personuppgifter. Regeringen gav 2015 Barnombudsmannen i uppdrag att inhämta flickors och pojkars egna erfarenheter av ojämställdhet. Barnens synpunkter i de olika frågorna har förmedlats till ansvariga beslutsfattare inom berörda verksamheter och varit ett underlag för bl.a. lagstiftningsåtgärder.

Det civila samhällets organisationer har alltsedan Sverige ratificerade barnkonventionen spelat en viktig roll i arbetet med att stärka skyddet av barnets rättigheter inom olika områden och uppmärksamma offentliga aktörer på brister i genomförandet av de rättigheter barn har enligt konventionen. Regeringen har också gett ekonomiskt stöd till organisationer för att genomföra projekt och studier för att öka kunskapen om barnets rättigheter bland barn och vuxna och för att stärka skyddet av barnets rättigheter när de befinner sig i utsatta situationer. Här kan nämnas Allmänna arvsfondens stöd till projekt som på olika sätt syftar till att stärka skyddet av barnets rättigheter, vilket är ett av fondens prioriterade områden när medel ska fördelas. De senaste åren har de även genomfört en särskild satsning kring barnkonventionen och barnets rättigheter. Regeringen har sedan ett antal år tillbaka fört en kontinuerlig dialog med civila samhällets organisationer kring barnets rättigheter.

4.4 Tidigare utredningsarbete

Till grund för riksdagens beslut den 21 juni 1990 att ratificera barnkonventionen låg regeringens proposition om godkännande av konventionen (prop. 1989/90:107). I propositionen redogörs för konventionens artiklar och deras förhållande till den svenska lagstiftningen. Slutsatsen var då att inga lagändringar behövde göras för att Sverige skulle kunna ratificera konventionen.

Frågan om barnkonventionen ska inkorporeras i svensk rätt är inte ny. Barnkonventionens ställning har sedan den svenska ratificeringen stundtals debatterats flitigt och argumenten för och emot en inkorporering har

varit många och av skilda slag. Riksdagen tog upp frågan om inkorporering redan hösten 1995. Förslaget om inkorporering avvisades men socialutskottet framhöll vikten av en fortlöpande kontroll och föreslog en bred översyn av om svensk lagstiftning och praxis stämmer överens med konventionens bestämmelser (bet. 1995/96:SoU4, rskr. 1995/96:62).

Den 1 februari 1996 tillkallades en parlamentarisk kommitté (Barnkommittén) med uppgift att bl.a. göra en bred översyn av hur svensk lagstiftning och praxis förhåller sig till barnkonventionens bestämmelser (dir. 1996:15). Kommittén överlämnade delrapporten Barnkonventionen och utlänningslagen (SOU 1996:115) i juni 1996 och slutbetänkandet Barnets bästa i främsta rummet (SOU 1997:116) i augusti 1997. Barnkommitténs bedömning var att artiklarna i barnkonventionen i huvudsak återspeglades väl i svensk lag och att Sverige inte hade något att vinna på en inkorporering av barnkonventionen. Enligt Barnkommittén var det viktigare att göra en ordentlig översyn av huruvida de nationella lagarna överensstämmer med barnkonventionen och att säkerställa att barnkonventionens anda och innebörd i fortsättningen beaktas i varje lagstiftningsärende. Vidare anförde kommittén att tolkningen av barnkonventionen bör göras av riksdagen för att rättigheterna i konventionen ska slå igenom på ett sätt som ger barnen det bästa skyddet.

Den förra regeringen tog initiativ till en ny strategi (prop. 2009/10:232, bet. 2010/11 SoU3, rskr. 2010/11:35) som syftar till att stärka barnets rättigheter inom alla berörda områden och verksamheter på statlig och kommunal nivå. I propositionen aviserades en kartläggning för att belysa hur svensk lagstiftning och praxis överensstämmer med rättigheterna i konventionen. Under 2010 togs initiativ till en sådan kartläggning som i november 2011 resulterade i departementspromemorian Hur svensk lagstiftning och praxis överensstämmer med rättigheterna i barnkonventionen – en kartläggning (Ds 2011:37).

I samband med riksdagens behandling av propositionen om en strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige togs frågan om inkorporering av barnkonventionen i svensk rätt upp på nytt. Socialutskottet hänvisade i sitt betänkande till det pågående kartlägningsarbetet (bet. 2010/11:SoU3 s. 20). Utskottet konstaterade också att Delegationen för mänskliga rättigheter i Sverige i sitt betänkande föreslår att lämpligheten av en inkorporering av fler konventioner om mänskliga rättigheter, i svensk rätt, bl.a. barnkonventionen, bör utredas (SOU 2010:70 s. 318). Utskottet ansåg att det pågående arbetet inom Regeringskansliet bör inväntas och att det förväntar sig att regeringen, när detta arbete har slutförts, skyndsamt lämnar en redovisning av hur regeringen avser att gå vidare i frågan om inkorporering av barnkonventionen.

4.5 Barnrättighetsutredningen

4.5.1 Inledning

Genom ratificeringen av barnkonventionen är svenska staten skyldig att vidta de åtgärder som krävs för att genomföra de rättigheter som erkänns i konventionen. Målet för barnrättspolitikerna är att barn och unga ska respekteras och ges möjlighet till utveckling och trygghet samt delaktig-

het och inflytande. Målet grundar sig bl.a. på de åtaganden som Sverige gjort genom att ratificera barnkonventionen och syftar till att främja och skydda barnets rättigheter och intressen i samhället. Barnrättspolitikerna är sektorsövergripande och barnets rättigheter och intressen ska genomsyra all politik, liksom alla verksamheter som berör barn.

Att svensk lagstiftning inte strider mot de konventioner som Sverige ratificerat är grundläggande för det åtagande landet gör i och med en ratificering. Detta gäller oavsett om konventionen införlivas genom inkorporering eller inte. Flera översyner av om svensk rätt stämmer överens med barnkonventionen har, som ovan nämnts, gjorts där man konstaterat att svensk lagstiftning överlag stämmer väl överens med barnkonventionens bestämmelser. Huruvida själva tillämpningen av lagar och andra föreskrifter stämmer överens med barnkonventionen har dock inte varit föremål för någon mer ingående granskning sedan Barnkommitténs arbete. I en kartläggning av hur svensk lagstiftning och praxis överensstämmer med rättigheterna i barnkonventionen (Ds 2011:37) anges emellertid exempel där tillsynsmyndigheter och Barnombudsmannen pekat på skillnader mellan konventionens innebörd och tillämpningen av lagstiftningen. Barnombudsmannen har i sina årliga rapporter till regeringen också pekat på en rad brister inom olika områden när det gäller genomslaget för barnets rättigheter och för ett barnrättsbaserat synsätt.

Genom Barnrättighetsutredningens uppdrag som bl.a. omfattat en kartläggning av hur tillämpningen av lagar och andra föreskrifter inom särskilt angelägna områden överensstämmer med barnets rättigheter har regeringen fått ytterligare kunskap om hur rättstillämpningen överensstämmer med barnkonventionen. Barnrättighetsutredningens generella iakttagelser redogörs för nedan.

4.5.2 Barnrättighetsutredningens generella iakttagelser om bristerna i rättstillämpningen

Barnrättighetsutredningen har haft i uppdrag att inom särskilt angelägna områden kartlägga hur tillämpningen av lagar och andra föreskrifter överensstämmer med barnets rättigheter enligt barnkonventionen och de två fakultativa protokoll som Sverige tillträtt. De områden som kartlagts gäller barn i migrationsprocessen, stöd och service till barn med funktionsnedsättning, barn som bevittnat våld inom familjen och barn som utsatts för våld inom familjen. Utredningen konstaterar att barnkonventionen inte fått tillräckligt genomslag i rättstillämpningen på de kartlagda områdena och att det finns tydliga brister i förhållande till barnets rättigheter enligt konventionen. Bristerna i rättstillämpningen i förhållande till barnkonventionen är enligt utredningen i många avseenden likartade, trots att de kartlagda områdena skiljer sig åt på flera sätt. Detta ger, enligt utredningen, anledning att anta att motsvarande brister finns även inom andra områden än de som ingått i kartläggningen. Några av utredningens generella iakttagelser om bristerna redogörs för nedan.

Barnrättighetsutredningens kartläggning och andra studier och rapporter som utredningen har tagit del av, liksom utredningens samtal med myndigheter, organisationer och med barn själva, visar, enligt utredningen, att rättigheterna ofta inte får tillräckligt genomslag i beslutspro-

cesser som rör barn. Konventionen tycks snarare uppfattas som ett policy- eller värdegrundsdokument för verksamheten. Att barnkonventionen i förhållande till barn innebär skyldigheter för verksamheter på statlig och kommunal nivå har, enligt utredningen, inte fått tillräckligt genomslag. Det gäller även inom områden där det i den lagstiftning som tillämpas på området och som styr verksamhet och beslutsfattande finns särskilda bestämmelser som utgår från rättigheterna i konventionen. Utredningens övergripande intryck är att myndigheter på statlig och kommunal nivå i många avseenden inte har fått tillräckligt stöd i att tolka konventionens rättigheter i förhållande till den egna verksamheten och gällande rätt. Detta förstärks av att förarbeten till bestämmelser som utgår från barnkonventionen och olika riktlinjer som ska vara till stöd i rättstillämpningen enligt utredningen kan vara otydliga och även sakna förankring i barnkonventionen. Utredningen konstaterar att bristerna är tydligast i fråga om principen om barnets bästa och barnets rätt att få uttrycka sina åsikter.

Kartläggningen visar vidare att barnets bästa inte används som ett tillvägagångssätt i beslutsprocesser som rör barn. Det är enligt utredningen en genomgående brist i de beslutsprocesser som kartlagts. På vilket sätt beslutsfattaren har tagit hänsyn till barnets bästa och hur beslutsfattaren har gått tillväga för att bedöma vad som är barnets bästa för ett enskilt barn framgår generellt sett inte i utredningar och beslut. Trots att det finns uttryckliga bestämmelser om barnets bästa i svensk lagstiftning på tre av kartläggningsområdena är det, enligt utredningen, vanligt att bedömningen inte tar sin utgångspunkt i det enskilda barnets situation. I stället bedöms barnets bästa utifrån generella uttalanden i förarbeten, policydokument och andra riktlinjer. Det går heller inte att utläsa vilka avvägningar och bedömningar som myndigheter gjort i de fall barnets intressen ska vägas mot andra intressen. Kartläggningen har också visat att barnkonsekvensanalyser inte används på något systematiskt sätt inom något av de kartlagda områdena. Kopplingen mellan barnets åsikter och bedömning av barnets bästa är, enligt utredningen, också otydlig i rättstillämpningen.

När det gäller barns möjligheter att få komma till tals visar utredningens kartläggning att det ofta inte förs samtal med barn och att det många gånger inte motiveras varför så inte skett. Trots särskilda bestämmelser inom tre av fyra kartläggningsområden om att barnet ska ges möjlighet att framföra sina åsikter förefaller detta, enligt utredningen, i många fall inte ses som en skyldighet i rättstillämpningen. Enligt utredningen antyder kartläggningen att det inom flera av områdena finns en syn på barnet där barnet ska skyddas från delaktighet snarare än att få förutsättningar att vara delaktig och skyddas i sitt deltagande. I de fall barn får komma till tals handlar samtalen, enligt utredningen, i många fall om något annat än vad som är av relevans för att få fram ett fullgott beslutsunderlag.

Kartläggningen visar också enligt utredningen att synen på barn och hur barn bemöts av myndigheterna inte utgår från barn som bärare av rättigheter. Enligt utredningen blir det särskilt tydligt då kartläggningen omfattar situationer där barn på olika sätt är utsatta och kan ha svårt att ta till vara sina rättigheter. Det intrycket förstärks också av utredningens samtal med barn och unga som befunnit sig i utsatta situationer och i de

rapporter utredningen tagit del av från bl.a. Barnombudsmannen och olika tillsynsmyndigheter där barn och unga som lever i utsatthet har fått berätta om sina upplevelser och erfarenheter av möten med myndigheter. Barn i utsatta situationer vittnar om hur de till myndigheter eller andra samhällsinstitutioner signalerat att de behöver hjälp men upplevt att de inte blivit lyssnade till eller tagna på allvar. Det samlade intrycket utredningen har från kartläggningen och de berättelser från barn som de har tagit del av är att barn inte behandlas som bärare av rättigheter och att myndigheter i många fall saknar ett barnrättsbaserat synsätt som utgår från barnet som rättighetsbärare och där barnets behov och intressen är i fokus.

5 Ett tydliggörande av barnkonventionens starka ställning

5.1 Inkopporering och fortsatt transformering

Regeringens förslag: Barnkonventionen ska inkorporeras i svensk rätt.

Regeringens bedömning: Barnkonventionens starka ställning behöver tydliggöras och ett barnrättsbaserat synsätt ska ha stort genomslag i rättstillämpningen. Domstolar och rättstillämpare bör beakta de rättigheter som följer av barnkonventionen vid avvägningar och bedömningar som görs i beslutsprocesser i mål och ärenden som rör barn.

Utredningens bedömning: Överensstämmer i stort med regeringens förslag och bedömning.

Remissinstanserna: Flera av remissinstanserna tillstyrker en inkorporering. Enligt bl.a. *Barnombudsmannen*, *Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF)*, *Sveriges advokatsamfund*, *Stiftelsen Allmänna Barnhuset*, *Kristianstads kommun*, *Örebro kommun* och *Unicef Sverige* finns det en rad brister när det gäller genomslaget för barnets rättigheter och den rättsliga ställningen för barn i Sverige behöver därför stärkas. Barnombudsmannen framhåller att det barnrättsbaserade synsätt som utgör kärnan i barnkonventionen, som innebär att varje barn ska ses som bärare av rättigheter, inte anammats i tillräcklig utsträckning i beslutsprocesser som involverar barn. En viktig effekt av inkorporeringen, enligt Barnombudsmannen, är att konventionens formella ställning stärks och att arbetet med att transformera annan lagstiftning som rör barnets rättigheter påskyndas.

Civil Rights Defenders menar i likhet med flera av de remissinstanser som tillstyrker en inkorporering att trots att principen om fördragskonform tolkning ska användas i Sverige, konstaterar såväl Barnrättsutredningen, som tidigare genomförda utredningar, att svenska domstolar sällan tillämpar principen om fördragskonform tolkning i praktiken. *Rädda Barnen* menar att en inkorporering är nödvändig eftersom det

finns ett missförstånd bland domstolar och rättstillämpare om att barnkonventionen inte är bindande.

Länsstyrelsen i Stockholms län anser att inkorporeringen kan ge ytterligare en skjuts i utvecklingen av myndigheternas tillämpning av barnkonventionen. Bland andra *Statens skolinspektion* och *Barnens rätt i samhället (Bris)* anser att en inkorporering dessutom tydliggör att konventionen är hel och odelbar och att rättigheterna ska tolkas i relation till varandra. *Myndigheten för delaktighet* menar att en inkorporering sänder en tydlig signal om betydelsen att utgå från barnets rättigheter i all lagstiftning.

Det är också en majoritet av de kommuner som lämnat remissyttranden som är positiva till en inkorporering. *Botkyrka kommun* menar t.ex. att en inkorporering förtydligar det kommunala ansvaret för att främja och säkerställa barnets rättigheter enligt barnkonventionen. *Gävle kommun*, *Uppsala kommun* och *Örebro kommun* anser att en inkorporering lägger en god grund för ett rättighetsbaserat synsätt. *Lunds kommun* och *Landstinget i Västernorrland* anser att en inkorporering bidrar till att barnets rättigheter kommer att tillämpas i större utsträckning. *Sveriges Kommuner och Landsting (SKL)* och *Karlskoga kommun* tillstyrker en inkorporering och anser att det är viktigt att barnets rättigheter stärks och att innehållet i barnkonventionen får ett större genomslag, men att inkorporeringen bör föregås av en mer genomgripande utredning om eventuella konfliktsituationer mellan barnkonventionen och annan svensk lag.

Justitiekanslern (JK), *Riksrevisionen* och *Västerås kommun* avstyrker inte en inkorporering men anser att konsekvenserna av en inkorporering behöver analyseras ytterligare. *Göta Hovrätt* har inget att invända mot en inkorporering och fortsatt transformering men menar att det under en övergångstid säkert kan uppstå tolkningsfrågor kring barnkonventionen och lagstiftning som ännu inte anpassats.

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) har inga synpunkter på frågan om en inkorporering av barnkonventionen är den bästa vägen att förverkliga barnets rättigheter. IVO menar dock att det behövs ledning kring tillsynens gränser och kring huruvida ett tillsynsuppdrag ska omfatta tillsynsobjektens efterlevnad av barnkonventionen i sin helhet och att en sådan vägledning behövs innan konventionen inkorporeras. Detta är särskilt viktigt eftersom det i stor utsträckning rör avvägningar som inte kommer att bli föremål för domstolsprövning och därmed inte ge upphov till vägledande rättspraxis.

Ett betydande antal remissinstanser, däribland en majoritet av domstolarna och andra rättsvårdande myndigheter, avstyrker förslaget om inkorporering som sådant. Bland andra *Riksdagens ombudsmän (JO)*, *Hovrätten över Skåne och Blekinge*, *Kammarrätten i Stockholm*, *Förvaltningsrätten i Karlstad*, *Förvaltningsrätten i Malmö*, *Förvaltningsrätten i Umeå*, *Kalmar tingsrätt*, *Göteborgs tingsrätt*, *Stockholms tingsrätt*, *Östersunds tingsrätt*, *Humanistiska och teologiska fakulteterna vid Lunds universitet*, *Linköpings universitet* och *Uppsala universitet* avstyrker. Detta bl.a. med hänvisning till att barnkonventionens artiklar innehåller många vaga formuleringar som är svåra att tolka och att det saknas förarbeten till konventionen. Vidare anförs att en inkorporering skulle innebära att det läggs ett för stort tolkningsansvar på rättstillämparen och att skillnaderna vid tillämpningen kan bli alltför stora, vilket inte är förenligt

med kravet på förutsebarhet i rättstillämpningen. Förvaltningsrätten i Umeå och Hovrätten över Skåne och Blekinge menar att tolkningen läggs på domstolarna vilket medför att domstolarna får träffa avgöranden som enligt svensk rättstradition normalt tillkommer den lagstiftande makten. JK har i sitt remissyttrande utgått från att barnkonventionen kommer att inkorporeras men delar de farhågor som nämns ovan avseende riskerna med en inkorporering.

Bland andra Hovrätten över Skåne och Blekinge, Förvaltningsrätten i Karlstad, Förvaltningsrätten i Malmö och Kammarrätten i Stockholm framför att det är problematiskt att det saknas en överstatlig domstol som kan tolka konventionens närmare innebörd. Kammarrätten i Stockholm framför också att svensk rätt i stort ger ett starkare skydd för barnet än vad konventionen gör och menar att det inte finns mycket att vinna genom en inkorporering. Vidare menar kammarrätten i likhet med Förvaltningsrätten i Malmö, Förvaltningsrätten i Umeå och Stockholms tingsrätt att en transformering av relevanta konventionsartiklar inom berörda lagstiftningsområden troligtvis leder till att dessa får bättre genomslag i svensk rätt där tillämparen har möjlighet att få ledning av exempelvis förarbeten. *Kriminalvården* avstyrker en inkorporering och menar att utredningen ger ingen eller liten vägledning kring hur olika rättigheter i t.ex. fängelselagen (2010:610) och häkteslagen (2010:611) ska viktas mot barnkonventionens artiklar om konventionen blir lag. *Kriminalvården* ifrågasätter inte att det finns ett behov av att se över om befintlig lagstiftning överensstämmer med barnkonventionens artiklar. De befärar att en betydande orsak till att barnkonventionen inte har fått önskad genomslagskraft är att barnkonventionen genom sin blandning av bestämmelsetyper och vaga formuleringar är svår att tillämpa. De menar därför att en inkorporering kommer att leda till svårbedömda normkonflikter som ytterst måste avgöras av domstol och att det vore bättre att lägga fokus på att hjälpa myndigheter att tillämpa redan befintliga bestämmelser i barnkonventionens anda. Om barnkonventionen inkorporeras menar *Kriminalvården* att det är nödvändigt att lagstiftaren på ett tydligt och begripligt sätt anger ramarna för tolkning av barnkonventionens artiklar.

Åklagarmyndigheten, *Statens kulturråd* och *Skolverket* avstyrker även de en inkorporering och anser att konsekvenserna av en inkorporering för den egna verksamheten inte har analyserats tillräckligt. *Skolverket* menar att en konsekvensutredning behövs bl.a. om hur förslaget skulle förändra gällande praxis på skolans område. Även Kammarrätten i Stockholm, Kalmar tingsrätt, Stockholms tingsrätt, *Åklagarmyndigheten*, *Linköpings universitet* och Humanistiska och teologiska fakulteterna vid Lunds universitet anser att konsekvenserna av en inkorporering borde ha analyserats inom fler områden.

Inspektionen för Socialförsäkringen (ISF) avstyrker förslaget om inkorporering med hänvisning till att en inkorporering skulle leda till att det i princip skulle råda olika rättsordningar för de FN-konventioner gällande mänskliga rättigheter som Sverige ratificerat och att en inkorporering kan ge missvisande signaler om att ett folkrättsligt åtagande att leva upp till en konvention inte är en tillräckligt tung förpliktelse i sig.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Ett folkrättsligt åtagande

Sverige är som konventionsstat till barnkonventionen skyldig att vidta de åtgärder som krävs för att tillförsäkra barn de rättigheter som erkänns i konventionen. Ett centralt led i genomförandet är att se till att konventionens bestämmelser får genomslag i den svenska lagstiftningen och i rättstillämpningen. Den folkrättsliga bundenhet som uppstått för Sverige som stat genom ratificeringen 1990, innebär dock i sig inget krav på att konventionen ska införlivas genom inkorporering. Varje stat avgör själv hur den ska genomföra konventionen. Inte heller konventionen som sådan, eller barnrättskommittén, förutsätter att genomförandet av konventionen ska säkerställas genom just inkorporering. Barnrättskommittén lämnar i sin allmänna kommentar nummer 5 om allmänna åtgärder för genomförandet av konventionen (CRC/GC/2003/5) frågan om valet mellan transformering och inkorporering öppen. Kommittén välkomnar visserligen inkorporering, men framhåller samtidigt att det viktigaste är uppfyllandet av barnkonventionens bestämmelser i praktiken. I sina rekommendationer till Sverige har barnrättskommittén dock vid flera tillfällen uppmanat Sverige att inkorporera konventionen.

Att internationella konventioner inte inkorporeras i svensk rätt betyder inte att de saknar betydelse för myndigheternas och domstolarnas beslutsfattande. Det ankommer på konventionsstaten Sverige att, genom t.ex. lagstiftning, löpande se till att den interna svenska rättsordningen stämmer överens med landets internationella åtaganden. Dessutom är både statliga och kommunala myndigheter, liksom domstolarna, skyldiga att så långt det är möjligt tolka svenska interna rättsregler på ett sådant sätt att de blir förenliga med Sveriges konventionsåtaganden om de mänskliga rättigheterna (s.k. fördragskonform tolkning). Därmed blir det också i viss mån möjligt för enskilda parter att, om än indirekt, stödja sig på innehållet i internationella överenskommelser vid sina kontakter med myndigheterna och i tvister inför domstolarna. Tillsammans med en rättsregels ordalydelse, vad som anförts i förarbetena till bestämmelsen när den beslutades eller i juridisk litteratur där bestämmelsen behandlas, liksom eventuella vägledande domstolsuttalanden i rättspraxis utgör konventionsbestämmelserna tolkningsmaterial när bestämmelsen ska tillämpas av myndigheter och domstolar. Sveriges konventionsåtaganden om enskildas mänskliga rättigheter måste alltså beaktas vid tillämpning av svensk lagstiftning redan i dag även om konventionerna inte är inkorporerade.

Att säkerställa att svensk lagstiftning inte strider mot de konventioner som Sverige ratificerat är grundläggande för det åtagande landet gör i och med en ratificering. Detta gäller oavsett om konventionen införlivas genom inkorporering eller inte. Det har tydliggjorts i den av riksdagen antagna strategin för att stärka barnets rättigheter i Sverige (prop. 2009/10:232) att all lagstiftning som rör barn ska utformas i överensstämmelse med barnkonventionen. I strategin betonas att lagstiftningen är statens främsta instrument för att garantera att barnets rättigheter tillgodoses i verksamheter, beslut och åtgärder som rör det enskilda barnet eller barn som kollektiv. Av regeringens strategi för det nationella

arbetet med mänskliga rättigheter (skr. 2016/17:29) framgår också att det är grundläggande att svensk lagstiftning är utformad i överensstämmelse med alla de konventionsåtaganden som gjorts. Genom de översyner av lagstiftningens överensstämmelse med barnkonventionen som gjordes i samband med ratificeringen 1990 (prop. 1989/90:107), av den parlamentariska kommittén (Barnkommittén) 1996 (SOU 1996:115 och 1996:116) och genom den kartläggning som gjordes 2011 (Ds 2011:37) kan regeringen konstatera att svensk lagstiftning överlag ligger väl i linje med barnkonventionens bestämmelser och i många fall går längre än konventionen. Både utredningens kartläggningar och rapporter från tillsynsmyndigheter och Barnombudsmannen har dock visat att barnets rättigheter inte alltid respekteras, särskilt inte i fråga om barn i utsatta situationer. Utredningens kartläggningar visar på en rad brister när det gäller genomslaget för barnets rättigheter och för ett barnrättsbaserat synsätt. Tydligast är bristerna i fråga om principen om barnets bästa och principen om barnets rätt att få uttrycka sina åsikter.

Behov av en inkorporering

Mot bakgrund av vad utredningen har anfört är det regeringens bedömning att barnkonventionen inte fått tillräckligt genomslag i rättstillämpningen. Trots strategiska åtgärder och trots att barnets rättigheter förlöpande transformerats in i gällande rätt och gett avtryck i ny lagstiftning har rättigheterna inte fått tillräckligt genomslag i beslutsprocesser som rör barn. Att barnkonventionen i förhållande till barn innebär skyldigheter för verksamheter på statlig och kommunal nivå har inte heller fått tillräckligt genomslag. Regeringen anser därför att barnkonventionens starka ställning behöver tydliggöras och att ett barnrättsbaserat synsätt ska ha stort genomslag i rättstillämpningen.

Regeringen anser att principen om barnets bästa som ett tillvägagångssätt behöver få ett ökat genomslag i beslutsprocesser som rör barn. Principen innebär att en bedömning av barnets bästa måste utgå från det individuella barnet och barnets situation. Vidare bör varje beslut som rör ett eller flera barn innehålla en motivering där det bl.a. bör framgå vilka aspekter som beslutsfattaren ansett varit relevanta i bedömningen av barnets bästa, vilka kriterier detta grundas på och hur barnets intressen vägs mot andra intressen. Myndigheter på olika nivåer som fattar beslut som rör barn måste bedöma och fastställa barnets bästa genom barnanpassade förfaranden. Det är en process som innefattar flera steg och där barnets åsikter utgör en väsentlig del. Om beslutet inte stämmer överens med barnets åsikter bör orsaken till detta tydligt anges. I de fall där den valda lösningen inte överensstämmer med barnets bästa måste skälen till varför något annat intresse vägt tyngre klargöras för att visa att barnets bästa noga har analyserats och övervägts. En inkorporering av barnkonventionen tydliggör att principen om barnets bästa ska användas som ett tillvägagångssätt i beslutsprocesser i mål och ärenden som rör barn och grundas i de rättigheter barnet har enligt konventionen. Det finns också behov av att i det fortsatta transformeringsarbetet få ett ökat genomslag för barnets bästa som ett tillvägagångssätt i beslutsprocesser (se avsnitt 7).

Bättre genomslag för ett barnrättsbaserat synsätt

I likhet med *Barnombudsmannen* anser regeringen att det barnrättsbaserade synsätt som utgör kärnan i barnkonventionen, som innebär att varje barn ska ses som bärare av rättigheter, inte anammats i tillräcklig utsträckning i beslutsprocesser som involverar barn. Regeringen vill tydliggöra att Sveriges konventionsåtaganden enligt barnkonventionen ska säkerställas på alla nivåer inom offentlig verksamhet och att ett barnrättsbaserat synsätt ska genomgå alla verksamheter som berör barn och unga.

Målet för barnrättspolitikerna är att barn och unga ska respekteras och ges möjlighet till utveckling och trygghet samt delaktighet och inflytande och syftar till att främja och skydda barnets rättigheter och intressen i samhället. Barnets rättigheter och intressen ska genomgå alla politik, liksom alla verksamheter som berör barn. För att uppnå en varaktig och genomgripande förändring krävs att en fråga eller ett synsätt rutinmässigt förs in i det dagliga arbetet. Tjänstemän och beslutsfattare som hanterar ärenden som rör barn styrs i sitt arbete av lagar, förordningar, föreskrifter, förarbeten och riktlinjer. En inkorporering innebär att tjänstemän och beslutsfattare måste förhålla sig till barnkonventionen på ett annat sätt än i dag. En inkorporering innebär ett tydligare krav på att rättstillämpare ska beakta de rättigheter som följer av barnkonventionen vid avvägningar och bedömningar som görs i beslutsprocesser i mål och ärenden som rör barn. Konventionen blir ett pedagogiskt verktyg och ett reellt regelkomplex att förhålla sig till.

Regeringen anser att ett barnrättsbaserat synsätt, som innebär att barnet ska ses som bärare av rättigheter, är av betydelse för de beslutsprocesser som rör barn och måste få genomslag i rättstillämpningen och att det krävs ett aktivt förhållningssätt för att barnet ska ses som en bärare av rättigheter och inte enbart som en mottagare av insatser och stöd. Kammarrätten i Stockholm framför att svensk rätt i stort ger ett starkare skydd för barnet än barnkonventionen och menar att det inte finns mycket att vinna genom en inkorporering av konventionen. Regeringen delar bilden av att svensk rätt i stort ger ett starkt skydd för barnets rättigheter. Regeringen anser dock att ett barnrättsbaserat synsätt måste få ett större genomslag i rättstillämpningen. En inkorporering innebär att barnets roll som rättssubjekt med egna specifika rättigheter tydliggörs och kan därmed förväntas medverka till att barnet i högre grad hamnar i fokus i de situationer som gäller barnet. Med en inkorporering blir det också tydligt att barnkonventionen ska ses som en helhet och att konventionens artiklar ska tolkas i relation till varandra. Konventionen ska ses som en helhet och genom en inkorporering kommer de mänskliga rättigheter som tillkommer barn att finnas samlade i *en* lag. Konventionen som helhet blir synligare och det blir tydligt att rättigheterna i konventionen hänger samman och ska tolkas i relation till varandra. En inkorporering av barnkonventionen bidrar enligt regeringen till att synliggöra barnets rättigheter och är ett sätt att skapa en grund för ett mer barnrättsbaserat synsätt i all offentlig verksamhet där rättigheterna ses utifrån ett helhetsperspektiv.

Sverige har sedan arbetet med barnkonventionen påbörjades inom FN varit ett av föregångsländerna när det gäller barnets rättigheter. Rege-

ringen vill att Sverige även fortsatt ska vara ett föregångsland och ett av de bästa länderna i världen för barn att växa upp i. Det är dock i sig inte ett tillräckligt argument för att inkorporera barnkonventionen.

Ett tydliggörande av barnkonventionens starka ställning

Regeringen föreslår att barnkonventionen inkorporeras för att därigenom dels markera barnkonventionens betydelse för svensk rätt och för att förtydliga dess starka status, dels för att konventionen direkt ska kunna tillämpas av domstolar och andra rättstillämpande myndigheter. Regeringen vill genom en inkorporering av barnkonventionen tydliggöra att Sveriges konventionsåtaganden enligt barnkonventionen ska säkerställas på alla nivåer inom offentlig verksamhet och att ett barnrättsbaserat synsätt ska genomsyra all verksamhet som berör barn och unga. Domstolar och rättstillämpare på alla nivåer ska beakta de rättigheter som följer av barnkonventionen vid avvägningar och bedömningar som görs i beslutsprocesser i mål och ärenden som rör barn.

Inkorporeringen av barnkonventionen innebär ett formellt beslut genom lag om att de av konventionens artiklar som inkorporeras ska gälla som svensk lag och att dessa införs i oförändrad utformning i den svenska rättsordningen. Den föreslagna inkorporeringen innebär i princip inte någon ny uppgift för tillämparna då lagstiftningen redan i dag ska tolkas fördragskonformt. Däremot innebär inkorporeringen ett tydligare krav på att rättstillämparna ska beakta de rättigheter som följer av barnkonventionen vid avvägningar och bedömningar som görs i beslutsprocesser i mål och ärenden som rör barn och tolka svenska bestämmelser i förhållande till barnkonventionen utifrån folkrättsliga tolkningsprinciper, se vidare avsnitt 6.1.

I likhet med *Civil Rights Defenders* anser regeringen att en fördragskonform tolkning inte har fått tillräckligt genomslag i rättstillämpningen. Inte heller den transformering av konventionsbestämmelserna som hittills gjorts i svensk rätt har enligt regeringen lett till att rättstillämpningen i tillräcklig utsträckning tagit till vara barnets rättigheter. Regeringen anser att det är av yttersta vikt att alla barns åtnjutande av mänskliga rättigheter garanteras i Sverige och att det finns ett behov av att stärka skyddet av barnets rättigheter i svensk rättstillämpning. Inkorporering klargör att annan lagstiftning som rör barn, t.ex. bestämmelser i föräldrabalken, utlänningslagen, skollagen, lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade och socialtjänstlagen, ska tolkas utifrån konventionen i dess helhet och inte endast utifrån de bestämmelser som transformerats i respektive lag.

Konventionens bestämmelser blir gällande som lag och kan, med reservation för att alla bestämmelser inte är direkt tillämpliga i varje enskilt fall (se avsnitt 6.2 och 6.3), läggas till grund för myndigheters beslut i mål och ärenden och på så sätt fylla ut eventuella luckor i lagstiftningen. Inkorporeringen av barnkonventionen innebär inte att den får företräde framför annan lagstiftning. Hur en eventuell motstridighet mellan den inkorporerade konventionen och annan lagstiftning ska avgöras måste avgöras med hjälp av allmänna rättsliga tolkningsprinciper, vilket redogörs för närmre i avsnitt 6.2.

Inkorporering som metod användas i första hand i sådana fall då den internationella överenskommelsen är avfattad på ett sådant sätt att den kan tillämpas enligt sin ordalydelse. Även om inkorporering inte är den metod som vanligtvis används i samband konventioner om mänskliga rättigheter finns det enligt regeringen skäl för att inkorporera barnkonventionen. Regeringen anser att barn har en särskild ställning. De utgör en särskilt utsatt och sårbar grupp i behov av ett extra starkt skydd, samtidigt som de också befinner sig i en speciell beroendeställning. Det påverkar barns möjligheter att kunna tillvarata sina rättigheter. Som tidigare nämnts så har barnkonventionen inte fått tillräckligt genomslag i rättstillämpningen vilket föranleder regeringen att vidta åtgärder för att tydliggöra att Sveriges konventionsåtaganden enligt barnkonventionen ska säkerställas på alla nivåer inom offentlig verksamhet och att ett barnrättsbaserat synsätt ska genomsyra all verksamhet som berör barn och unga. Barnkonventionen blir dock inte den första konventionen om mänskliga rättigheter som skulle inkorporeras i svensk rätt eftersom Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna inkorporerades 1993. Regeringen noterar den oro som Inspektionen för Socialförsäkringen uttrycker för att en inkorporering skulle leda till att det i princip skulle råda olika rättsordningar för de FN-konventioner gällande mänskliga rättigheter som Sverige ratificerat och inspektionens farhågor för att en inkorporering kan ge missvisande signaler om att ett folkrättsligt åtagande att leva upp till en konvention inte utgör en tillräckligt tung förpliktelse i sig. De konventioner som Sverige har ratificerat är ett folkrättsligt åtagande oavsett om de är inkorporerade eller inte.

Givetvis är det förenat med vissa svårigheter att i svensk rätt införliva en text vars utformning skiljer sig från traditionell svensk lagstiftningsteknik. Det är emellertid regeringens uppfattning att dessa svårigheter inte är av den vikt att de hindrar Sverige att, i likhet med de flesta nordiska länderna, låta barnkonventionen inkorporeras. Regeringen är också medveten om att det finns artiklar i konventionen som är allmänt hållna och som kan ge utrymme för tolkning, vilket bl.a. JO, Kammarrätten i Stockholm, Hovrätten över Skåne och Blekinge, Förvaltningsrätten i Malmö, Stockholms tingsrätt och Östersunds tingsrätt lyfter fram som en svårighet. Regeringen anser dock inte att det är ett tillräckligt starkt skäl mot en inkorporering. Rättstillämparna är framför allt genom EU-rättens och Europakonventionens inflytande sedan länge vana vid att hantera regelverk utformade på ett annat sätt än det traditionellt svenska sättet med en relativt hög grad av detaljreglering. Bestämmelser i den svenska lagstiftningen är inte heller alltid sådana att de direkt och självständigt grundar rättigheter. Syftesbestämmelser och principförklaringar får t.ex. först betydelse när de ses i sammanhang med andra rättsregler. För att så långt det är möjligt komma till rätta med de ovan nämnda befarade svårigheter avser regeringen att ge en utredning i uppdrag att kartlägga hur barnkonventionen behandlas i svensk lagstiftning och i rättstillämpningen, se vidare avsnitt 7.1.2. Regeringen avser även att ytterligare analysera konsekvenserna av en inkorporering, se avsnitt 9.2.

Regeringen anser att det är av vikt att tydliggöra att en lag om inkorporering av en konvention inte kan förväntas innehålla förarbetsuttalanden om hur den inkorporerade konventionen ska tolkas. Regeringen noterar att bl.a. Hovrätten över Skåne och Blekinge och Förvaltningsrätten i

Karlstad anser att avsaknaden av förarbeten är en så stor svårighet att det skulle medföra ökad risk för en oriktig rättstillämpning och för att de grundläggande kraven i rättstillämpningen om rättssäkerhet och förutsebarhet inte kan tillgodoses. Regeringen bedömer inte att avsaknaden av förarbeten medför en ökad risk för oriktig rättstillämpning utan noterar att även om det inte finns förarbetsuttalanden innebär det inte att det helt saknas vägledning för tolkning av konventionen. Konventionens originaltext ska tolkas med tillämpning av folkrättsliga tolkningsregler. Det finns även vägledning i förarbeten till lagstiftning genom vilken delar av barnkonventionen transformerats. Genom en fortsatt och förstärkt transformering kommer rättstillämparen också att få vägledning genom att konventionsbestämmelserna ytterligare kan konkretiseras på ett mer samstämmigt sätt än tidigare, se vidare avsnitt 7.1. Vidare kan barnrättskommitténs rekommendationer och allmänna kommentarer samt domstolsavgöranden från andra länder tjäna som stöd och ge viss vägledning för tolkning och tillämpning. Mot bakgrund av en omfattande transformering av barnkonventionens bestämmelser sedan ratificeringen av konventionen, en fortsatt och förstärkt transformering och den vägledning som ovan beskrivits anser regeringen till skillnad från bl.a. Förvaltningsrätten i Umeå, att det inte läggs ett för stort tolkningsansvar på rättstillämparen eller att inkorporeringen inte är förenligt med kravet på förutsebarhet. Regeringen är medveten om att det kan saknas erfarenhet och kunskap av att tolka och tillämpa internationella konventioner och har därför tagit initiativ till ett kunskapslyft för kommuner, landsting och statliga myndigheter under 2017–2019 samt aviserar att en folkrättslig vägledning ska tas fram, som redovisas i avsnitt 7.

Regeringen anser att tillsynsmyndigheterna har en viktig roll även när det gäller tillämpningen av barnkonventionen och som genom inkorporeringen får ytterligare en lag att förhålla sig till. Som Inspektionen för vård och omsorg framför är det viktigt att tydliggöra tillsynens gränser i förhållande till barnkonventionens bestämmelser. Det är endast i de situationer där barn berörs som tillsynsmyndigheterna även ska lägga barnkonventionens bestämmelser till grund för sin tillsyn och då endast i fråga om den verksamhet som tillsynen omfattar. Det ingår dock inte i tillsynsmyndigheternas uppdrag att inom ramen för sitt arbete säkerställa respekten för barnets rättigheter utifrån den inkorporerade lagen utan ansvaret för det ligger hos de verksamheter i kommuner och landsting som tillsynen avser. Vidare har Barnombudsmannen som särskild uppgift att bevaka efterlevnaden av barnkonventionen och om lagar och andra författningar samt deras tillämpning stämmer överens med konventionen.

Till skillnad från vad som gäller för EU-rätten och Europakonventionen finns det inte någon internationell domstol som har till uppgift att tolka barnkonventionens närmare innebörd. Hovrätten över Skåne och Blekinge, Förvaltningsrätten i Karlstad, Förvaltningsrätten i Malmö och Kammarrätten i Stockholm anför att avsaknaden av en överstatlig domstol som kan tolka konventionens närmare innebörd innebär en svårighet. Erfarenheter från Norge, som har inkorporerat barnkonventionen, visar dock att avsaknaden av en internationell domstol särskilt för barnkonventionen inte uppfattats som något stort problem i den praktiska tillämpningen av konventionen. Norsk praxis som på ett eller annat sätt berör barnkonventionen har utvecklats relativt kort tid efter inkorpo-

reningen och därigenom har behovet av vägledning kunnat tillgodoses. Regeringen anser att avsaknaden av en överstatlig domstol inte utgör ett tillräckligt starkt skäl mot en inkorporering, utan att olika former av vägledning kan erhållas på annat sätt. Det kan i detta sammanhang framhållas att såväl EU-domstolen som Europadomstolen använder sig av barnkonventionen i sin praxis.

Till skillnad från bl.a. Kammarrätten i Stockholm, Kalmar tingsrätt, Stockholms tingsrätt, Åklagarmyndigheten, Linköpings universitet, Humanistiska och teologiska fakulteterna vid Lunds universitet, SKL och JK anser regeringen att konsekvenserna av en inkorporering inom alla verksamheter och inom varje rättsområde inte är möjliga att identifiera. Regeringen kommer dock att noga följa upp effekterna av inkorporeringen. Det är fortfarande en uppgift främst för lagstiftaren att löpande se till att den inhemska rätten överensstämmer med konventionen, även sedan denna inkorporerats i svensk rätt. De väckta frågorna får därför övervägas i fortsatt lagstiftningsarbete på de aktuella områdena och då med beaktande av eventuell framtida rättsutveckling i konventionsorganen. Erfarenheten från Norge av att ha haft barnkonventionen som lag under drygt tio år, vittnar om att inkorporeringens påverkan på regelgivningen i övrigt har varit stor, främst genom att transformeringen av barnkonventionens bestämmelser har ökat och påskyndats markant av inkorporeringen. Detta har sannolikt sin förklaring bl.a. i att barnets rättigheter genom en inkorporering fått en mer framskjuten plats både i den offentliga debatten och i lagstiftningsärenden. Barnkonventionens ökade betydelse i Norge har bidragit till att brister i lagstiftningen har identifierats från ett barnrättsligt perspektiv, vilket primärt åtgärdats genom transformering.

Regeringen anser att barnkonventionen behöver få en starkare ställning och att ett barnrättsbaserat synsätt behöver få ett större genomslag i rättstillämpningen. Domstolar och rättstillämpare på alla nivåer ska beakta de rättigheter som följer av barnkonventionen vid avvägningar och bedömningar som görs i beslutsprocesser i mål och ärenden som rör barn. Regeringen föreslår därför en lag om inkorporering av FN:s konvention om barnets rättigheter.

5.2 Lag om inkorporering av barnkonventionen

Regeringens förslag: Artiklarna 1–43.1 och 44.6 i barnkonventionen ska i originaltexternas lydelse genom inkorporering gälla som svensk lag. Konventionens engelska och franska originaltexter ska tillsammans med en svensk översättning av konventionen tas in som en bilaga till lagen.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Ett flertal av remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag. *Handikappförbunden*, *Autism- och Aspergerförbundet* och *Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa (NSPH)* anser dock att även artikel 44 bör inkluderas i den föreslagna lagen för att rättstillämpare ska få kännedom om rapporteringsförfarandet. *Örebro universitet* anser att det finns tungt vägande skäl för att även artiklarna 43.2–43.12 gällande

barnrättskommitténs sammansättning m.m. samt artiklarna 44.1–5 och 45 om rapporteringen till FN:s generalförsamling samt barnrättskommitténs granskning ska inkorporeras, bl.a. för att förstärka barnrättskommitténs allmänna kommentarers status som tolkningsunderlag. *Civil Rights Defenders* menar att även artikel 54 om att originaltexterna har lika giltighet sinsemellan bör inkorporeras för att det inte ska råda någon tveksamhet om vilka texter som anses vara originaltexter, samt att artikel 44.1 bör inkorporeras för att ge legitimitet åt barnrättskommittén. *Ersta Sköndal Bräcke högskola* föreslår att konventionen inkorporeras i sin helhet. Högskolan menar att det saknas underlag för att anta att en svensk rättstillämpare inte kan skilja mellan artiklar av olika karaktär i tillämpningen av konventionen. Högskolan och *Myndigheten för familj rätt och föräldraskapsstöd (MFOF)* ifrågasätter varför endast två av sex originaltexter ska biläggas den föreslagna lagen. *Kammarrätten i Stockholm, Uppsala universitet* och *Kalmar tingsrätt* anser att det blir rättstillämpningsproblem om konventionen på samtliga originalspråk blir gällande rätt i Sverige samtidigt som ingen av språkversionerna ska gälla framför en annan. *JK* menar att det vore bättre att låta en svensk översättning av konventionen gälla som lag.

Barnens Rätt i Samhället (Bris), Ecpat Sverige, Plan International Sverige Rådgivningsbyrån för asylsökande och flyktingar, Rädda Barnen, och Unicef Sverige ser det som olyckligt att utredningens direktiv inte omfattat någon översyn av frågan om inkorporering av de fakultativa protokollen. Även MFOF och *Röda korset* anser att det bör övervägas om även de fakultativa protokollen bör inkorporeras. Också *Barnombudsmannen* betonar vikten av att denna fråga ses över.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen anser att de delar av konventionen som är av administrativ karaktär inte påverkar konventionens innehåll i sak och därför inte ska inkorporeras. Lagstiftningen kommer därmed inte att tyngas av bestämmelser som inte är lämpade som lagtext och inkorporeringslagen kommer inte att behöva ändras om någon av de administrativa bestämmelserna ändras. Därför föreslår regeringen att artiklarna 43.2–44.5 och artikel 45 (delar av del II) samt artiklarna 46–54 (del III) inte inkorporeras. Regeringen föreslår i likhet med utredningen att endast artiklarna 1–43.1 och 44.6 i barnkonventionen ska inkorporeras som svensk lag, vilket innebär en selektiv inkorporering. Regeringen vill dock understryka att rättigheterna i barnkonventionen ska ses som en helhet och att de är odelbara och ömsesidigt förstärkande. Rättigheterna ska tolkas i förhållande till varandra.

Bestämmelserna i del I, artiklarna 1–41, som behandlar de rättigheter barnet har enligt konventionen och som består av s.k. sakartiklar ska inkorporeras som en helhet.

Del II, artiklarna 42–45, tar upp bestämmelser om rapporteringsförfarandet samt kommitténs sammansättning och är främst av administrativ art. Regeringen anser dock, i likhet med utredningen, att artikel 42 och 44.6 ska inkorporeras. Artikel 42 innebär en skyldighet för staten att göra konventionens bestämmelser och principer allmänt kända bland såväl barn som vuxna och är en del av genomförandet av barnkonventionen och nära förknippad med artikel 4 i del I om skyldigheterna för staterna att vidta alla lämpliga lagstiftnings- och andra åtgärder för att genomföra rättigheterna. Även om artikel 44.6 riktar sig till konventionsstaterna och

ålägger dem att göra sina rapporter till kommittén allmänt tillgängliga för allmänheten, hör denna artikel nära samman med artiklarna 4 och 42. Skyldigheterna i artikel 4, 42 och 44.6 hålls därmed samman genom inkorporeringslagen vilket kan bidra till en ökad kännedom om och ett ökat genomslag för barnkonventionen.

Ett antal remissinstanser anser att artikel 44 i sin helhet bör inkorporeras för att öka kännedomen om rapporteringsförfarandet. Artikel 44 tar sikte på konventionsstaterna och förpliktar dem att lämna rapporter till kommittén. Artikel 44 ger också kommittén rätt att begära ytterligare information från konventionsstaterna och förpliktar kommittén att tillställa generalförsamlingen rapporter om sin verksamhet. Regeringen anser i likhet med remissinstanserna att det är viktigt att rättstillämparen har kännedom om att en kommitté för barnets rättigheter har upprättats för att granska de framsteg som gjorts av konventionsstaterna i fråga om förverkligandet av konventionen i enlighet med konventionen. Artikel 43.1 föreslås inkorporeras för att tydliggöra detta, och för att ge ytterligare legitimitet åt barnrättskommitténs allmänna kommentarer och andra dokument från kommittén. Regeringen anser dock inte att artikel 44 behöver inkorporeras för att ytterligare markera detta i lagen utan anser att ett sådant arbete kan stimuleras på annat sätt, bl.a. genom informations- och utbildningsinsatser. Artikel 44 innehåller även bestämmelser om hur ofta staterna ska rapportera och då kommittén emellanåt ändrar rapporteringscykeln är det inte lämpligt att artikel 44 inkorporeras.

Bestämmelserna i konventionens del III, artiklarna 46–54, handlar bl.a. om konventionens undertecknande, ratificering, om att konventionsstaterna kan föreslå ändringar till Förenta nationernas generalsekreterare och proceduren för det, om uppsägning och om att originaltexterna har lika giltighet. Dessa artiklar är därmed av administrativ art och bör enligt utredningen därför inte inkorporeras.

Genom inkorporeringen blir de arabiska, engelska, franska, kinesiska, ryska och spanska språkversionerna gällande som svensk lag och originaltexterna har samma giltighet, vilket även framgår av artikel 54. Vid tolkning av konventionen enligt folkrättsliga principer kan således vägledning hämtas från andra språkversioner av konventionen. Om en jämförelse av texterna uppenbarar en skillnad ska den, enligt artikel 33 i Wienkonventionen, tolkas ärligt i överensstämmelse med den gängse meningen av konventionens uttryck sedda i sitt sammanhang och mot bakgrund av konventionens ändamål och syfte. Originaltexterna på engelska och franska, tillsammans med en ny svensk översättning ska biläggas den nya lagen. Övriga originaltexter finns tillgängliga i Utrikesdepartementet och i Förenta nationernas traktatdatabas.

Regeringen anser inte att några ytterligare originaltexter bör biläggas. Regeringen delar *JK:s* och *Riksdagens ombudsmäns (JO)* synpunkt att det visserligen skulle vara en fördel för enskilda och för rättstillämpare att låta en svensk översättning gälla som lag vid en inkorporering. Vid inkorporering av en konvention införs konventionens bestämmelser i oförändrad utformning i den svenska rättsordningen. Det innebär att de nationella myndigheterna ska lägga konventionens autentiska texter/originaltexter till grund för sin rättstillämpning och tolka dem med tillämpning av folkrättsliga tolkningsregler. En konvention som saknar

svensk originaltext gäller på det eller de utländska språk som den är avfattad på. Den svenska översättningen är endast avsedd som ett hjälpmedel vid tolkning av originaltexterna. En översyn av den svenska översättningen av barnkonventionen pågår inom Regeringskansliet. En reviderad översättning kommer att publiceras i Sveriges överenskommelser med främmande makter (SÖ) i samband med inkorporeringen.

Även om de fakultativa protokollen som Sverige har ratificerat inte omfattas av inkorporeringslagen vill regeringen understryka att de är viktiga vid tolkning av konventionen, se vidare avsnitt 6.1.

6 Tolkning och tillämpning av barnkonventionen

6.1 Principer för tolkning av internationella konventioner

Regeringens bedömning: Sedvanliga principer för tolkning av internationella konventioner bör användas vid tillämpningen av den nya lagen.

Skälen för regeringens bedömning

Tolkning av barnkonventionen

Inkorporeringen av barnkonventionen innebär att svenska domstolar och andra myndigheter ska lägga konventionens originaltext till grund för sin rättstillämpning och tolka den med tillämpning av folkrättsliga tolkningsregler. De rättskällor och tolkningsregler som används vid tolkning av en internationell överenskommelse skiljer sig från de som används vid tolkning av en inhemsk lag. Den naturliga utgångspunkten för tolkning av en konvention är de folkrättsliga tolkningsmedel som kommit till uttryck i Wienkonventionen om traktaträtten (Wienkonventionen). Sverige ratificerade Wienkonventionen 1974 och den trädde i kraft 1980. Wienkonventionen skiljer mellan grundläggande tolkningsmedel (artikel 31) och supplementära tolkningsmedel (artikel 32). Enligt Wienkonventionen (artikel 31.1) ska en konvention tolkas ärligt (in good faith) i enlighet med den gängse meningen av konventionens uttryck sedda i sitt sammanhang och mot bakgrund av konventionens ändamål och syfte. I sammanhanget ingår, förutom konventionens text med inledning (preamble) och bilagor, också överenskommelser som i samband med konventionens ingående träffats mellan alla parter rörande traktaten och dokument avseende denna som upprättats av en eller flera parter och godtagits som sådana av övriga parter (Wienkonventionen artikel 31.2). De hänvisningar som görs i inledningen till barnkonventionen utgör därmed en del av det sammanhang som ingår vid tolkningen av den. I inledningen nämns bl.a. FN:s stadga, den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna, konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter,

konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter och FN:s regler om miniminormer rörande ungdomsbrottslighet (Pekingreglerna).

Därutöver ska hänsyn tas bl.a. till senare överenskommelser mellan parterna om konventionens tolkning eller tillämpning och sådan praxis vid dess tillämpning som visar att parterna är ense om tolkningen, liksom också relevanta och tillämpliga regler i internationell rätt (Wienkonventionen artikel 31.3.c). Sverige är part till det fakultativa protokollet om barns indragning i väpnade konflikter (prop. 2001/02:178) och det fakultativa protokollet om försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi (prop. 2005/06:68) och det kan därför finnas anledning att beakta innehållet i dessa för svenskt vidkommande avseende tolkningen av barnkonventionen.

Enligt artikel 32 i Wienkonventionen kan förarbeten till en konvention användas som ett supplementärt tolkningsmedel när tolkning enligt artikel 31 inte undanröjer oklarheten eller leder till ett orimligt resultat. Barnkonventionens förarbeten, "travaux préparatoires", dvs. de förhandlingar och diskussioner som ägde rum i samband med utarbetandet av konventionen, finns dokumenterade och har sammanställts av FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter (OHCHR) tillsammans med Rädde Barnen (Legislative History of the Convention on the Rights of the Child).

Även andra konventioner om mänskliga rättigheter som rör samma rättsområde, oavsett om dessa konventioner är tillämpliga mellan alla parter eller inte, kan användas som supplementära tolkningsmedel enligt artikel 32 i Wienkonventionen. Detsamma gäller konventioner som antagits efter barnkonventionens antagande, såsom t.ex. FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som antogs 2006.

Vägledning beträffande tolkningen av folkrättsliga rättskällor kan hämtas från artikel 38 i stadgan för den Internationella domstolen (ICJ). Även om artikeln formellt sett endast är en förteckning över de materiella rättskällor som ska användas av ICJ så anses förteckningen återspegla vilka rättskällor som är tillämpliga inom folkrätten, även utanför domstolen.

De rättskällor som tas upp i Wienkonventionens artikel 38 är internationella överenskommelser, internationell sedvänja godtagen som gällande rätt, allmänna rättsgrundssatser, rättspraxis och doktrin. Rättspraxis och doktrin ska användas som hjälpmedel för fastställande av gällande rätt. Vid tolkningen av barnkonventionens bestämmelser kan därmed rättsliga avgöranden och doktrin fungera som hjälpmedel.

Rekommendationer och allmänna kommentarer m.m. från FN:s konventionskommittéer, inklusive barnrättskommittén omnämns varken i Wienkonventionen eller i artikel 38 i Internationella domstolens stadga. Kommittéernas rekommendationer och allmänna kommentarer kan inte anses ha folkrättslig status som rättskälla och är inte heller juridiskt bindande för konventionsstaterna. Uttalanden från konventionskommittéerna har dock med tiden fått en relativt stark ställning som tolkningsmedel för bl.a. nationella och internationella domstolar. Konventionsstaterna har också genom att tillträda barnkonventionen erkänt barnrättskommitténs mandat att granska de framsteg som gjorts av konventionsstaterna i fråga om förverkligandet av skyldigheterna enligt konventionen. Regeringen menar därför att rekommendationer och allmänna

kommentarer från konventionskommittéerna kan utgöra ett viktigt stöd och ge viss vägledning vid tolkning och tillämpning av konventionsåtaganden i Sverige. Det är också viktigt att ta hänsyn till i vilket sammanhang uttalandet eller rekommendationen gjorts, hur tydliga de är, och om uttalandet riktar sig till Sverige, mot ett annat land eller om det är ett generellt uttalande. För att stödja genomförandet av barnets rättigheter i Sverige gav regeringen 2012 Barnombudsmannen i uppdrag att översätta och tillgängliggöra samtliga allmänna kommentarer från barnrättskommittén (S2012/7439/FST, S2013/6487/FST) som finns tillgängliga på myndighetens webbplats, www.barnombudsmannen.se. Barnrättskommitténs samtliga sammanfattande slutsatser, allmänna kommentarer och rapporter från allmänna diskussioner finns på webbplatsen för OHCHR.

Barnrättskommittén framhåller vikten av att barnkonventionen beaktas som en integrerad helhet, inte bara artikel för artikel, så att de mänskliga rättigheternas ömsesidiga beroende och odelbarhet respekteras. När det gäller bestämmelser i konventioner om mänskliga rättigheter har en dynamisk tolkning ofta kommit att tillämpas av konventionskommittéerna vilket innebär att tolkningen av rättigheterna kan utvecklas med tiden.

Barnrättskommittén har identifierat fyra grundläggande principer i barnkonventionen (artiklarna 2, 3, 6 och 12). Principerna ska enligt barnrättskommittén vara vägledande vid tolkningen och tillämpningen av övriga bestämmelser i konventionen, men har också en självständig betydelse.

Lagstiftaren ska även i fortsättningen ha det primära ansvaret för att löpande se till att den inhemska rätten överensstämmer med konventionen och att rättsreglerna inte kommer i konflikt med konventionen. En fortsatt transformering är nödvändig vid sidan av inkorporering och kommer tillsammans med den transformering som redan är gjord att utgöra ytterligare ett stöd för rättstillämparen vid uttolkning och tillämpning av barnkonventionens bestämmelser. Författningsbestämmelser kan utformas mer precist än bestämmelserna i barnkonventionen och lagstiftaren kan då, i likhet med vad som gäller för de områden som redan genomgått en transformering, genom förarbetsuttalanden redovisa för de politiska avvägningar som gjorts av t.ex. barnets bästa i förhållande till andra viktiga samhällsintressen och ge vägledning för tillämparen. I den mån det behövs nya politiska avvägningar bör det ske genom fortsatt transformering.

Barnets bästa som ett tillvägagångssätt

Som tidigare nämnts i avsnitt 4.5 anser regeringen att principen om barnets bästa som ett tillvägagångssätt behöver få ett ökat genomslag i beslutsprocesser som rör barn. Att resonemang kring barnets bästa inte i tillräcklig utsträckning redovisas i enskilda beslut som rör ett barn är enligt regeringens mening allvarligt och innebär enligt regeringen en brist i rättstillämpningen i förhållande till principen om barnets bästa enligt barnkonventionen.

Enligt barnrättskommitténs allmänna kommentar består begreppet barnets bästa av tre delar; det är en materiell rättighet, en rättslig tolkningsprincip och ett tillvägagångssätt. Rätten att få barnets bästa bedömt i beslut som gäller barnet är en *materiell rättighet*. Barnets bästa ska i

denna bedömning, när olika intressen vägs mot varandra, väga tungt men inte ensamt vara utslagsgivande. I det enskilda fallet kan således andra samhällsintressen väga tyngre. Principen om barnets bästa ska alltid tillämpas när man fattar ett beslut som rör ett enskilt barn eller grupper av barn. Som materiell rättighet är principen om barnets bästa enligt kommittén direkt tillämplig och kan åberopas i domstol. Barnrättskommittén understyrker att begreppet barnets bästa även är en grundläggande *rättslig tolkningsprincip*. Om en rättsregel är öppen för fler än en tolkning ska den tolkning som mest verkningsfullt tillgodoser barnets bästa ha företräde. Tolkningsramarna är enligt kommittén de rättigheter som barn har enligt barnkonventionen och de fakultativa protokollen till barnkonventionen. Principen är också ett *tillvägagångssätt i beslutsprocesser*. Den aktuella principen innebär att när ett enskilt barn eller en grupp barn kommer att påverkas av ett beslut, måste beslutsprocessen innehålla en utvärdering av eventuella positiva eller negativa konsekvenser för barnet eller barnen. I beslutet ska beslutsfattaren dessutom motivera på vilket sätt hänsyn har tagits till barnets bästa, dvs. vad som beslutsfattaren ansett vara barnets bästa, vilka kriterier detta grundas på och hur barnets intressen vägts mot andra intressen, vare sig dessa handlar om övergripande policyfrågor eller enskilda fall. Myndigheter på olika nivåer som fattar beslut som rör barn måste bedöma och fastställa barnets bästa genom barnanpassade förfaranden. Det är en process som innefattar flera steg och där barnets åsikter utgör en väsentlig del. Barnets bästa kan inte frikopplas från övriga rättigheter i konventionen – rättigheterna ska ses om en helhet; de är odelbara och ömsesidigt förstärkande. Det går t.ex. inte att tillämpa artikeln 3.1 om barnets bästa korrekt om kraven i artikel 12 om barnets rätt att uttrycka sina åsikter inte uppfylls i frågor som är relevanta för beslutet.

Barnets bästa kan inte definieras en gång för alla utan måste kopplas till det individuella barnet och barnets situation. Principen om barnets bästa måste ses som ett tillvägagångssätt i varje beslutsprocess där barn är berörda. Vidare bör varje beslut som rör ett eller flera barn innehålla en motivering där det bl.a. bör framgå vilka aspekter som beslutsfattaren ansett varit relevanta i bedömningen av barnets bästa. Om beslutet inte stämmer överens med barnets åsikter bör orsaken till detta tydligt anges. I de undantagsfall där den valda lösningen inte överensstämmer med barnets bästa måste skälen till varför något annat vägt tyngre klargöras för att visa att barnets bästa nog har analyserats och övervägts.

Barnrättskommittén har tagit fram en vägledning om denna princip i form av en allmän kommentar (CRC/C/GC/14). Som ett ytterligare stöd för förståelsen av barnets bästa har Barnrättsutredningen tagit fram en promemoria om tolkning och tillämpning av principen om barnets bästa. För att principen om barnets bästa ska få genomslag och tolkas på samma sätt i olika sammanhang är det av stor vikt att den vägledning som finns sprids inom Regeringskansliet och till statliga och kommunala myndigheter.

6.2 Inget behov av att särskilt reglera barnkonventionens ställning i förhållande till annan lag

Regeringens bedömning: Det finns inte skäl att särskilt reglera barnkonventionens ställning i förhållande till annan lagstiftning. Det torde sällan uppstå normkonflikter mellan en inkorporerad barnkonvention och annan lag. De eventuella konflikter som kan uppstå bör kunna lösas av domstolarna och förvaltningsmyndigheterna med hjälp av olika tolknings- och tillämpningsmetoder och kan i övrigt även fångas upp i det fortsatta transformeringsarbetet.

I samband med att inkorporeringen i svensk rätt följs upp finns det anledning att uppmärksamma frågan om hur eventuella normkonflikter mellan konventionen och lagstiftningen i övrigt hanteras i rättstillämpningen.

Utredningens bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser har inga synpunkter på utredningens bedömning. Bland de som yttrar sig är det fler som delar utredningens bedömning än som inte delar bedömningen. *Riksdagens ombudsmän (JO)* delar utredningens bedömning att det inte bör finnas någon särskild bestämmelse om att barnkonventionen vid en lagkonflikt ska ges företräde framför en annan lag. JO menar att den frågan bör bedömas utifrån allmänna principer och att utgångspunkten rimligen bör vara att bestämmelserna i en lag som rör barn stämmer överens med artiklarna i barnkonventionen. *Barnombudsmannen* anser att Högsta domstolens tolkningsprincip, om att en konvention om mänskliga rättigheter på grund av sin speciella karaktär bör ges en särskild vikt i fall av konflikt med inhemsk lag, ska belysas. *Stockholms Stad, Barnens rätt i samhället (Bris), Rädda Barnen, Sveriges ungdomsorganisationer (LSU)*, och *Unicef Sverige* anser att barnkonventionen vid en normkonflikt ska ges företräde framför annan lag. *Förvaltningsrätten i Umeå* anser att det finns risk för att vissa artiklar i konventionen kan komma att anses stå i strid med annan lagstiftning och att det då är oklart vilken lag som har företräde.

Skälen för regeringens bedömning: Att svensk lagstiftning inte strider mot de konventioner som Sverige ratificerat är grundläggande för det åtagande landet gör i och med en ratificering oavsett om det sker genom inkorporering eller inte. Regeringen vill återigen understryka att de undersökningar som har gjorts, både i tidigare utredningsarbete och inom ramen för Barnrättighetsutredningens uppdrag, visar att svensk lagstiftning överlag stämmer väl överens med barnkonventionens bestämmelser. Regeringens bedömning är därför, i likhet med utredningens, att normkonflikter mellan den inkorporerade barnkonventionen och annan lag sällan torde uppstå och att eventuella konflikter bör kunna lösas med hjälp av olika rättstillämpningsmetoder. Med normkonflikt avses en oförenlighet mellan bestämmelser i den inkorporerade barnkonventionen och bestämmelser i annan svensk författning. En normkonflikt föreligger t.ex. om det i en författningsbestämmelse anges att en viss handling är

förbjuden medan det i en annan författningsbestämmelse anges att handlingen är tillåten. Sådana bestämmelser kan inte tillämpas samtidigt. För att en normkonflikt ska anses föreligga krävs att den aktuella bestämmelsen i barnkonventionen är direkt tillämplig i det enskilda fallet. Vidare föreligger en sådan konflikt endast om svensk rätt ger sämre skydd för barnets rättigheter än det skydd barnkonventionen ger. Om svensk rätt ger ett starkare skydd för barnets rättigheter föreligger inte någon konflikt. Detta följer direkt av artikel 41 i barnkonventionen. Bestämmelserna i regeringsformen som ger uttryck för den formella lagkraftens princip (8 kap. 18 § RF) utgår från att en författning av högre konstitutionell valör har företräde framför en författning av lägre valör. Det innebär att grundlag har företräde framför annan lag, att vanlig lag har företräde framför förordning och att förordning har företräde framför myndighetsföreskrifter.

Vid en eventuell konflikt mellan den inkorporerade barnkonventionen och en författning av lägre valör, t.ex. en förordning eller en myndighetsföreskrift, innebär detta att den författning som har högre valör, dvs. inkorporeringslagen, ska tillämpas i det enskilda fallet. Den inkorporerade barnkonventionen ska också tillämpas när avvikande anvisningar följer av t.ex. rekommendationer, allmänna råd eller handböcker som anger hur någon kan eller bör handla i ett visst hänseende, dvs. i förhållande till sådana anvisningar som inte utgör bindande normer enligt regeringsformen. I dessa fall föreligger inte någon verklig normkonflikt.

Det förhållandet att en svensk författning grundas på en internationell förpliktelse innebär alltså inte i sig att författningen får företräde framför andra författningar av samma normhierarkiska valör om det uppkommer en konflikt mellan olika sådana författningar. Däremot gäller som en allmän tolkningsprincip att svenska författningar ska tolkas i fördragsvänlig anda (fördragskonformt). En utgångspunkt för tolkningen av en svensk författning är att man normalt bör kunna utgå från att svenska författningar är förenliga med de folkrättsliga förpliktelser som landet har tagit på sig. Om en eventuell motsättning föreligger mellan en svensk lag och den inkorporerade barnkonventionen, ska den särskilda lagbestämmelsen i största möjliga utsträckning således tolkas så att en verklig normkonflikt undviks. Om det är möjligt att undvika en normkonflikt genom tolkning på detta sätt är konflikten enbart skenbar. Genom sådan lagtolkning kan man många gånger åstadkomma ett resultat som innebär att konventionen får genomslag vid tillämpningen av andra lagar.

Vid rättstillämpningen är det mot denna bakgrund också viktigt att en förvaltningsmyndighet eller en domstol börjar med att klarlägga om en lagkonflikt är enbart skenbar eller om den är verklig. Är det tveksamt om det föreligger en verklig normkonflikt kan problemet ofta lösas genom fördragskonform tolkning. Står det däremot klart, efter en grundlig analys av både lagbestämmelsens ordalydelse och övriga rättskällor som kan användas till stöd för tolkningen av denna och av den i ärendet aktualiserade konventionsbestämmelsen så som den ska tolkas utifrån tillgängliga rättskällor enligt traktaträtten (jfr avsnitt 6.1), behöver den uppkomna normkonflikten lösas på något sätt. För detta ändamål finns ett antal principer att utgå från i rättstillämpningen.

Om rättstillämparen efter en analys kommer fram till att det föreligger en verklig normkonflikt mellan barnkonventionen och en annan lag, dvs.

om en regel uppfattas så entydig att det inte finns utrymme att tolka den fördragskonformt i en konkret situation, gäller dels principen om att en specialregel går före en allmänt hållen bestämmelse, dels principen om att yngre lag går före äldre lag. Om den svenska lagregeln har utfärdats före inkorporeringen kan det leda till att konventionsbestämmelsen ska läggas till grund för avgörandet. Det motsatta gäller, enligt denna princip, för det fall att den svenska regeln har utfärdats efter inkorporeringen. Rättstillämparen måste dock samtidigt överväga om det finns skäl att tillämpa den delvis konkurrerande principen om att speciallag går före mer allmänt hållen lag. Den principen kan medföra att barnkonventionen i något fall får företräde, allt beroende på vilka regler det är fråga om och i vilket sammanhang som frågan kommer upp. Det faktum att bestämmelserna i barnkonventionen många gånger är mer allmänt utformade än bestämmelserna i den svenska lagen talar dock för att principen om att speciallag går före mer allmänt hållen lag inte sällan skulle leda till att den svenska bestämmelsen gavs företräde. Det är emellertid inte alltid helt lätt att avgöra vilken bestämmelse som är mera och vilken som är mindre allmän. Det innebär bl.a. att det inte är möjligt att i förväg säga om en tillämpning av den principen medför att den svenska lagregeln eller konventionsbestämmelsen ska ges företräde. Det beror på omständigheterna.

Rättstillämparen kan därutöver, i ett fall då det förefaller finnas en konflikt mellan en svensk lagbestämmelse och en bestämmelse i barnkonventionen, också väga in att barnkonvention är en konvention om mänskliga rättigheter, som därmed kan behöva ges särskilt vikt vid lagtolkningen (jfr prop. 1993/94:117 s. 38 och bet. 1993/94:KU24 s. 20). När och hur sådana avvägningar kan göras i ett konkret fall kan inte, som *Barnombudsmannen* efterlyser, belysas närmare i detta lagstiftningsärende utan får utvecklas i rättspraxis.

Även EU-rätten (implementerad genom svensk lagstiftning eller direkt tillämplig) ska så långt möjligt tolkas i enlighet med barnkonventionen dvs. fördragskonform tolkning. De EU-rättsliga principerna om företräde och lojalitet medför att vid en eventuell konflikt mellan barnkonventionen och EU-rätten har EU-rätten företräde. Regeringen vill dock lyfta fram att det i artikel 3 i fördraget om Europeiska unionen slås fast att unionen ska främja skyddet av barnets rättigheter. Genom Lissabonfördraget, som trädde i kraft den 1 december 2009, har EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna blivit rättsligt bindande för medlemsstaterna när de tillämpar EU-rätt. Av EU-domstolens förhandsavgörande den 23 februari 2013 i målet C-617/10 Åkerberg Fransson framgår att EU-domstolen har behörighet att pröva nationell lagstiftnings förenlighet med stadgan på hela det området som omfattas av unionsrätten. Stadgans krav måste alltså iaktas när en nationell lagstiftning omfattas av unionsrättens tillämpningsområde (se avgörandet p. 19–21). Av artikel 24 i EU-stadgan framgår att barn fritt ska kunna uttrycka sina åsikter och att de ska beaktas i frågor som rör barnen i förhållande till deras ålder och mognad. Vidare att vid alla åtgärder som rör barn ska barnets bästa komma i främsta rummet.

En annan situation som rättstillämparen kan ställas inför är att det på det aktuella området eller för den aktuella frågan saknas uttryckliga regler. I en sådan situation kan barnkonventionen – om det rör sig om en

sådan bestämmelse som är direkt tillämplig – komma att fylla ut annan lagstiftning.

Sammanfattningsvis vill regeringen, i likhet med utredningen betona att riskerna för konflikt mellan den inkorporerade barnkonventionen och annan lag inte ska överdrivas. Enligt regeringens bedömning torde det endast sällan uppstå normkonflikter mellan en inkorporerad barnkonvention och annan lag. Om en normkonflikt undantagsvis uppkommer, bör den dessutom i de allra flesta fallen kunna lösas av domstolarna och förvaltningsmyndigheterna med tillämpning av de tolknings- och rättstillämpningsmetoder som berörs i det föregående. Eventuella normkonflikter kan i övrigt även fångas upp i det fortsatta transformeringsarbetet. Som framhålls i avsnitt 5.1 har lagstiftaren en viktig uppgift att fortlöpande se till att den inhemska rätten överensstämmer med konventionen, även efter att konventionen har inkorporerats. I motsats till bl.a. *Barnens rätt i samhället (Bris)*, *Rädda Barnen*, och *Unicef Sverige* anser regeringen att det inte finns skäl att särskilt reglera barnkonventionens ställning i förhållande till annan lagstiftning och ge den företräde framför annan lag.

6.3 Konventionsbestämmelsers direkta tillämplighet

Regeringens bedömning: Frågan om vilka bestämmelser i barnkonventionen som är direkt tillämpliga och vilka som inte är det bör överlämnas till rättstillämpningen.

Utredningens bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Det stora flertalet av remissinstanserna har inga synpunkter på utredningens bedömning och av de som lämnat synpunkter är det en majoritet som delar utredningens bedömning. *Justitiekanslern (JK)* anser i likhet med utredningen att det varken är möjligt eller lämpligt att i förarbeten till en inkorporeringslag ange vilka bestämmelser i konventionen som är direkt tillämpliga (self-executing) och vilka som inte är det utan att detta i stället bör överlämnas till rättstillämpningen att avgöra. *Domstolsverket* anser i likhet med bl.a. *Barnombudsmannen* att frågan om konventionsbestämmelsers direkta tillämpning eller ej torde vara högst beroende av omständigheterna i det enskilda fallet och således en fråga för rättstillämpningen.

Bland andra *Riksdagens ombudsmän (JO)*, *Region Skåne*, *Västerås stad*, *Sveriges Kommuner och Landsting (SKL)* och *Rådgivningsbyrån för asylsökande och flyktingar* anser att det måste klargöras vilka artiklar som är direkt tillämpliga. JO menar att konsekvensen av att lagstiftaren inte tar ställning till vilka artiklar i konventionen som domstolar och förvaltningsmyndigheter ska tillämpa är att den komplicerade frågan om vad som är direkt tillämplig lag och hur den ska tolkas överlämnas till rättstillämpande myndigheter. Det innebär att ansvaret för rättsutvecklingen läggs över från lagstiftaren till tillämparna, som i sammanhanget får en ovanligt komplicerad och oklar rättslig grund att förhålla sig till.

Skälen för regeringens bedömning: Vid inkorporering av barnkonventionen kan i rättstillämpningen uppkomma fråga om enskilda bestämmelser i konventionen grundar en möjlighet för enskilda att i ett konkret ärende eller mål åberopa bestämmelsen direkt – utan att kompletterande reglering behövs – inför domstolar och myndigheter, dvs. om en bestämmelse är direkt tillämplig (self-executing) eller inte. Det finns inte i barnkonventionen någon definition av begreppet self-executing.

Regeringen anser, i likhet med JK, att det varken är möjligt eller lämpligt att i förarbetena till inkorporeringslagen ange vilka bestämmelser som är direkt tillämpliga och vilka som inte är det. En sådan uppräkningslista skulle dessutom kunna hämma rättsutvecklingen och en dynamisk tolkning av barnkonventionen. Om en viss konventionsbestämmelse är direkt tillämplig eller inte kan också bero på den specifika situationen.

Till skillnad från JO anser regeringen att det därför bör överlämnas till domstolar och andra rättstillämpande organ, ytterst de högsta domstolarna som prejudikatsbildare, att inom befintliga rättsliga ramar bedöma om en bestämmelse är direkt tillämplig eller inte. Inte heller detta är något nytt för rättstillämparen då inte heller alla bestämmelser i nationell rätt är av sådan karaktär att de direkt och självständigt grundar rättigheter. Syftesbestämmelser och principförklaringar får t.ex. betydelse först när de ses i ett sammanhang med andra rättsregler. Om det bedöms saknas reglering kan det åtgärdas genom fortsatt transformering för att på så sätt tydliggöra för rättstillämparen hur bestämmelsen i barnkonventionen kan tolkas i ett särskilt sammanhang.

6.4 En vägledning vid tolkning av barnkonventionen

Regeringens bedömning: En skriftlig vägledning för hur barnkonventionen kan tolkas och tillämpas bör tas fram. Vägledningen bör bl.a. ge kunskap om folkrättsliga tolkningsregler och källor.

Utredningens bedömning: Överensstämmer i huvudsak med regeringens bedömning. Regeringens bedömning är, i likhet med utredningen, att det finns ett behov av att utforma en skriftlig vägledning. Regeringen gör bedömningen att en sådan ska tas fram.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna har inga synpunkter på utredningens bedömning. Av de som lämnat synpunkter är det en majoritet som delar utredningens bedömning. Bland andra *Förvaltningsrätten i Umeå* anser att en vägledning bör tas fram för att underlätta tolkning och tillämpning. *Myndigheten för vård- och omsorgsanalys* anger att det är viktigt att en skriftlig vägledning tas fram för att inkorporeringslagen ska kunna tolkas på ett förutsägbart, konsekvent och i övrigt rättssäkert sätt. *Justitiekanslern (JK)* och *Östersunds tingsrätt* lyfter i sina remissvar fram att tillämpningen av barnkonventionen i stor utsträckning kan antas bli en uppgift för handläggare i kommuner och förvaltningsmyndigheter i ärenden som rör enskilda barn. Enligt JK torde dessa handläggare ofta ha en begränsad erfarenhet av att tolka och tillämpa internationella konventioner.

JK menar att det kan vara värdefullt att ta fram en vägledning, men understryker att en vägledning i sig inte utgör en rättskälla. SKL anser att det är av största vikt att vägledningen är lättillgänglig, att den hålls uppdaterad och att den tas fram i bred samverkan med både SKL och SKL:s medlemmar. *Kammarrätten i Stockholm* anser att en vägledning bör omfatta hur konventionens artiklar ska tolkas i ett svenskt sammanhang, vilken betydelse konventionens artiklar har för olika rättsområden och hur olika intressen ska vägas mot varandra. *Förvaltningsrätten i Karlstad* efterlyser en skriftlig vägledning i frågor med anknytning till konventionstexternas betydelse. *Nämnden för statligt stöd till trossamfund (SST)* betonar att en vägledning behöver vara ett levande dokument som uppdateras. *Rädda Barnen* lyfter fram barnrättskommitténs dokument och de fakultativa protokollen som viktiga i vägledningssammanhang. *Barnens rätt i samhället (Bris)* påpekar att FN:s beslut gällande överklagandehandlingarna som behandlas av FN:s barnrättskommitté i efterlevnaden av barnkonventionens tredje tilläggsprotokoll ger viktig vägledning.

Skälen för regeringens bedömning: Regeringen anser att det i samband med inkorporering av barnkonventionen behövs en ökad kunskap om konventionen för att säkerställa att barnets rättigheter tas till vara i rättstillämpningen. En skriftlig vägledning om hur barnkonventionen kan tolkas och tillämpas ska därför utformas, tillgängliggöras och spridas. En sådan vägledning bör finnas samlad på ett ställe och vara lättillgänglig samt uppdateras kontinuerligt.

Regeringen vill i likhet med JK betona att en sådan vägledning i sig inte utgör en rättskälla utan endast är just en vägledning. Vägledningen bör bl.a. ge kunskap om folkrättsliga tolkningsmedel och källor. Den bör även innehålla rekommendationer och allmänna kommentarer från barnrättskommittén och andra konventionskommittéer som kan utgöra ett viktigt stöd och ge viss vägledning för tolkning och tillämpning av barnkonventionen, samt hänvisningar till relevanta rättskällor såsom internationell och nationell rättspraxis och doktrin. För att undvika risken för konflikter med förvaltningsmyndigheternas och domstolarnas självständighet i rättstillämpningen, bör det också understrykas att vägledningen måste utformas på ett sådant sätt att den inte kan ses som en särskild anvisning till myndigheterna om hur svensk lag ska tillämpas (jfr 11 kap. 3 § och 12 kap. 2 § regeringsformen).

Inom ramarna för de ovan nämnda kunskapslyft för barnets rättigheter har statliga myndigheter, kommuner och landsting möjlighet att få stöd av Barnombudsmannen när det gäller att utveckla och sprida konkret och verksamhetsnära kunskap, i syfte att stärka genomslaget för barnets rättigheter. En enhetlig och samlad vägledning är viktig också för genomförandet av dessa uppdrag. Regeringen vill i likhet med Barnombudsmannen understryka att myndigheter på egen hand kan behöva uppdatera riktlinjer och handböcker vad gäller hur barnkonventionen ska tolkas inom sin egen specifika verksamhet. I ett sådant arbete är det viktigt att myndigheter beaktar att barnkonventionen är ett dynamiskt och levande dokument, vilket ställer krav på att tolkningsmaterialet kontinuerligt uppdateras i takt med framtida rättsutveckling och den vägledning som ges från konventionsorganen. Regeringen avser återkomma i frågan dels om vem eller vilka som bör ansvara för framtagande av en sådan vägledning, dels om vägledningens närmare form och innehåll.

7 Ytterligare åtgärder för ett ökat genomslag för barnkonventionen

7.1 En fortsatt transformering

7.1.1 Fortsatt och systematisk transformering

Regeringens bedömning: För att barnets rättigheter ska få önskat genomslag krävs utöver inkorporering av barnkonventionen fortsatt transformering av konventionen.

Barnkonventionen bör i ökad grad synliggöras i förarbeten till lagstiftning där barnets rättigheter kan vara relevanta. Transformeringsarbetet behöver fortsätta och bli mer systematiskt för att få en tydligare koppling till rättigheterna i konventionen och för att ge en mer samstämmig uttolkning av t.ex. principen om barnets bästa. Särskilt principen om barnets bästa som ett tillvägagångssätt i beslutsprocesser bör få ökat genomslag i det fortsatta transformeringsarbetet. Det samma gäller barnets rätt att uttrycka sina åsikter och få dem beaktade.

Utredningens bedömning: Överensstämmer i huvudsak med regeringens bedömning. Regeringens bedömning är att transformeringsarbetet även behöver bli mer systematiskt för att få en tydligare koppling till rättigheterna i konventionen och för att ge en mer samstämmig uttolkning av t.ex. principen om barnets bästa.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna anser att det finns behov av en fortsatt transformering, bl.a. för att precisera och konkretisera de rättigheter som följer av barnkonventionen. *Folkhälsomyndigheten, Rådgivningsbyrån för asylsökande och flyktingar, Sveriges advokatsamfund* med flera menar att en fortsatt transformering kommer bidra till ökad förutsebarhet och transparens. Även bland de remissinstanser som förordat en transformering i stället för en inkorporering betonas vikten av fortsatt transformeringsarbete. *Förvaltningsrätten i Karlstad* anser att fortsatt transformering leder till att tolkningsansvaret inte i lika stor utsträckning läggs på domstolarna utan på lagstiftaren, vilket enligt förvaltningsrätten bättre stämmer överens med den grundlagsstadgade principen om maktindelning. *Kammarrätten i Stockholm* menar i likhet med *Förvaltningsrätten i Malmö, Förvaltningsrätten i Umeå* och *Stockholms tingsrätt* att en transformering av relevanta konventionsartiklar inom berörda lagstiftningsområden troligtvis leder till att dessa får bättre genomslag i svensk rätt eftersom det blir möjligt för tillämparen att få ledning genom förarbeten.

Malmö kommun anser att det vid en fortsatt transformering är viktigt att det skapas en enhetlighet kring hur konventionsartiklarna uttrycks och utformas i lagtexterna, t.ex. kring barnets bästa, vilket skulle bidra till en ökad samsyn i tolkningen. *Statens skolinspektion* menar att eftersom förarbetena till en lag om inkorporering inte kommer ange hur konventionen ska tolkas är det betydelsefullt att principen om barnets bästa förtydligas i andra förarbeten. *Migrationsverket* anser att utredningens förslag att synliggöra barnkonventionen i relevanta förarbeten skulle

innebära ett ytterligare stöd för myndigheten i den praktiska tillämpningen av innehållet i konventionen. *Handikappförbunden* påpekar att transformeringen inte får leda till en försvagning av lagar som i dag går längre i att säkra barnets rättigheter än vad konventionen föreskriver. *Autism- och Aspergerförbundet* vill understryka att barnkonventionen ska tolkas i ljuset av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och att ett barnrättsperspektiv innebär att man måste utgå ifrån att barn är olika individer och har olika behov.

Civil Rights Defenders och *Nationell samverkan för psykisk hälsa (NSPH)* anser att 15 § i kommittéförordningen (1998:1474) som handlar om vilka konsekvenser som en statlig utredning ska beakta bör gälla samtliga konventioner om mänskliga rättigheter som Sverige ratificerat, även barnkonventionen.

Barnens rätt i samhället (Bris) anser att transformeringen måste fortsätta med hög prioritet även efter en inkorporering och att en ansvarig för arbetet bör utses och att arbetet löpande bör granskas. *Inspektionen för Socialförsäkringen* vill se ett intensifierat transformeringsarbete och understryker att tillsynsmyndigheter har en central roll i detta arbete genom att granska områden som berör barnets rättigheter. *Rädda Barnen* och *Rädda Barnens Ungdomsförbund* anser att en utredning behöver tillsättas kring vilka författningar som behöver ändras.

Skälen för regeringens bedömning: För att barnets rättigheter ska få önskat genomslag krävs utöver inkorporering av barnkonventionen fortsatt transformering av konventionen. Kammarrätten i Stockholm menar i likhet med Förvaltningsrätten i Malmö, Förvaltningsrätten i Umeå, Stockholms tingsrätt och Östersunds tingsrätt att en transformering av relevanta konventionsartiklar inom berörda lagstiftningsområden troligtvis leder till att dessa får bättre genomslag i svensk rätt än en inkorporering där tillämparen har möjlighet att få ledning av exempelvis förarbeten. Regeringen ser dessa fördelar med en fortsatt och förstärkt transformering men ser dessa tillsammans med de fördelar som en inkorporering innebär och som redogörs för i avsnitt 5.1. Regeringen vill tydliggöra att valet av inkorporering som metod inte innebär att transformering inte ska ske, tvärtom ser regeringen dessa metoder som ömsesidigt förstärkande och tillsammans som det mest effektiva sättet att ge barnkonventionen och barnets rättigheter ett starkare genomslag i rättstillämpningen. Lagstiftaren ska fortsatt se till att den inhemska rätten överensstämmer med barnkonventionen, även efter att den inkorporerats. En fortsatt transformering av konventionens bestämmelser inom olika rättsområden är enligt regeringen därför minst lika betydelsefull som inkorporering för att barnets rättigheter ska få genomslag. Genom transformering kan författningsbestämmelser tydliggöra vad rättigheterna innebär, vilket ökar förutsebarheten och ger rättstillämparen ytterligare stöd i tolkningen och tillämpningen av konventionen. Arbetet med att transformera annan lagstiftning som rör barnets rättigheter kan också antas leda till att eventuella luckor i lagstiftningen löpande identifieras. Regeringen anser i likhet med *Förvaltningsrätten i Karlstad* att fortsatt transformering leder till att tolkningsansvaret inte i lika stor utsträckning läggs på domstolarna utan på lagstiftaren, vilket bättre stämmer överens med den grundlagsstadgade principen om maktindelning.

Det transformeringsarbete som pågått sedan Sverige ratificerade barnkonventionen har inneburit att barnets bästa kommit till uttryck i flera lagar. Utredningen konstaterar dock utifrån sina kartläggningar att barnets bästa inte alltid används som ett tillvägagångssätt i beslutsprocesser som rör barn. Bristen får till följd att övriga grundprinciper och bestämmelser inte får tillräckligt genomslag i rättstillämpningen. Kartläggningarna visar också att de olika bestämmelserna om barnets bästa har tagits fram med olika utgångspunkter och getts olika innebörd i lagstiftningen. För att barnkonventionen ska få genomslag och betydelse för rättstillämpningen anser regeringen att konventionen i ökad grad bör synliggöras i förarbeten till lagstiftning där konventionen kan vara relevant.

Regeringen anser att det är grundläggande att det i det fortsatta transformeringsarbetet finns en gemensam utgångspunkt för hur bestämmelser om barnets bästa ska utformas och vilken innebörd de ska ges. Eftersom en lag om inkorporering inte genom förarbeten kommer ange hur konventionen ska tolkas är det betydelsefullt att principen om barnets bästa är tydlig i andra förarbeten. Det är av särskild vikt att innebörden av principen om barnets bästa, och de övriga bestämmelserna i barnkonventionen, är tydligt förankrade i de tolkningar av mänskliga rättigheter som gäller enligt folkrätten. För att barnets bästa i ökad utsträckning ska få en reell innebörd i beslut som rör barn och få betydelse för ett enskilt barn eller en grupp barn anser regeringen att barnets bästa som ett tillvägagångssätt i beslutsprocesser bör få ökat genomslag i det fortsatta transformeringsarbetet liksom barnets rätt att uttrycka sina åsikter och få dem beaktade som utgör en väsentlig del vid bedömningen av barnets bästa, se vidare avsnitt 6.1.

Precis som Inspektionen för socialförsäkringen påpekar har tillsynsmyndigheter en viktig roll i ett systematiskt transformeringsarbete genom att granska områden som berör barnets rättigheter, men även övriga myndigheter har här en viktig roll. I myndigheternas uppdrag ingår ett ansvar för att diskutera och hantera nya författningar, men även för att uppmärksamma regeringen på behov av förändrad lagstiftning. Barnombudsmannen har enligt lagen (1993:335) om Barnombudsman dessutom i uppgift att särskilt uppmärksamma att lagar och andra författningar samt deras tillämpning stämmer överens med barnkonventionen. Även om både Barnombudsmannen och tillsynsmyndigheterna således ska uppmärksamma brister i tillämpningen av både barnkonventionen och annan lagstiftning innebär det dock för tillsynsmyndigheternas del inte att dessa myndigheter alltid ska utöva tillsyn över barnkonventionen i dess helhet. Det är endast i de situationer där barn berörs som tillsynsmyndigheterna även ska lägga barnkonventionens bestämmelser till grund för sin tillsyn och då endast i fråga om den verksamhet som tillsynen omfattar.

Det finns också sedan flera år tillbaka ett särskilt politikområde för att genomföra konventionens rättigheter. Barnrättspolitikens syftar till att främja och skydda barnets rättigheter och intressen i samhället. För att få genomslag för arbetet med att främja och skydda barnets rättigheter finns också en samordningsfunktion för barnkonventionsfrågor. Samordningsfunktionens uppgift är att utveckla arbetet med barnets rättigheter inom Regeringskansliet. Arbetet syftar bl.a. till att på ett övergripande plan stödja och samordna processer så att barnrättsperspektivet återspeglas i

alla delar av regeringens politik och i de samhällsverksamheter som rör barn och unga och har på så sätt en central roll i ett fortsatt och förstärkt transformeringsarbete. Eftersom barnrättspolitikerna är sektorövergripande och rör alla nivåer i samhället kommer samordning och dialog inom barnrättspolitikerna att vara fortsatt viktig för regeringen. Vidare avser regeringen att noga följa effekterna av inkorporeringen, se även avsnitt 9.1.

I strategin för att stärka barnets rättigheter i Sverige (prop. 2009/10:232) betonas att lagstiftningen är statens främsta instrument för att garantera att barnets rättigheter tillgodoses i verksamheter, beslut och åtgärder som rör barn. Vidare betonas att det är viktigt att hela lagstiftningskedjan, från utredningsdirektiv till beslut i riksdagen, präglas av ett barnrättsperspektiv. Det är viktigt att barnets rättigheter uppmärksammas och fångas upp på ett tidigt stadium i lagstiftningsprocessen i de fall där det kan vara av relevans. Kommittéväsendet har en central funktion när det gäller att föra in kunskap och olika perspektiv i det politiska systemet och att ta fram underlag för regeringens beslut inom olika områden. Om barnets rättigheter beaktas redan på utredningsstadiet och synliggörs i betänkanden kan det bidra till att fördjupa diskussionen om de framlagda förslagen och ge ett bättre underlag inför det efterföljande lagstiftningsarbetet.

7.1.2 Ytterligare kartläggning och analys av barnkonventionens bestämmelser

Regeringens bedömning: En utredning kommer att ges i uppdrag att genomföra en bred kartläggning av hur barnkonventionen behandlas i svensk lagstiftning och i rättstillämpningen. Utredningen ska även systematiskt analysera konventionsbestämmelsernas innebörd utifrån svenska förhållanden.

Remissinstanserna: Några remissinstanser, däribland *Kammarrätten i Stockholm*, *Stockholms tingsrätt*, *Kalmar tingsrätt*, *Förvaltningsrätten i Malmö*, *Åklagarmyndigheten* och *Stockholms universitet*, anser att den kartläggning som utredningen har gjort av fyra områden är alltför begränsad. *Förvaltningsrätten i Malmö* konstaterar att någon fullständig översyn av svensk rätt och hur den förhåller sig till barnkonventionens artiklar inte har gjorts. Bland annat efterfrågar Kammarrätten i Stockholm en mer djupgående analys av barnkonventionens förhållande till EU-rätten. Kammarrätten i Stockholm och *Östersunds tingsrätt* menar även att en vägledning bör omfatta hur konventionens artiklar ska tolkas i ett svenskt sammanhang, vilken betydelse konventionens artiklar har för olika rättsområden och hur olika intressen ska vägas mot varandra. *Justitiekanslern (JK)* anser att en vägledning bör innehålla internationell och nationell rättspraxis samt konkreta exempel på situationer som tar sin utgångspunkt i svenska förhållanden och som de rättstillämpande myndigheterna kan ställas inför. JK menar vidare att det fortsatta transformeringsarbetet måste syfta till att undersöka om gällande lagstiftning som rör barn riskerar att hamna i konflikt med barnkonventionen. Även *JO* menar att konsekvenserna av en inkorporering är otillräckligt utredda. *JO*

pekar också på behovet av någon form av fördjupad granskning av annan lagstiftning där barnfrågor kan aktualiseras för att undvika risken för intressekonflikter.

Skälen för regeringens bedömning: Regeringen kommer att ge en utredning i uppdrag att genomföra en bred kartläggning av hur barnkonventionen behandlas i svensk lagstiftning och i rättstillämpningen samt att systematiskt analysera konventionsbestämmelsernas innebörd utifrån svenska förhållanden.

För att åstadkomma ett förstärkt och intensifierat transformeringsarbete behöver en fortsatt och mer genomgripande kartläggning än den som Barnrättighetsutredningen har gjort genomföras. En sådan kartläggning bör syfta till att utreda behovet av fortsatt transformering inom olika områden. Ett sådant arbete bör enligt regeringen ta sin utgångspunkt i att identifiera om och i vilka avseenden svensk rätt i lagreglering eller i rättstillämpning inte lever upp till barnkonventionens krav. I likhet med vad flera remissinstanser påpekat, anser regeringen att det finns anledning att fortsatt kartlägga hur barnkonventionen behandlas i svensk lagstiftning och i rättstillämpning inom flera olika rättsområden. En sådan kartläggning utgör ytterligare ett underlag för ett initierat och förstärkt transformeringsarbete på områden där behov finns. Utredningen hindrar dock inte en fortsatt transformering under tiden.

Regeringen avser vidare låta utredaren behandla hela konventionstexten, artikel för artikel, utifrån svenska förhållanden med återgivande av bl.a. relevanta avgöranden från svenska domstolar, EU-domstolen och Europadomstolen samt relevanta delar av barnrättskommitténs allmänna kommentarer. Som några av remissinstanserna pekat på finns också ett behov av att utveckla lagstiftarens syn på hur barnets bästa förhåller sig till andra intressen som ska beaktas. En sådan analys kan i sig innebära ytterligare vägledning för rättstillämparna men skapar också bättre förutsättningar för utvecklandet av olika typer av processtöd för myndigheterna i deras verksamheter för att barnets bästa ska ses som ett tillvägagångssätt, vilket på sikt kan medföra en större förutsägbarhet och enhetlighet.

7.2 Kunskapslyft för barnets rättigheter

7.2.1 Öka barns kunskaper om sina rättigheter

Regeringens bedömning: För att barnets rättigheter ska kunna tillgodoses alla barn är det nödvändigt att barn känner till sina rättigheter. Barn behöver därför få ökad kunskap om vad rättigheterna innebär i praktiken.

Utredningens bedömning: Överensstämmer delvis med regeringens bedömning. Utredningen bedömer att alla barn bör få information i skolan om vart de kan vända sig för att få stöd och hjälp om de befinner sig i en utsatt situation.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna delar utredningens bedömning, bl.a. *Barnombudsmannen*, *Socialstyrelsen*, *Statens institutionsstyrelse*, *Inspektionen för vård och omsorg*, *Skolinspektionen*,

Länsstyrelsen i Jönköpings län, Länsstyrelsen i Stockholm, Sveriges Kommuner och Landsting, Göteborgs stad, Skellefteå kommun, Uppsala kommun, Örebro kommun, Rädda Barnen, Unicef Sverige och Stiftelsen Allmänna barnhuset. Synskadades Riksförbund tillstyrker och anser att barn med synnedbudsättning måste kunna ta del av informationen och lyfter fram det webbaserade material som Socialstyrelsen och Barnombudsmannen tagit fram.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt barnkonventionen har staterna en skyldighet att genom lämpliga och aktiva åtgärder göra konventionens bestämmelser och principer allmänt kända bland såväl vuxna som barn. Vidare understryks i Strategin för att stärka barnets rättigheter i Sverige (prop. 2009/10:232) att barn och unga ska få kunskap om barnets rättigheter och vad de innebär i praktiken. För att barnets rättigheter ska kunna tillgodoses alla barn är det också nödvändigt att de känner till sina rättigheter.

Barnombudsmannen redovisade i sin årsrapport 2009 en undersökning av barns kunskaper om sina rättigheter. Undersökningen visade att barn och unga i åldrarna 11 respektive 14 år har relativt god allmän kännedom om sina rättigheter. Det var däremot endast en femtedel som var riktigt säkra på att de hört talas om barnkonventionen och endast en av tio som säkert visste vad den handlade om. Barnombudsmannen pekade i årsrapporten bl.a. på vikten av skolans roll i att informera och utbilda om barnets rättigheter.

Regeringen anser att det är av vikt att barn får kunskap om sina rättigheter och vad rättigheterna innebär i praktiken. I oktober 2015 gav därför regeringen Barnombudsmannen i uppdrag att under 2015–2018 vidta kunskapshöjande insatser för barn och unga om sina rättigheter enligt barnkonventionen och vad de innebär i praktiken både inom skolan och andra områden (S2015/06288/FST). I uppdraget ingår att för detta ändamål skapa en portal med information, färdiga lektionsupplägg och lärarhandledning för att underlätta skolans undervisning om barnets rättigheter.

Barn kan känna sig extra utsatta i vissa livssituationer och kan då behöva stöd från exempelvis socialtjänsten. Det ska vara tydligt för barn och unga vad socialtjänsten kan erbjuda barn och unga i behov av stöd eller skydd. Men alla barn vet inte att det är till socialtjänsten de kan vända sig eller ens vad socialtjänsten är. Barns kunskap om sina rättigheter och socialtjänsten behöver därför öka. Kommuner behöver synliggöra sin socialtjänst för barn och unga och vända sig till dem. Socialstyrelsen och Barnombudsmannen har därför, utöver det uppdrag till Barnombudsmannen som nämnts ovan, haft regeringens uppdrag att utforma och sprida information till barn och unga om socialtjänsten och socialtjänstens uppdrag. I uppdraget har även ingått att på lokal nivå underlätta för och stimulera kommunerna till att utveckla och tillgängliggöra sin information för barn och unga. Inom uppdraget har myndigheterna utvecklat en nationell webbplats (kollpasoc.se) som vänder sig till barn och unga med information om socialtjänsten. På webbplatsen tydliggörs vad socialtjänsten kan erbjuda barn och unga i behov av stöd eller skydd. Webbplatsen vänder sig främst till flickor och pojkar i åldrarna 8–18 år.

7.2.2 Ett kunskapslyft om barnets rättigheter inom kommuner och landsting

Regeringens bedömning: För ett effektivt genomförande av barnets rättigheter är det av betydelse att bland olika yrkesgrupper inom kommuner och landsting fortsätta höja kompetensen om barnkonventionen, om de fakultativa protokoll som Sverige har tillträtt och om barnets rättigheter.

Utredningens förslag: Överensstämmer i väsentliga delar med regeringens bedömning. Utredningen föreslår att yrkesgrupper som arbetar i kommunala myndigheter samt förtroendevalda i kommuner och landsting bör omfattas av ett kunskapslyft med syftet att ge kunskap och kompetens om vad ett barnrättsperspektiv innebär i praktiken. Kunskapslyftet bör enligt utredningen också bidra till kunskaps- och erfarenhetsutbyte och till att skapa samsyn kring tolkningen av barnets rättigheter. Kunskapslyftet ska genomföras i dialog med SKL och berörda statliga myndigheter, inklusive länsstyrelserna. I dessa delar överensstämmer utredningens bedömning med regeringens.

Utredningen föreslår vidare att kunskapslyftet mer specifikt bör innefatta kunskap och barns psykologiska utveckling, minnesfunktioner och förmåga att berätta, samt att utbildningsinsatser och spridning på regional och loka nivå bör utformas och genomföras i samverkan med länsstyrelserna. Utredningen föreslår även att Barnombudsmannen ska få möjlighet att erbjuda uppdragsutbildningar om barnkonventionen,

Regeringens förslag skiljer sig från utredningens i ovan nämnda delarna såtillvida att dessa åtgärder inte nämns specifikt i det uppdrag till Barnombudsmannen om att erbjuda stöd till kommuner och landsting som regeringen har beslutat om (S2016/07874/FST). Barnombudsmannen ska i stället inom ramarna för kunskapslyftet initialt genomföra kartläggning och analys av kommuners och landstings kunskapsbehov.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna ger stöd för utredningens principiella förslag att det behövs ett kunskapslyft. Bland andra *Länsstyrelsen i Dalarna*, *Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor*, *Statens kulturråd*, *Landstinget Västernorrland*, *Brottsofferjouren*, *Plan International* och *Frälsningsarmén* anser dock att tre år är för kort tid. Landstinget Västernorrland anser även att det krävs en långsiktigt hållbar utbildningsstruktur och att SKL kan ha en framtida roll att samordna utbildningsinsatser. *Länsstyrelserna i Stockholm* och *Västerbottens län* och *Rädda Barnen* anser att kunskapslyftet bör genomföras i enlighet med den regionala stödstruktur som Länsstyrelsen i Jönköpings län föreslagit. *Landstinget Dalarna* stödjer inte utredningens förslag att kunskapslyftet ska genomföras i samverkan med länsstyrelserna eller att Barnombudsmannen ska erbjuda uppdragsutbildningar med full kostnadstäckning. *Örebro kommun* anser att det är av stor vikt att Barnombudsmannen involverar SKL samt kommuner och landsting/regioner i ett kunskapslyft för att få med sig det regionala och kommunala perspektivet. *Uppsala kommun*, *Västerås stad* och *Ystads kommun* vill särskilt lyfta vikten av att de utbildningar som genomförs är tydligt målgruppsanpassade och kostnadsfria. *Amnesty International* anser att skyldigheten för kommuner och landsting att tolka svensk lag

fördragskonformt måste förtydligas och att alla som berörs på statlig, kommunal och landstingsnivå måste utbildas om vad detta innebär i praktiken. Uppsala kommun och *Linköpings universitet* anser att det är angeläget att kunskapslyftet även omfattar aktuell forskning.

Skälen för regeringens bedömning: Genom en inkorporering av barnkonventionen och fortsatt transformering skapas bättre förutsättningar för att tillgodose barnets rättigheter i Sverige. Därutöver krävs en kombination av olika åtgärder såsom vägledning, utbildning och samordning mellan olika aktörer på olika nivåer i samhället.

Artikel 42 i barnkonventionen anger konventionsstatens skyldighet att genom lämpliga och aktiva åtgärder göra barnkonventionens bestämmelser allmänt kända. Artikel 4 i konventionen förpliktar staterna att vidta alla lämpliga lagstiftnings-, administrativa och andra åtgärder för att genomföra rättigheterna i konventionen. Vikten av insatser för att stärka kunskapen om barnkonventionen betonas också i den av riksdagen antagna strategin för att stärka barnets rättigheter i Sverige (prop. 2009/10:232). Här konstateras bl.a. att kunskap om barnets rättigheter och vad dessa rättigheter innebär i praktiken är en grundförutsättning för att leva upp till åtagandena enligt barnkonventionen. Vikten av att säkerställa att aktörer inom offentlig verksamhet har kunskap om Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter och vilka krav dessa innebär för den egna verksamheten betonas även i regeringens strategi för det nationella arbetet med mänskliga rättigheter (skr. 2016/17:29).

I utredningen konstateras brister i tillämpningen av barnets rättigheter inom olika verksamhetsområden. En orsak till sådana brister är enligt utredningen otillräcklig kunskap om barnets rättigheter, särskilt hur de ska realiseras i rättstillämpningen. Regeringen delar Barnrättighetsutredningens bedömning att det finns behov av ett kunskapslyft för att öka barnrättsperspektivet och säkerställa tillämpningen av barnets rättigheter i verksamheten hos kommuner och landsting. Regeringen delar även utredningens bedömning att ett sådant kunskapslyft bör innehålla utbildnings- och kompetenshöjande insatser om innehållet i och tolkningen av barnkonventionen och om vad dessa instrument innebär i den praktiska verksamheten, i rättstillämpningen och beslutsfattandet för olika yrkesgrupper. Sådant kunskap och kompetens kan t.ex. handla om metoder för att stärka genomslaget för barnets rättigheter i beslutsprocesser, såsom användande av barnkonsekvensanalyser och metoder för att lyssna på barn och inhämta barns åsikter, samt vad barnets bästa som ett tillvägagångssätt innebär.

För ett effektivt genomförande av barnets rättigheter är det av betydelse att ytterligare höja kompetensen om barnkonventionen, de fakultativa protokoll som Sverige har tillträtt och om barnets rättigheter bland beslutsfattare på alla nivåer och olika yrkesgrupper. Erfarenheter från andra länder visar att en inkorporering av barnkonventionen i nationell lagstiftning aktualiserar frågor om hur barnets rättigheter kan och bör omsättas i praktiken av offentliga aktörer på nationell, regional och lokal nivå.

Barnombudsmanen har enligt lag i uppgift att driva på genomförandet av barnets rättigheter vilket också innefattar att genomföra insatser som bidrar till att utveckla och sprida kunskap om tillämpningen av barnkonventionen. Regeringen anser att det i samband med en inkorporering

av barnkonventionen behövs en särskild förstärkning vid sidan av det arbete som redan pågår och de satsningar som görs, bl.a. inom ramen för regeringens strategiska arbete för mänskliga rättigheter. Vidare anser regeringen att Barnombudsmannen med sin uppgift enligt lagen (1993:335) om Barnombudsman och sina erfarenheter är en central aktör för ett kunskapslyft riktat mot kommuner och landsting.

Regeringen gav därför i december 2016 Barnombudsmannen i uppdrag (S2016/07874/FST) att under perioden 2017–2019 stödja kommuner och landsting i arbetet med att säkerställa tillämpningen av barnets rättigheter inom centrala verksamhetsområden. I uppdraget ingår att:

- kartlägga kommuners och landstings behov av stöd rörande tillämpningen av barnkonventionen,
- erbjuda stöd till kommuner och landsting rörande ändamålsenlig vägledning, kunskap och kompetens avseende tolkning och tillämpning av barnets rättigheter,
- erbjuda stöd för utveckling av metoder och arbetsformer för tillämpning av barnets rättigheter inom verksamhetsområden för kommuner och landsting som berör barn,
- sprida lärande exempel avseende tillämpningen av barnets rättigheter inom olika verksamhetsområden, t.ex. om metoder och arbetsformer för att pröva barnets bästa och för att höra barn i beslutsprocesser,
- bidra till nätverksträffar och andra dialogforum på regional nivå för erfarenhetsutbyte mellan kommuner och landsting,
- erbjuda kommuner och landsting stöd vad gäller utvärdering av arbetet med att tillämpa barnets rättigheter, samt sammanställa och analysera resultatet av kommunernas och landstingens arbete.

Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2020 till Regeringskansliet (Socialdepartementet).

Flera kommuner och landsting framför i sina remissvar vikten av att ett kunskapslyft är målgruppsanpassat och tar hänsyn till kommuners och landstings olika verksamhetsområden. För att kunna erbjuda ett sådant anpassat kunskapsstöd som efterfrågas har regeringen under en treårsperiod gett Barnombudsmannen utökade resurser. På så sätt blir det möjligt för myndigheten att på ett fördjupat sätt erbjuda stöd till kommuner och landsting när det gäller att utveckla och sprida verksamhetsnära kunskap om metod och arbetsformer för den praktiska tillämpningen av barnets rättigheter inom de verksamhetsområden som särskilt berör barn, t.ex. socialtjänst, förskola och skola, fysisk planering, kultur och fritid samt hälso- och sjukvård. Den vägledning som regeringen avser att ge ansvarig myndighet i uppdrag att ta fram är också en viktig del i kunskapslyftet för kommuner och landsting då den tillhandahåller vägledning om den juridiska tolkningen av barnkonventionen som ett folkrättsligt dokument.

En förstärkning av Barnombudsmannens resurser såg regeringen som särskilt angelägen mot bakgrund av de kunskapsbehov som remissinstanserna uppger sig ha inför och i samband med inkorporeringen av barnkonventionen. Regeringen avser att följa upp effekten av kunskapslyftet samt se över strukturen för ett långsiktigt stöd till kommuner och landsting i frågor som rör barnets rättigheter.

7.2.3 Kunskapslyft om barnets rättigheter inom statliga myndigheter

Regeringens bedömning: För ett effektivt genomförande av barnets rättigheter är det av betydelse att fortsätta höja kompetensen inom statliga myndigheter i fråga om barnkonventionen, de fakultativa protokoll som Sverige har tillträtt och barnets rättigheter.

Utredningens bedömning: Överensstämmer i väsentliga delar med regeringens bedömning. Utredningen föreslår att yrkesgrupper som arbetar i centrala statliga myndigheter bör omfattas av ett kunskapslyft med syftet att ge kunskap och kompetens om vad ett barnrättsperspektiv innebär i praktiken. Kunskapslyftet bör också, enligt utredningens förslag, bidra till kunskaps- och erfarenhetsutbyte och till att skapa samsyn kring tolkningen av barnets rättigheter. I dessa delar överensstämmer utredningens bedömning med regeringens.

Utredningen föreslår vidare att kunskapslyftet bör innefatta kunskap och barns psykologiska utveckling, minnesfunktioner och förmåga att berätta och att statliga myndigheter bör få i uppdrag att inom sina respektive verksamheter säkerställa att det finns ändamålsenlig kompetens om dessa rättigheter och om barnets utveckling och behov. Regeringens förslag skiljer sig något från utredningens såtillvida att ovan nämnda åtgärder inte nämns specifikt i det uppdrag till Barnombudsmannen som regeringen har beslutat om (S2016/07875/FST) eller i uppdragen till särskilt berörda myndigheter om att analysera utvecklingsbehov och föreslå om det finns behov av att utveckla den praktiska tillämpningen av barnkonventionen inom respektive verksamhetsområden.

Utredningen föreslår även att Barnombudsmannen ska få möjlighet att erbjuda uppdragsutbildningar om barnkonventionen. Även i den frågan anser regeringen att det är viktigt att invänta det underlag om kunskapsbehov bland statliga myndigheter som genereras inom kunskapslyftet.

Remissinstanserna: En majoritet av remissinstanserna ger stöd för utredningens principiella förslag att det behövs ett kunskapslyft. Bland andra *Länsstyrelsen i Dalarna, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF), Statens kulturråd, Landstinget Västernorrland, Brottsofferjouren, Plan International* och *Frälsningsarmén* anser att tre år är för kort tid. *Unicef Sverige* anser att kunskapslyftet ska utvärderas efter tre år. *Specialpedagogiska skolmyndigheten* anser att kunskapslyftet med fördel kan fördelas till fler myndigheter utifrån deras specifika kunskapsområde och att Barnombudsmannen kan ha samordningsansvar och erbjuda uppdragsutbildningar med aktörer från olika myndigheter. *Juridiska fakulteten vid Stockholms universitet* anser att även tillsynsorgan som Riksdagens ombudsmän (JO) och Justitiekanslern bör förbättra sin information och tillgänglighet för barn. *Plan International Sverige* anser att kunskapslyftet bör innefatta även Sida, UD och andra myndigheter som ägnar sig åt med internationellt arbete. *Unicef Sverige* anser att det bör tydliggöras att samtliga myndigheter som direkt eller indirekt har beröringspunkter med barn och deras rättigheter ska anses centrala. *Malmö kommun* lyfter vikten av att tillsynsmyndigheterna får utbildning i och kunskap i om barnkonventionen så att barnets rättigheter ingår som en naturlig del i tillsyn och granskning av verksamheter. *Domstolsverkets*

bedömning är att en storskalig satsning på att erbjuda merparten av domarna särskild utbildning om barnkonventionen skulle medföra stora kostnader som inte ryms inom befintlig budget och att ett mer kostnadseffektivt alternativ skulle vara att bygga en grundläggande e-utbildning riktad till domstolsjurister. *Statskontoret* förordar att regeringen inledningsvis avgränsar antalet myndigheter ytterligare och väljer dem som påverkar de områden där utredningen har belagt att det finns problem. Statskontoret menar också att det kan vara en fördel att börja i liten skala och låta efterföljande myndigheter ta del av idéer och erfarenheter.

Brottsoffermyndigheten anser att det bör ställas tydliga krav på respektive myndighet att ta fram rutiner och arbetsformer för att kunna säkerställa att barnets rättigheter beaktas i den egna verksamheten och att det är det angeläget att detta arbete utförs inom den berörda myndigheten i stället för att bygga upp en ny organisation som ska arbeta med kompetensutveckling kopplad till barnkonventionen. *Kriminalvården* anser att det behövs en sammankallande funktion som kan hantera myndighetsgränsöverskridande frågor då det finns en risk att myndigheterna tolkar de vaga bestämmelserna olika vilket kan leda till brister i samarbetet och i förlängningen även brister i myndigheternas möjlighet att uppfylla de krav som ställs.

Skälen för regeringens bedömning: För ett effektivt genomförande av barnets rättigheter är det av betydelse att ytterligare höja kompetensen om barnkonventionen, de fakultativa protokoll som Sverige har tillträtt och om barnets rättigheter även bland statliga myndigheter. Som framhålls i bl.a. i regeringens strategi för det nationella arbetet med mänskliga rättigheter (skr. 2016/17:29) behöver myndigheters beslut och andra åtgärder vara förenliga med Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter, inklusive barnkonventionen. Även vikten av att statligt anställda har tillräcklig kunskap om mänskliga rättigheter och på vilket sätt dessa behöver beaktas i den egna verksamheten betonas. Det är enligt regeringens uppfattning av stor vikt att möta det kunskapsbehov rörande hur barnets rättigheter kan och bör omsättas i praktiken av offentliga aktörer på nationell, regional och lokal nivå som en inkorporering av barnkonventionen i nationell lagstiftning aktualiserar.

Utredningen konstaterar utifrån sina kartläggningar och andra studier att myndigheter i många fall förefaller sakna kunskap om de skyldigheter som de har gentemot barn i förhållande till barnets rättigheter enligt barnkonventionen vilket riskerar att leda till brister i rättstillämpningen. Regeringen delar utredningens bedömning att det finns behov av ett kunskapslyft för att öka barnrättsperspektivet och säkerställa tillämpningen av barnets rättigheter i statliga myndigheters verksamhet. Regeringen delar även utredningens bedömning att ett sådant kunskapslyft bör innehålla utbildnings- och kompetensinsatser om innehållet i och tolkningen av barnkonventionen och framförallt om vad dessa instrument innebär i den praktiska verkligheten, i rättstillämpningen och beslutsfattandet för olika yrkesgrupper. Sådan kunskap och kompetens kan t.ex. handla om metoder för att stärka genomslaget för barnets rättigheter i beslutsprocesser, såsom användande av barnkonsekvensanalyser och metoder för att lyssna på barn och inhämta barns åsikter, samt vad barnets bästa som ett tillvägagångssätt innebär.

Regeringen gav därför i december 2016 Barnombudsmannen i uppdrag (S2016/07875/FST) att under perioden 2017–2019 stödja särskilt berörda statliga myndigheter i arbetet med att säkerställa tillämpningen av barnets rättigheter i myndigheternas verksamhet. Myndigheterna är Socialstyrelsen, Myndigheten för delaktighet, Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd, Statens skolverk, Migrationsverket samt Statens institutionsstyrelse. I uppdraget ingår att

- erbjuda stöd till myndigheterna vad gäller analys av utvecklingsbehov och genomförande av utvecklingsarbete avseende tillämpning och integrering av barnets rättigheter i deras verksamhet,
- erbjuda stöd till myndigheterna rörande ändamålsenlig vägledning, kunskap och kompetens avseende tolkning och tillämpning av barnets rättigheter,
- erbjuda stöd till myndigheterna vad gäller att göra deras verksamheter kända, tillgängliga och anpassade för barn,
- sprida lärande exempel avseende tillämpningen av barnets rättigheter inom olika verksamhetsområden, t.ex. om metoder och arbetsformer för att pröva barnets bästa och för att höra barn i beslutsprocesser,
- erbjuda möjligheter till dialog och erfarenhetsutbyte mellan berörda myndigheter, och
- sammanställa och analysera resultatet av myndigheternas arbete.

Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2020 till Regeringskansliet (Socialdepartementet).

Regeringen anser att det kunskapsstöd som erbjuds till statliga myndigheter behöver vara verksamhetsanpassat i syfte att säkerställa att ett barnrättsperspektiv till fullo integreras i myndigheternas verksamheter. Viktiga delar av kunskapslyftet är därför analys av myndigheters utvecklingsbehov och genomförande av utvecklingsarbete avseende tillämpning och integrering av barnets rättigheter i verksamheten. En sådan analys utgör en grund för ett vidare utvecklingsarbete med utgångspunkt i myndighetens behov.

Det är regeringens uppfattning att såväl analys av utvecklingsbehov som genomförande av utvecklingsarbetet avseende tillämpningen av barnets rättigheter inom myndigheters verksamhetsområden bör göras av ansvarig myndighet i enlighet med strategin för att stärka barnets rättigheter i Sverige (prop. 2009/10:232). Genom ovan nämnda uppdrag erbjuds myndigheterna stöd av Barnombudsmannen i genomförandet av dessa åtgärder. Det stöd som Barnombudsmannen erbjuder bör även innehålla möjligheter till dialog och erfarenhetsutbyte bl.a. i syfte att underlätta samstämmighet kring hur bestämmelserna i barnkonventionen kan tillämpas inom närliggande områden.

Kunskapslyftet ska ses som en särskild förstärkning under en treårsperiod vid sidan av det arbete som Barnombudsmannen redan bedriver och de satsningar som görs, bl.a. inom ramen för regeringens strategiska arbete för mänskliga rättigheter. Regeringen anser att kunskapslyftet initialt bör vara begränsat till ett mindre antal myndigheter som är särskilt berörda av bestämmelserna i barnkonventionen och som besitter kunskap och erfarenheter av hur arbetet med att tillämpa dem kan utvecklas. Det utvecklingsarbete som bedrivs av dessa myndigheter med stöd av Barnombudsmannen kommer att generera viktiga erfarenheter av hur kunskapslyftet på sikt bör utvecklas sett till innehåll och omfattning.

Regeringen avser att följa utvecklingen och återkomma om hur dessa myndigheters erfarenheter kan spridas till fler myndigheter. Det kan också finnas anledning att utöka kunskapslyftet till att omfatta fler myndigheter och myndigheter av olika karaktär, såsom t.ex. tillsynsmyndigheter.

7.3 Ökad dialog och samverkan med civilsamhällets organisationer

Regeringens bedömning: Civilsamhällets organisationer är viktiga aktörer i arbetet med barnets rättigheter och regeringens dialog med dessa aktörer bör därför fortsätta att bedrivas på ett systematiskt sätt.

Utredningens bedömning: Utredningen lämnade ingen bedömning i denna del.

Skälen för regeringens bedömning: Ett systematiskt samarbete med civilsamhället inom ramen för en barnrättsdelegation är ett viktigt led i arbetet med barnets rättigheter i linje med den av riksdagen antagna strategin för att stärka barnets rättigheter i Sverige (prop. 2009/10:232). En av de grundläggande förutsättningarna för att främja och skydda barnets rättigheter är enligt strategin att aktörer inom olika verksamheter som rör barn ska stärka barnets rättigheter genom samverkan. I överenskommelsen med idéburna organisationer inom det sociala området och Sveriges Kommuner och Landsting (skr. 2008/09:207) har regeringen åtagit sig att verka för att det utvecklas former för ett mer systematiskt utbyte av erfarenheter mellan regeringen och civilsamhället. Principerna för samarbetet i överenskommelsen har senare även lagts fast av riksdagen (prop. 2009/10:55 En politik för det civila samhället).

Civilsamhällets organisationer är viktiga aktörer i arbetet med barnets rättigheter och regeringen anser att dialogen med dessa aktörer bör stärkas. Då det fanns ett behov av att finna en mer systematisk form för dialog med civilsamhällets organisationer beslutade regeringen i april 2016 att inrätta en barnrättsdelegation som forum för dialog mellan regeringen och civilsamhälletsorganisationer i Sverige som arbetar med barnets rättigheter nationellt och internationellt (S2016/02760/FST). Bedömningen är att dialogen med civilsamhället inom ramen för en barnrättsdelegation kan höja kvaliteten i regeringens underlag genom att fördjupa och bredda regeringens kunskap och perspektiv i olika frågor som rör barnets rättigheter. En sådan dialog kan också underlätta och effektivisera kunskapsinhämtning och annan kommunikation i sak mellan regeringen och det civila samhällets organisationer samt bättre samordna departementens kontakter med det civila samhällets organisationer.

Genom inrättandet av en barnrättsdelegation lever regeringen också upp till barnrättskommitténs upprepade rekommendationer om ett strukturerat samarbete med bl.a. det civila samhället i genomförandet av åtagandena enligt barnkonventionen (CRC/C/SWE/CO/3, CRC/C/SWE/CO/4, CRC/C/SWE/CO/5).

8 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Lagen ska träda i kraft den 1 januari 2020.

Regeringens bedömning: Några särskilda övergångsbestämmelser behövs inte.

Utredningens förslag: Överensstämmer delvis med regeringens förslag och bedömning. Utredningen föreslår att lagen ska träda i kraft den 1 januari 2018.

Remissinstanserna: Det stora flertalet av remissinstanserna har inga synpunkter på utredningens förslag. *Statens kulturråd* anser dock att lagen bör träda i kraft tidigast efter att kunskapslyftet är avslutat, dvs. år 2019. *Kriminalvården* anser att det är orealistiskt med ett ikraftträdande den 1 januari 2018 med hänvisning till att det skulle försätta landets myndigheter i en situation där de inte har möjlighet att agera i enlighet med lagstiftarens krav.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Regeringen anser att det behövs mer tid innan lagen träder i kraft än vad utredningen bedömt för att rättstillämpande myndigheter ska kunna förbereda sig eftersom det är förenat med vissa svårigheter att i svensk rätt införliva ett regelverk vars utformning skiljer sig från traditionell svensk lagstiftningsteknik.

Sedan barnkonventionen ratificerades 1990 har arbete pågått med att föra in konventionens bestämmelser i svensk rätt genom transformering. Regeringen kan genom tidigare kartläggningar konstatera att svensk rätt över lag stämmer väl överens med barnkonventionen, men för att underlätta för rättstillämparen och öka förutsebarheten är det av stor vikt att transformeringen fortsätter, både inför och efter inkorporeringen vilket närmare beskrivs i avsnitt 7.1. Så som Kriminalvården framhållit är det även av vikt att lagen om inkorporering inte träder i kraft tidigare än att berörda myndigheter ges tillräcklig tid för att förbereda sig. Ett senare ikraftträdande ger även större utrymme för transformeringsarbete inför en inkorporering. Regeringen är också medveten om att det kan saknas erfarenhet av och kunskap om att tolka och tillämpa internationella konventioner och anser därför att det inför en inkorporering av barnkonventionen dessutom behövs ytterligare kunskaphöjande insatser vid sidan av det arbete som redan pågår och de satsningar som görs, bl.a. av Barnombudsmannen och inom ramen för regeringens strategiska arbete för mänskliga rättigheter. I avsnitt 7 ges en närmare beskrivning av det kunskapslyft som regeringen tog initiativ till i december 2016 för kommuner, landsting och statliga myndigheter under 2017–2019. Den vägledning för tolkning och tillämpning av barnkonventionen som regeringen avser att ta fram beskrivs i avsnitt 6.4. Den nya lagen om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter bör därför träda i kraft först den 1 januari 2020. Med en sådan tidpunkt för ikraftträdande ges också utrymme för ytterligare analyser och utredning bl.a. av konventionsbestämmelsernas innebörd, se vidare avsnitt 7.1.2.

Regeringen instämmer i utredningens bedömning att det inte behövs några övergångsbestämmelser till lagförslaget.

9 Konsekvenser av förslaget

9.1 Samhällsekonomiska konsekvenser

Regeringens bedömning: Det är i dagsläget inte möjligt att helt förutse vilka samhällsekonomiska konsekvenser en inkorporering av barnkonventionen kommer att medföra. En fördjupad analys av förslagens samhällsekonomiska konsekvenser kommer att göras inför regeringens beslut om proposition.

En inkorporering av barnkonventionen kan dock förväntas öka medvetenheten om barnets rättigheter vilket på sikt kan inverka gynnsamt på samhällsekonomin då barns behov kan tillgodoses i ett tidigt skede. Att tydliggöra barnets rättigheter kan också förväntas leda till ökad rättssäkerhet för barnen och kan möjliggöra en högre effektivitet i myndigheternas verksamhet.

Utredningens bedömning: Överensstämmer delvis med regeringens bedömning. Utredningen bedömer att inkorporeringen på sikt kan inverka gynnsamt på samhällsekonomin. Regeringen anser dock att det innan en sådan slutats dras finns anledning att genomföra en fördjupad analys av de samhällsekonomiska konsekvenserna av en inkorporering.

Remissinstanserna: Flertalet av remissinstanserna har inga synpunkter på utredningens bedömning. *Riksrevisionen* delar dock inte utredningens bedömning. Riksrevisionen anser att inkorporering, åtminstone i det korta perspektivet, riskerar att skapa osäkerhet och leda till en omotiverad ökning av antalet rättsprocesser med ökade processkostnader för samhället. Utan en ordentlig analys kan förslaget, enligt Riksrevisionen, leda till oförutsedda kostnadsökningar eftersom ny rättighetslagstiftning med generella rättigheter kan bli kostnadsdrivande.

Skäl för regeringens bedömning: Regeringen vill återigen understryka att en inkorporering av barnkonventionen inte innebär några nya rättigheter för barn och därmed inte heller några nya åtaganden för rättstillämpande myndigheter. En inkorporering innebär främst ett tydligare krav på att rättstillämparna i mål och ärenden ska tolka svenska bestämmelser i förhållande till barnkonventionen. Inkorporeringen kan visserligen komma att verka i olika riktningar, dvs. att det i vissa situationer kan innebära en ökad handläggning för att göra olika barnrättsliga överväganden som tidigare inte har gjorts, men det kan också i andra situationer innebära en ökad kunskap och en mer strukturerad metod som effektiviserar tidigare arbetssätt som härrör till barnrättsliga överväganden och bedömningar. Att barn får sina rättigheter tillgodosedda och synliggörs som rättighetsbärare har dock generellt en positiv inverkan på samhällsekonomin genom att barns behov av insatser eller andra åtgärder kan tillgodoses i ett tidigt skede, t.ex. att barn får fler tidiga insatser kan medföra att de i ett längre perspektiv klarar sin skolgång bättre. Tidiga förebyggande insatser är många gånger kostnadseffektiva sett över tid. Sammantaget kan inkorporeringen i ett längre perspektiv leda till en ökad rättssäkerhet vilket på sikt kan inverka gynnsamt på samhällsekonomin genom färre omprövningar och överklaganden.

9.2 Kostnader eller intäkter för staten, kommuner, landsting, företag eller andra enskilda

Regeringens bedömning: En fördjupad analys av förslaget ekonomiska konsekvenser kommer att göras inför regeringens beslut om proposition. Regeringen avser att noga följa kostnadseffekterna av inkorporeringen.

Utredningens bedömning: Överensstämmer inte med regeringens bedömning. Utredningens bedömning är att inkorporeringen av barnkonventionen i sig inte medför några ekonomiska eller administrativa kostnader av betydelse. Regeringen anser att detta behöver utredas ytterligare.

Remissinstanserna: Ett flertal remissinstanser har inga synpunkter på utredningens bedömning. Majoriteten av de remissinstanser som lämnat synpunkter delar däremot inte utredningens bedömning. Bland dessa återfinns ett större antal av kommunerna, även några av de kommuner som tillstyrker en inkorporering. Till exempel *Migrationsverket*, *Ystads kommun*, *Örebro kommun* och *Landstinget i Dalarna* menar att en inkorporering av barnkonventionen kräver nya arbetssätt vilket därmed kan leda till längre handläggningstider. Bland andra *Länsstyrelsen i Dalarnas län*, *Migrationsverket* och *Örebro kommun* anser att inkorporeringen kommer att medföra ekonomiska eller administrativa kostnader. Vidare anser *Örebro kommun*, i likhet med bl.a. *Malmö kommun*, *Stockholms läns landsting*, *Länsstyrelsen i Dalarna*, *Statskontoret*, *Domstolsverket*, *Statens kulturråd* och *Linköpings universitet* att kostnader kan uppstå i samband med kunskaps- och kompetensutveckling av personal. *Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällets frågor*, *Kiruna kommun*, *Malmö kommun*, *Uppsala kommun*, *Västerås kommun* och *Ystads kommun* menar att kunskapslyftet bör vara kostnadsfritt och att regeringen behöver skjuta till medel för kunskapslyftet. *Förvaltningsrätten i Karlstad*, *Förvaltningsrätten i Malmö*, *Malmö kommun*, *Uppsala kommun*, *Västerås kommun*, *Ystads kommun*, *Örebro kommun*, *Landstinget i Dalarna*, *Landstinget i Västernorrland* och *Flickaplattformen* lyfter behovet av en mer grundlig kostnadsberäkning av effekterna av en inkorporering.

Enligt *Förvaltningsrätten i Karlstad*, *Förvaltningsrätten i Malmö*, *Domstolsverket*, *Åklagarmyndigheten* och *Försäkringskassan* är det sannolikt att en inkorporering kommer att innebära en viss ökad mål- och ärendetillströmning och att vissa processer kan bli mer komplicerade. *Justitiekanslern (JK)* framhåller att en inkorporering av barnkonventionen kan väntas leda till fler ärenden i JK:s skaderegleringsverksamhet men också till fler mål i domstol där enskilda som grund för ersättning åberopar att konventions regler har överträtts. Enligt JK bör man därför räkna med att reformen kommer att medföra ökade kostnader för staten, både i form av handläggningkostnader och i form av skadestånd till enskilda. Vidare framhåller *Kammarrätten i Stockholm* och *Kalmar tingsrätt* att en inkorporering kommer att medföra ökad arbetsbörda och ökade kostnader för domstolar och andra myndigheter. *Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd* konstaterar att de redan i dag enligt sin instruktion har i uppdrag att beakta barnkonventionen, något som också

avspeglar sig i myndighetens arbetssätt men att de ändå kommer att behöva se över arbetssätt och styrdokument vilket kommer att leda till kostnader för myndigheten.

Skälen för regeringens bedömning: Sverige som stat är, sedan 25 år, folkrättsligt förpliktad att följa konventionen och domstolarna och andra myndigheter har att i konkreta fall tolka svenska författningar fördragskonformt. En inkorporering av barnkonventionen innebär inte att barn ges några nya rättigheter. Inkorporeringen kräver dock kunskapshöjande insatser till barn och unga, statliga myndigheter, landsting och kommuner för att få avsedd effekt. Regeringen anser, i likhet med ett antal av remissinstanserna, att det kunskapslyft som utredningen föreslår ska vara kostnadsfritt. Regeringen gav redan i december 2016 Barnombudsmanen i uppdrag att genomföra kunskapshöjande insatser till kommuner, landsting och statliga myndigheter, se vidare avsnitt 7.

Att barnet får sina rättigheter tillgodosedda och att barnets behov av insatser eller andra åtgärder kan tillgodoses i ett tidigt skede är viktigt ur den enskildes perspektiv men även ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Regeringen anser i likhet med bl.a. Ystads kommun, Örebro kommun och Landstinget i Dalarna, att det krävs ett ändrat arbetssätt för att ett barnrättsbaserat synsätt ska få ett genomslag i rättstillämpningen på alla nivåer. Regeringen anser dock att det är svårt att på förhand göra en bedömning av vilken effekt en inkorporering kommer att ha på handläggningstiderna.

Ett antal remissinstanser, bland andra JK, Förvaltningsrätten i Karlstad, Förvaltningsrätten i Malmö, Kammarrätten i Stockholm, Kalmar tingsrätt, Domstolsverket, Åklagarmyndigheten och Försäkringskassan, anser att en inkorporering av barnkonventionen kan komma att innebära en viss ökad mål- och ärendetillströmning. Regeringen anser att det i dagsläget inte är möjligt att förutse vilka ekonomiska och administrativa konsekvenser en inkorporering av barnkonventionen kommer att medföra. Regeringen anser därför att det i nuläget är svårt att göra en bedömning av vilka effekter inkorporeringen kommer att ha på mål- och ärendetillströmningen. De ekonomiska och administrativa kostnaderna av en inkorporering av barnkonventionen behöver belysas inför beslutet om proposition. Regeringen avser därför att göra en fördjupad analys av förslagets ekonomiska konsekvenser. Detta har också efterfrågats av Kammarrätten i Stockholm, Förvaltningsrätten i Karlstad, Förvaltningsrätten i Malmö, Malmö kommun, Uppsala kommun, Västerås stad, Ystads kommun, Örebro kommun, Landstinget i Dalarna, Landstinget i Västernorrland och Flickaplattformen. Regeringen avser att noga följa de ekonomiska och administrativa kostnaderna med anledning av inkorporeringen.

JK framhåller att en inkorporering av barnkonventionen kan väntas leda till fler ärenden i JK:s skaderegleringsverksamhet men också till fler mål i domstol där enskilda som grund för ersättning åberopar att konventionens regler har överträtts. Barnkonventionen innehåller inga bestämmelser om effektiva rättsmedel vid överträdelse av konventionen. En artikel med ett sådant innehåll finns i Europakonventionen och det är den artikeln, inklusive den tydliga praxis som har utvecklats vid Europadomstolen om rätten till nationella effektiva rättsmedel, som har lett till att det i svensk rättstillämpning har utvecklats en rätt till skadestånd vid

överträdelser av den konventionen. Även om det, enligt barnrättskommittén, finns ett underförstått krav på att det ska finnas effektiva rättsmedel innefattande bl.a. skadestånd, skiljer sig rättsläget mellan konventionerna så pass mycket att det motiverar försiktighet. För det första är barnkonventionen inte särskilt väl anpassad efter möjligheten att kräva skadestånd vid brott mot konventionen. För det andra kan rättsmedel tillhandahållas på andra sätt än skadestånd. Mer rimligt än att tillämpa barnkonventionen som en självständig skadestandsgrund är dessutom att konventionen, liksom andra tillämpliga normer, kan ligga till grund för en bedömning om en rätt till skadestånd föreligger enligt de redan gällande reglerna om det allmännas skadestandsrättsliga ansvar i skadeståndslagen. Det är dock möjligt att regeringen får anledning att återkomma till frågan.

9.3 Konsekvenser för den kommunala självstyrelsen

Regeringens bedömning: Lagen om inkorporeringen innebär inga nya åligganden för kommunerna. Eftersom kommuner och landsting redan är skyldiga att tolka den svenska lagstiftningen fördragskonformt torde påverkan på den kommunala självstyrelsen vara begränsad. Förslaget bedöms proportionerligt i förhållande till den påverkan det har på den kommunala självstyrelsen.

Utredningens bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Det stora flertalet av remissinstanserna har inga synpunkter på utredningens bedömning. Det är fler remissinstanser som delar utredningens bedömning än som inte gör det. *Skellefteå kommun* förutsätter att den s.k. finansieringsprincipen strikt tillämpas på de konsekvenser som kan uppstå. *Myndigheten för vård- och omsorgsanalys* menar att inkorporeringen ger uttryck för en generell ambitionshöjning, vilket bör innebära en mer omfattande påverkan på kostnader och på den kommunala självstyrelsen än vad utredningen ger uttryck för. *Malmö kommun* ställer sig frågande till att kommunerna redan är skyldiga att tolka den svenska lagstiftningen fördragskonformt och menar att en inkorporering i så fall endast innebär en begränsad förstärkning av barnets rättigheter i de kommunala verksamheterna. *Amnesty International* erfar att kunskapen i kommunerna om att de har en skyldighet att tolka svensk lagstiftning fördragskonformt är bristande och att det finns de kommuner som tror att en sådan tolkningsplikt i första hand åligger regering och riksdag och inte kan krävas på kommun- och landstingsnivå.

Skälen för regeringens bedömning: Förslaget till inkorporeringslag innebär inte några nya åligganden för kommunerna. Kommunerna och landstingen är redan i dag skyldiga att så långt det är möjligt tolka den svenska lagstiftningen fördragskonformt varför påverkan på den kommunala självstyrelsen får anses vara begränsad.

9.4 Konsekvenser för barn

Regeringens bedömning: Förslaget till lag om inkorporering bedöms stärka och säkerställa skyddet av barnets rättigheter.

Utredningens bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Det stora flertalet av remissinstanserna har inga synpunkter på utredningens bedömning. *Riksrevisionen* är tveksam till om inkorporeringen av barnkonventionen i praktiken kommer att medföra någon förstärkning av barnets rättigheter mot bakgrund av att svensk lagstiftning redan står i god överensstämmelse med konventionen. *Malmö högskola* menar att det finns risk för att inkorporeringen inte leder till en reell förändring då någon extra finansiering inte tillskjuts.

Skälen för regeringens bedömning: Även om en inkorporering av barnkonventionen inte innebär några nya rättigheter för barn innebär det ett tydligare krav på att rättstillämparna i mål och ärenden ska tolka svenska bestämmelser i förhållande till barnkonventionen. En inkorporering bör bl.a. bidra till att barnets bästa utreds och bedöms i större utsträckning än tidigare och regeringen anser att detta bör leda till att barnets rättigheter och behov kommer att tillgodoses i högre utsträckning. Att barn får sina rättigheter tillgodosedda och synliggörs som rättighetsbärare och att tydligare krav ställs på rättstillämpande myndigheter måste enligt regeringen ses som att barnets rättigheter stärks.

9.5 Konsekvenser för jämställdhet och integration

Regeringens bedömning: En inkorporering av barnkonventionen kan bidra till att förverkliga såväl det jämställdhetspolitiska målet som det integrationspolitiska målet.

Utredningens bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Det stora flertalet av remissinstanserna har inga synpunkter på utredningens bedömning. Av de remissinstanser som lämnat synpunkter är det en majoritet som delar utredningens bedömning. *Länsstyrelsen i Västerbottens län* anser att en inkorporering av barnkonventionen kan bidra till att förverkliga det jämställdhetspolitiska målet och att det skulle leda till ökad tydlighet att jämställdhetspolitiken innefattar såväl vuxna som unga. *Specialpedagogiska skolmyndigheten* delar utredningens bedömning men anser att betänkandet borde ha tagit mer hänsyn till konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. *Flickaplattformen* tycker att utredningen borde ha gjort en mer ordentlig konsekvensanalys gällande jämställdhet och integration. *Malmö högskola* och *Malmö kommun* påpekar att utredningen saknar en jämställdhetsanalys av de olika förslagen.

Skälen för regeringens bedömning: Det övergripande målet för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma möjlighet att forma samhället och sina egna liv. Jämställdhetspolitiken omfattar även flickor och pojkar och barnrättsperspektivet är en viktig aspekt i genom-

förändret. Målet för integrationspolitiken är lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk eller kulturell bakgrund.

En inkorporering av barnkonventionen innebär ett tydligare krav på att rättstillämparna i mål och ärenden ska tolka svenska bestämmelser i förhållande till barnkonventionen. Enligt barnkonventionen ska konventionsstaterna respektera och tillförsäkra varje barn inom dess jurisdiktion de rättigheter som anges i konventionen utan åtskillnad av något slag, dvs. oavsett barnets eller dess förälders eller vårdnadshavares ras, hudfärg, kön, språk, religion, politiska eller annan åskådning, nationella, etniska eller sociala ursprung, egendom, funktionsnedsättning, börd eller ställning i övrigt. Mot bakgrund av att det finns brister i tillämpningen av barnkonventionen kan inkorporeringslagen komma att innebära att rättstillämparna oftare än i dag i mål och ärenden tolkar svenska bestämmelser i förhållande till barnkonventionen. Att barn får sina rättigheter tillgodosedda och synliggörs som rättighetsbärare måste ses som att alla barns rättigheter stärks. Regeringens bedömning är därför att en inkorporering av barnkonventionen bidrar till att förverkliga såväl det jämställdhetspolitiska målet som det integrationspolitiska målet.

10 Författningskommentar

Förslaget till lag om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter

1 §

Genom paragrafen, som behandlas i avsnitt 5.1 och 5.2, inkorporeras Förenta nationernas konvention den 20 november 1989 om barnets rättigheter i alla delar utom artiklarna 43.2–44.5 och artikel 45 (delar av del II) samt slutbestämmelserna i artiklarna 46–54 (del III).

Genom bestämmelsen i *första stycket* blir de arabiska, engelska, franska, kinesiska, ryska och spanska språkversionerna gällande som svensk lag.

I *andra stycket* finns en upplysningsbestämmelse om att barnkonventionens engelska och franska originaltexter tillsammans med en svensk översättning finns intagna som en bilaga till lagen. Den svenska översättningen är avsedd som ett hjälpmedel vid tolkningen av originaltexterna. Konventionens arabiska, kinesiska, ryska och spanska texter finns tillgängliga i Regeringskansliet (Utrikesdepartementet).

Sammanfattning av betänkandet Barnkonventionen blir svensk lag (SOU 2016:19)

Inledning

I betänkandet lämnas förslag på en lag om inkorporering av FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) och presenteras en rad åtgärder som behöver vidtas vid en inkorporering, liksom ett antal författningsförslag i övrigt.

Författningsförslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2018.

Uppdraget

Barnrättighetsutredningen har haft i uppdrag att göra en kartläggning inom särskilt angelägna områden av hur tillämpningen av lagar och andra föreskrifter överensstämmer med barnets rättigheter enligt barnkonventionen och de två fakultativa protokoll som Sverige tillträtt. Vid tydliga avvikelser ingår det i utredningens uppdrag att lämna förslag till åtgärder samt, vid behov, förslag till kompletteringar och förtydliganden i lagstiftningen för att stärka barnets rättigheter.

I uppdraget ingår vidare att analysera för- och nackdelar med att inkorporera barnkonventionen och de två fakultativa protokollen i svensk rätt.

Mot bakgrund av regeringens uttalade vilja att, vid sidan av fortsatt transformering, ge barnkonventionen ställning som svensk lag har utredningen också haft i uppdrag att lämna förslag till en lag om inkorporering av barnkonventionen och att belysa vissa frågor av rättslig och praktisk karaktär som aktualiseras vid en inkorporering.

Kartläggning av hur rättstillämpningen överensstämmer med barnets rättigheter enligt barnkonventionen

Kartläggningsområden

Utredningens kartläggningsuppdrag har omfattat *rättstillämpningen* och hur den överensstämmer med barnets rättigheter enligt barnkonventionen och de fakultativa protokoll som Sverige har tillträtt. Områden där det saknas författningsbestämmelser i förhållande till barnkonventionens rättigheter har alltså fallit utanför uppdraget.

Utgångspunkten för kartläggningen har varit barnets rättigheter enligt barnkonventionen. Rättighetsperspektivet, med grundprinciperna i fokus, har genomsyrat genomförandet av kartläggningen vad gäller val av kartläggningsområden, frågor för kartläggningen och analys av kartläggningsresultaten.

De områden som utredningen efter en identifieringsprocess har funnit särskilt angelägna att kartlägga är:

- barn i migrationsprocessen,
- stöd och service till barn med funktionsnedsättning,
- barn som har bevittnat våld inom familjen och
- barn som har utsatts för våld inom familjen.

De områden som valts är områden där barn befinner sig i en utsatt situation och där myndighetsbeslut kan få stora konsekvenser. Områden som vid tiden för kartläggningen var, eller nyligen varit, föremål för annan översyn har inte ingått i kartläggningen.

Kartläggningen har på utredningens uppdrag genomförts av forskare verksamma vid universitet och högskolor. Den speglar olika typer av beslut, både domstolsavgöranden och förvaltningsbeslut, de senare från både stat och kommun. Syftet med kartläggningen är att ge en bild av vilket genomslag barnkonventionen, särskilt grundprinciperna, har fått i rättstillämpningen.

Forskarna har presenterat kartläggningsresultaten och sina slutsatser i var sin rapport¹ varefter utredningen har gjort en analys av de redovisade resultaten. I analysen har utredningen utgått från FN:s barnrättskommittés tolkningar vilka finns uttryckta i kommitténs allmänna kommentarer.

Iakttagelser på de kartlagda områdena

Kartläggningen visar på en rad brister när det gäller genomslaget för barnets rättigheter enligt barnkonventionen. Tydligast är bristerna i fråga om principen om barnets bästa och barnets rätt att få uttrycka sina åsikter.

Trots att det finns uttryckliga bestämmelser om barnets bästa i svensk lagstiftning på tre av kartläggningsområdena är det vanligt att bedömningen inte tar sin utgångspunkt i det enskilda barnets situation. I stället bedöms barnets bästa utifrån generella uttalanden i förarbeten, policydokument och andra riktlinjer. Det går heller inte att utläsa vilka avvägningar och bedömningar som myndigheter gjort i de fall barnets intressen ska vägas mot andra intressen.

Såvitt gäller barns möjligheter att få komma till tals visar kartläggningen att det ofta inte förs samtal med barn och att det många gånger inte motiveras varför så ej skett. I de fall barn får komma till tals handlar samtalen i många fall om något annat än vad som är av relevans för att få fram ett fullgott beslutsunderlag.

Kartläggningen visar också att synen på barn och hur barn bemöts av myndigheterna inte utgår från barn som bärare av rättigheter. Detta kan visa sig i att de ibland särbehandlas negativt i förhållande till vuxna. Det gäller t.ex. inom området barn som utsatts för våld inom familjen. Ett agerande som mot en vuxen hade varit straffbart kan bli straffritt med hänvisning till föräldrars ställning gentemot sina barn. Ett annat exempel är migrationsområdet där barns egna asylskäl endast i mycket begränsad utsträckning prövas i beslut om uppehållstillstånd.

¹ Rapporterna finns tillgängliga i Socialdepartementet och hos Barnrättsutredningen. Efter det att Barnrättsutredningens arbete slutförts kommer utredningens arkivhandlingar att överlämnas till Riksarkivet.

En stärkt ställning för barnets rättigheter och ett skarpare juridiskt verktyg

Sverige som stat är i folkrättslig mening redan bunden av barnkonventionen. Därmed följer en förpliktelse att leva upp till de krav som konventionen ställer. Både domstolar och andra myndigheter är skyldiga att, så långt det är möjligt, tolka svenska interna rättsregler fördragskonformt.

En inkorporering innebär att tjänstemän och beslutsfattare måste förhålla sig till barnkonventionen på ett annat sätt än i dag eftersom konventionen blir gällande som lag och ensam kan läggas till grund för myndigheters beslut i mål och ärenden.

Genom en inkorporering blir barnkonventionen tillämplig på samtliga rättsområden. Det blir också tydligt att konventionen ska ses som en helhet och att artiklarna i konventionen ska tolkas i relation till varandra, något som kan förväntas lägga grunden till ett mer rättighetsbaserat synsätt.

En inkorporering kan även förväntas påverka regelgivningen i övrigt, främst genom att transformeringen av barnkonventionens bestämmelser torde påskyndas av inkorporeringen. Genom inkorporeringen kan man räkna med att barnets rättigheter får en mer framskjuten plats i den offentliga debatten och i lagstiftningsärenden. Brister i den svenska lagstiftningen kan dessutom identifieras och åtgärdas. Konventionens bestämmelser kan förväntas påverka utformningen av annan lagstiftning mer direkt än hittills.

En väsentlig fördel med att inkorporera barnkonventionen är vidare att den kan fungera som utfyllnad i de fall annan lagstiftning inte till fullo tar till vara barnets rättigheter enligt konventionen. Konventionen kommer också, när den ges status av lag, att ha företräde vid en eventuell konflikt mellan bestämmelserna i konventionen och författningar av lägre valör.

Sammantaget innebär en inkorporering att konventionens rättigheter får en stärkt ställning inte endast formellt utan även reellt. Barnets rättigheter kan tas till vara i större utsträckning än i dag.

En politisk markering

Genom en inkorporering av barnkonventionen markeras den politiska viljan att säkerställa barnets rättigheter. Det visar att barnets rättigheter är en prioriterad fråga. I praktiken krävs dock att den politiska markeringen åtföljs av konkreta åtgärder. En inkorporering i sig är inte tillräcklig för att barnets rättigheter ska få genomslag.

Ett pedagogiskt verktyg

En inkorporering kan sägas ha en pedagogisk betydelse. De särskilda mänskliga rättigheter som tillkommer barn finns efter en inkorporering samlade i en lag. Konventionen som helhet blir synligare och det blir tydligt att rättigheterna i konventionen hänger samman och förutsätter varandra.

En inkorporering av barnkonventionen innebär en rad fördelar. Men det finns också en del svårigheter och utmaningar att förhålla sig till.

En inkorporering är ett effektivt sätt att synliggöra rättigheterna. En del konventionsartiklar är emellertid allmänt hållna och innehåller vaga formuleringar som kan ge ett inte obetydligt utrymme för tolkning. Vaga och allmänt hållna formuleringar innebär givetvis svårigheter i den praktiska tillämpningen. Konventionen sedd som helhet och bl.a. barnrättskommitténs allmänna kommentarer kan dock ge viss vägledning vid tolkningen.

Konventionen har också en annan rättssystematik än vad som gäller i den inhemska rätten. Genom EU-rättens och Europakonventionens inflytande är dock rättstillämparna sedan årtionden vana vid att hantera regelverk avfattade på ett annat sätt än det traditionellt svenska med en relativt hög grad av detaljreglering. Genom EU-rätten har också användningen av principer, t.ex. proportionalitetsprincipen, kommit att få ökad betydelse. Att barnkonventionens utformning avviker från svensk rätts-tradition behöver sålunda inte leda till några mer omfattande rätts-tillämpningsproblem.

En svårighet med att tillämpa barnkonventionen kan vara att det saknas förarbeten, motsvarande de svenska, som kan ge vägledning vid tolkningen. Det innebär dock inte att det saknas vägledning för tolkning av konventionen. FN:s barnrättskommitté har t.ex. i fråga om en rad artiklar utarbetat allmänna kommentarer som kan vara till ledning för rätts-tillämpningen.

En annan svårighet med barnkonventionen är att vissa artiklar kan sägas vara direkt tillämpliga – self-executing – medan andra artiklar inte är det. Problemet är välkänt i monistiska system, men svenska domstolar och andra rättstillämpande myndigheter har inte samma erfarenhet att avgöra denna typ av frågor. Det är viktigt att frågan uppmärksammas och diskuteras i samband med att barnkonventionen inkorporeras.

Till skillnad från vad som gäller för EU-rätten och Europakonventionen finns det inte någon internationell domstol som kan tolka konventionens närmare innebörd vilket kan innebära svårigheter vid den inhemska rättstillämpningen. Erfarenheter från Norge ger dock vid handen att detta inte uppfattats som något stort problem i praktiken. Inhemsk norsk rättspraxis har relativt kort tid efter inkorporeringen utvecklats och därigenom har lägre instansers behov av vägledning tillgodosetts. En liknande utveckling torde kunna förväntas i Sverige.

I den mån det råder osäkerhet kring hur konventionens artiklar ska tolkas, och därigenom hur de kommer att tillämpas, kan det finnas en risk att det grundläggande kravet för rättssäkerheten, förutsebarheten, inte tillgodoses vid en inkorporering. En transformering ökar förutsebarheten och bestämmelsen kan anpassas till verksamhetsområdet. Transformering ger därför ett bättre stöd för rättstillämpande myndigheter. En inkorporering utesluter emellertid inte en fortsatt transformering. Tvärtom är det utredningens mening, och också en utgångspunkt för utredningens arbete, att transformeringen ska fortsätta även efter det att barnkonventionen fått ställning av lag.

Vid en inkorporering är det domstolar och andra rättstillämpande myndigheter, främst de högsta instanserna, som har att tolka bestämmelserna och därmed också träffa avgöranden som enligt svensk rättstradition normalt tillkommer den lagstiftande makten. En inkorporering kan i viss bemärkelse ses som en maktförskjutning. Det är dock inte något bärkraftigt skäl mot att inkorporera barnkonventionen. Även om tolkningen av en inkorporerad konvention ligger fast på ett annat sätt än tolkningen av nationell lag – där situationen kan åtgärdas genom en lagändring – kommer lagstiftaren genom fortsatt transformering alltjämt att ha vissa möjligheter att påverka tolkningen av rättigheterna i konventionen. Det ska också framhållas att just domstolsprövningen är ett skydd för att den enskilde får sina rättigheter respekterade.

Utredningens förslag

Barnkonventionen som svensk lag

Inkorporering genom en särskild lag

I utredningens uppdrag ingår att lämna förslag till en lag om inkorporering av barnkonventionen. Däremot ingår det inte i uppdraget att lämna förslag till lag om inkorporering av de två fakultativa protokoll till konventionen som Sverige tillträtt.

I betänkandet föreslås att artiklarna 1–43.1 och 44.6 i barnkonventionen, i originaltexternas lydelse, ska gälla som svensk lag. Originaltexterna ska ha samma giltighet.

För att barnets rättigheter ska få önskat genomslag krävs, vid sidan av inkorporering, fortsatt transformering. Det krävs därutöver en kombination av olika åtgärder, såsom lagstiftning, information, utbildning och samordning mellan olika aktörer på olika nivåer i samhället.

Principer vid en eventuell konflikt mellan barnkonventionens bestämmelser och inhemsk lagstiftning

Utgångspunkten för utredningens arbete är att barnkonventionen ska ges status av vanlig lag.

I syfte att underlätta för olika aktörer redogörs i betänkandet för de principer som kan bli aktuella när det finns en eventuell konflikt mellan den inkorporerade barnkonventionens bestämmelser och annan svensk lagstiftning.

Det är utredningens bedömning att verkliga konflikter, i betydelsen oförenlighet eller motstridighet, mellan barnkonventionen och annan svensk lagstiftning sällan torde uppkomma. De konflikter som kan uppkomma bedöms kunna lösas med hjälp av olika rättstillämpningsmetoder. Eventuella konflikter bör också vid behov fångas upp i det fortsatta transformeringsarbetet.

I samband med att inkorporeringen av barnkonventionen i svensk rätt utvärderas finns det anledning att uppmärksamma frågan om hur eventuella konflikter mellan konventionen och lagstiftningen i övrigt har hanterats.

Tolkning och vägledning

I syfte att underlätta för olika aktörer bl.a. vid rättstillämpning och lagstiftning redogörs i betänkandet för rättsliga och praktiska frågor som rör tolkningen av barnkonventionen.

En inkorporering av barnkonventionen förutsätter att rättstillämparen har kunskap om konventionen och om hur den ska tolkas och tillämpas. Utbildning och kompetensutveckling om konventionens praktiska tillämpning i förhållande till den egna verksamheten är därför viktigt.

Utredningen har varit i kontakt med ett antal myndigheter, samt Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), för att få veta vilket stöd och vilken skriftlig vägledning för tolkningen av barnkonventionen de ser behov av i sin verksamhet. Det har därvid uttryckts ett behov av en skriftlig vägledning som kan vara ett stöd vid tolkningen och tillämpningen av den inkorporerade barnkonventionen. En sådan vägledning bör utgå från svenska förhållanden. Den bör finnas samlad på ett ställe och göras lätt tillgänglig.

Åtgärder som kan behöva vidtas med anledning av en inkorporering

Även om det endast är originaltexternas lydelse som blir gällande som lag, innehåller inkorporeringslagar som regel en bilaga med konventionen i svensk översättning. Utredningen har identifierat vissa brister i den svenska översättningen av barnkonventionen och föreslår därför att det, inför en inkorporering, görs en översyn av den svenska översättningen av konventionen.

En inkorporering av barnkonventionen kommer sannolikt att väcka frågor som myndigheter och beslutsfattare inte har haft anledning att ta ställning till tidigare. Det är därför viktigt att de situationer som kan komma att uppstå i den praktiska tillämpningen, efter det att barnkonventionen blivit lag, så tidigt som möjligt diskuteras i domstolarna och i andra myndigheter. Utredningen föreslår därför att Domstolsverket och andra centrala myndigheter i regleringsbrev får i uppdrag att, utifrån respektive myndighets uppdrag och verksamhet, diskutera vilka utmaningar och frågor man kan komma att ställas inför efter en inkorporering. Finns det lagstiftningsbehov är det viktigt att detta påtalas och förs vidare till Regeringskansliet.

En fråga som kan uppkomma i rättstillämpningen är om en viss bestämmelse i konventionen är direkt tillämplig (self-executing). Ytterst får det ankomma på domstolar och andra rättstillämpande myndigheter att, utifrån den specifika situationen, bedöma om en bestämmelse är direkt tillämplig eller inte. För att höja kunskapen och för att så långt som möjligt nå en samsyn föreslås att även denna typ av frågor blir föremål för en diskussion inom domstolarna och övriga rättstillämpande myndigheter.

Det har inte ingått i Barnrättighetsutredningens uppdrag att behandla frågan om effektiva rättsmedel vid överträdelse av konventionen. Effektiva rättsmedel rymmer olika aspekter, varav ekonomisk kompensation är en. Med hänsyn till skadeståndsfrågans betydelse och det oklara rättsläget bör frågan om skadestånd vid kränkning av rättigheter enligt barnkonventionen uppmärksammas i Regeringskansliets fortsatta arbete. Oklarheten om reformens konsekvenser på skadeståndsrättens område bör dock inte hindra att konventionen inkorporeras.

Inledning

Trots olikheter mellan de kartlagda områdena är bristerna likartade. Detta ger anledning att anta att motsvarande brister i rättstillämpningen i förhållande till barnkonventionen finns även inom andra områden än de som ingått i kartläggningen. Utöver de lagstiftningsåtgärder som föreslås på vissa av de kartlagda områdena lämnas i betänkandet förslag på generella åtgärder för att konventionens rättigheter ska få bättre genomslag i rättstillämpningen och i samhället i stort.

Lagstiftningsåtgärder

Det är utredningens bedömning att principen om barnets bästa som ett tillvägagångssätt i beslutsprocesser bör få ökat genomslag i det fortsatta transformeringsarbetet. I transformeringsarbetet behöver barnets rätt att uttrycka sina åsikter och få dem beaktade säkerställas. Det bör vidare tydliggöras att barnets rätt att uttrycka sina åsikter och få dem beaktade utgör en väsentlig del vid bedömningen av barnets bästa. En viktig fråga att uppmärksamma är också frågan om hur vårdnadshavarens bestämmanderätt förhåller sig till barnets rätt att komma till tals. Bestämmelser som innehåller begränsningar eller förbehåll när det gäller rätten för barnet att uttrycka sina åsikter bör ses över.

Utredningen bedömer vidare att barnkonventionen bör synliggöras i förarbeten där konventionen kan vara av relevans. Sådana förarbeten bör på ett tydligt sätt hänvisa till barnkonventionens bestämmelser och hur dessa bör tolkas med stöd av bl.a. barnrättskommitténs allmänna kommentarer. I betänkandet föreslås även att om förslagen i ett betänkande har betydelse för barnets rättigheter, ska konsekvenserna i det avseendet redovisas. En bestämmelse om detta tas in i 15 § kommittéförordningen (1998:1474).

Administrativa och andra åtgärder

Sverige har nått långt i sitt strategiska arbete, också i relation till länder som har inkorporerat barnkonventionen. Trots detta har barnkonventionen inte fått det genomslag i rättstillämpningen som man hade kunnat förvänta sig.

I betänkandet föreslås att regeringen under en treårsperiod genomför ett kunskapslyft för att höja kompetensen om barnkonventionen, de fakultativa protokoll som Sverige har tillträtt och barnets rättigheter bland olika yrkesgrupper som arbetar i statliga och kommunala myndigheter. Kunskapslyftet bör även omfatta förtroendevalda i stat, kommun och landsting.

Insatserna bör syfta till att ge kunskap och kompetens om vad barnkonventionen och ett barnrättsperspektiv innebär i praktiken, i förhållande till den egna verksamheten. Det bör också ingå att sprida kunskap om metoder för att lyssna på barn och inhämta barns åsikter samt vad barnets bästa som ett tillvägagångssätt innebär. Även kunskapen om barns psykologiska utveckling, minnesfunktioner och förmåga att berätta bör ingå i kunskapslyftet. Insatserna bör vidare syfta till att bidra till kunskaps- och erfarenhetsutbyte och till att skapa en samsyn kring tolk-

ningen av barnets rättigheter utifrån bl.a. barnrättskommitténs allmänna kommentarer.

I kunskapslyftet bör bl.a. följande åtgärder ingå:

- Barnombudsmannen får i uppdrag att genomföra utbildningsinsatser och bidra till spridning och användning av metoder för att stärka barnrättsperspektivet i myndigheters rättstillämpning. Inom ramen för uppdraget bör det också ingå att sprida barnrättskommitténs allmänna kommentarer som ett stöd i tolkningen av barnets rättigheter i rättstillämpningen.
- Statliga myndigheter som är centrala för genomförandet av barnets rättigheter enligt barnkonventionen får i uppdrag att inom sina respektive verksamheter säkerställa att det finns ändamålsenlig kompetens om dessa rättigheter och om barnets utveckling och behov. Myndigheterna ska återrapportera vilka åtgärder som vidtagits för att uppnå detta mål.
- Barnombudsmannen får möjlighet att erbjuda uppdragsutbildningar om barnkonventionen.

Det är vidare utredningens bedömning att det för att kompetensen ska öka för relevanta yrkesgrupper, bör säkerställas att högskoleutbildningar för dessa omfattar kunskap om barnets rättigheter.

Dessutom bör alla barn få information i skolan om vart de kan vända sig för att få stöd och hjälp om de befinner sig i en utsatt situation.

Utredningen anser vidare att regeringen bör utreda hur etablering av oberoende, lokala barnrättighetsbyråer kan främjas ekonomiskt. Med barnrättighetsbyråer avses byråer dit barn ska kunna vända sig för att få information och individuellt stöd för att få sina rättigheter tillgodosedda. Barnrättighetsbyråerna bör vara fristående från den statliga och kommunala organisationen och utgöra ett komplement till det stöd och de insatser som myndigheter och andra organisationer från det civila samhället erbjuder.

Författningsförslag i betänkandet Barnkonventionen blir svensk lag (SOU 2016:19)

Förslag till lag om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter

Härigenom föreskrivs följande.

Artiklarna 1–43.1 och artikel 44.6 i Förenta nationernas konvention den 20 november 1989 om barnets rättigheter ska i originaltexternas lydelse gälla som lag här i landet.¹ Originaltexterna ska ha samma giltighet.

Konventionens engelska och franska originaltexter finns tillsammans med en svensk översättning intagna som en bilaga till denna lag.²

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2018.

¹ Originaltexterna finns tillgängliga på Utrikesdepartementet och i Förenta nationernas traktatdatabas <https://treaties.un.org/>

² Bilaga 4 i betänkandet.

Förteckning över remissinstanserna (SOU 2016:19)

Efter remiss har yttranden över promemorian avgetts av Riksdagens ombudsmän (JO), Riksrevisionen, Göta hovrätt, Hovrätten över Skåne och Blekinge, Kammarrätten i Stockholm, Göteborgs tingsrätt, Stockholms tingsrätt, Kalmar tingsrätt, Östersunds tingsrätt, Förvaltningsrätten i Karlstad, Förvaltningsrätten i Malmö, Förvaltningsrätten i Umeå, Justitiekanslern, Domstolsverket, Åklagarmyndigheten, Polismyndigheten, Kriminalvården, Brottsförebyggande rådet, Brottsoffermyndigheten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Migrationsverket, Försäkringskassan, Socialstyrelsen, Inspektionen för vård och omsorg, Folkhälsomyndigheten, Myndigheten för vård- och omsorgsanalys, Statens institutionsstyrelse, Myndigheten för delaktighet, Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd, Barnombudsmannen, Inspektionen för socialförsäkringen, Tullverket, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, Statistiska centralbyrån, Länsstyrelsen i Dalarnas län, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Statskontoret, Konsumentverket, Statens skolverk, Statens skolinspektion, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Ersta Sköndal Bräcke högskola, Linköpings universitet, Lunds universitet, Malmö högskola, Stockholms universitet, Uppsala universitet, Örebro universitet, Trafikverket, Statens kulturråd, Statens medieråd, Sametinget, Diskrimineringsombudsmannen (DO), Nämnden för statligt stöd till trossamfund, Arbetsmiljöverket, Botkyrka kommun, Eslövs kommun, Gotlands kommun, Gävle kommun, Göteborgs kommun, Karlskoga kommun, Kiruna kommun, Kristianstads kommun, Lunds kommun, Lycksele kommun, Malmö kommun, Norrköpings kommun, Skellefteå kommun, Stockholms kommun, Uppsala kommun, Växjö kommun, Ystads kommun, Ängelholms kommun, Örebro kommun, Dalarnas läns landsting, Skånes läns landsting, Stockholms läns landsting, Västernorrlands läns landsting, Västra Götalands läns landsting, Autism och Asperbergerförbundet, Bris, Ecpat Sverige, Flickaplattformen, Handikappförbunden, Humanisterna, Judiska Centralrådet, Lika Unika, LSU- Sveriges ungdomsorganisationer, Nationell samverkan för psykisk hälsa, Plan Sverige, Riksförbundet för homosexuella, bisexuella, transpersoners och queeras rättigheter, Riksförbundet för sexuell upplysning, Riksidrottsförbundet, Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige, Rådgivningsbyrån för asylsökande och flyktingar, Rädda Barnen, Rädda Barnens ungdomsförbund, Röda Korset, Stiftelsen Allmänna Barnhuset, Svenska Tornedalings Riksförbund, Sverigefinländarnas delegation, Sveriges advokatsamfund, Sveriges Antidiskrimineringsbyråer, Sveriges Kommuner och Landsting, Sveriges Kristna råd, Ungdomsförbundet för homosexuella, bisexuella, transpersoners och queeras rättigheter, Unicef Sverige, Unizon, Svenska kyrkan, Sveriges Akademikers Nykterhetsförbund, Socialdemokrater för tro och solidaritet i Bohuslän, Sveriges Kulturskoleråd, Pensionsmyndigheten, Barnombudsmannen i Uppsala, Brottsofferjouren, Västerås stad, Frälsningsarmén, Amnesty International, Riksförbundet DHB,

Unga hörselskadade, Synskadades Riksförbund, Föreningen Lek- Bilaga 3
främjandet IPA Barns Rätt till Lek, Sveriges Ungdomsråd, Myndigheten
för tillgängliga medier, Civil Rights Defenders, Riksförbundet för Social
och Mental Hälsa, Barnafrid, Republikanska föreningen, Med-
borgareintresse (Sveriges Riksdag).

